

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
UNIVERSITY OF BANJA LUKA
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
FACULTY OF POLITICAL SCIENCES

ИЗВЈЕШТАЈ О САМОЕВАЛУАЦИЈИ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА НОВИНАРСТВА И КОМУНИКОЛОГИЈЕ

Бања Лука, јули 2018. године

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКХ НАУКА

ИЗВЈЕШТАЈ О САМОЕВАЛУАЦИЈИ СТУДИЈСКОГ
ПРОГРАМА НОВИНАРСТВА И КОМУНИКОЛОГИЈЕ

За израду Самоевалуационог извјештаја Студијског програма новинарства и комуникологије на сједници Наставно-научног вијећа 05.07.2018. године, именована је Комисија у сљедећем саставу (Број одлуке: 08/3.841-2-1/18 од 05.07.2018. године):

доц. др Драгана Трнинић – руководилац Студијског програма новинарства и комуникологије

проф. др Александар Богданић, редовни професор – наставник на Студијском програму (није учествовао у изради Самоевалуационог извјештаја, јер је био спријечен)

доц. др Душко Трнинић – продекан за наставу

мр Анђела Купрешанин Вукелић – секретар Студијског програма

Милкица Милојевић – дипломирана политикологиња, новинарка, запослена у дневним новинама „ЕуроБлиц“

Дејана Братић – студенткиња четврте године Студијског програма новинарства и комуникологије

Поред Комисије, у прикупљању података за Самоевалуациони извјештај, учествовали су:

проф. др Татјана Дуроњић – редовна професорица, наставница на Студијском програму

мр Борислав Вукојевић – виши асистент, сарадник на Студијском програму

Милена Савковић – дипломирана новинарка, приправница на Факултету политичких наука

САДРЖАЈ

УВОД.....	6
1. УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ	6
2. ИСТОРИЈА И ОРГАНИЗАЦИЈА ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА У БАЊОЈ ЛУЦИ.....	9
2.1. Примјена Болоњског процеса на Факултету политичких наука у Бањој Луци	16
2.2. Историја и организација Студијског програма новинарства и комунологије	17
2.2.1. Истраживање и научноистраживачки рад на ФПН БЛ и Студијском програму новинарства и комунологије.....	21
2.2.2. Сарадња са окружењем и заинтересованим странама.....	29
3. ПОЛИТИКА ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА.....	36
3.1. Систем за унапрјеђење и осигурање квалитета	36
3.1.1. Документи Универзитета у Бањој Луци за осигурање квалитета.....	37
3.1.2. Комитет за осигурање квалитета	39
3.1.3. Учешће студената у систему унутрашњег осигурања квалитета	39
3.2. Процедуре за осигурање квалитета Студијског програма новинарства и комунологије	40
3.2.1. Назив и циљеви студијског програма.....	41
3.2.2. Процедуре креирања и одобравања студијских програма – Новинарство и комунологија.....	42
3.2.2.2. Образовни циљеви и исходи учења	48
3.3. Упоредивост Студијског програма новинарства и комунологије.....	60
3.3.1. Наставни план и програм Студијског програма новинарства и комунологије	61
3.4. Учешће студената у научноистраживачком раду и концепт извођења практичне наставе	65
3.5. Унапрјеђење Студијског програма новинарства и комунологије и учешће заинтересованих страна у његовом побољшању	71
4. СТУДЕНТИ.....	79

4.1. Учење, подучавање и оцјењивање студената	79
4.1.1. Испитни рокови	84
4.1.2. Учесће студената у креирању наставног процеса	85
4.2. Упис и напредовање студената, признавање и сертификација	86
4.2.1. Анализа структуре студената у посљедње три академске године	89
4.2.2. Праћење успјеха студената	100
4.2.3. Размјена студената	105
5. ЉУДСКИ РЕСУРСИ	106
5.1. Наставно особље	106
5.1.2. Структура запослених на Факултету политичких наука и Студијском програму новинарства и комунологије	106
5.2. Избор у звање и напредовање наставног особља	111
5.3. Усавршавање наставног особља и управљање људским потенцијалима	113
5.4. Административно-техничко особље Факултета политичких наука	115
5.5. Квалитет физичких ресурса	116
5.5.1. Ресурси за учење и подршка студентима	116
6. ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМИ	120
6.1. Информисање јавности и комуникација са студентима	125
6.2. Међународна сарадња Универзитета, Факултета и Студијског програма	130
7. SWOT анализа Студијског програма новинарства и комунологије	136
8. ЗАКЉУЧЦИ	138
9. ПРИЛОЗИ	143

УВОД

1. УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ

Табела 1.1. Подаци о Универзитету у Бањој Луци

Преглед	
Подаци о високошколској установи	
Назив, адреса и e-mail адреса институције	Универзитет у Бањој Луци Булевар војводе Петра Бојовића 1А 78000 Бања Лука info@unibl.org
Интернет адреса	www.unibl.org
Назив, број и датум акта о оснивању	РЕПУБЛИКА СРПСКА – НАРОДНА СКУПШТИНА Закон о измјенама и допунама Закона о високом образовању (Службени гласник Републике Српске, Број 30/07)
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	401017720006
Матични број додијељен од Републичког завода за статистику	01040251
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	РЕПУБЛИКА СРПСКА
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	Број: 02/04-3.1161-7/16 04.05.2016. године
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	07.23/602-3900/09, од 22.06.2009. год.
Број и датум дозволе за рад ван сједишта	07.23/612-625-2/10, од 12.11.2010. год.
Организационе јединице које се посјеђују и одговорна лица	1. Академија умјетности, проф. Др Санда Додик, ванредни професор, 2. Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет, Др Бранкица Милојевић, ванредни професор, 3. Економски факултет, Др Станко Станић, редовни професор, 4. Електротехнички факултет, Др Бранко Блануша, ванредни професор

	5. Машински факултет, Др Дарко Кнежевић, ванредни професор, 6. Медицински факултет, Др Ранко Шкрбић, редовни професор, 7. Пољопривредни факултет, Др Никола Мићић, редовни професор 8. Правни факултет, Др Жељко Мирјанић, редовни професор, 9. Природно-математички факултет, Др Горан Трбић, ванредни професор 10. Рударски факултет, Др Владимир Малбашић, ванредни професор, 11. Технолошки факултет, Др Љиљана Вукић, редовни професор, 12. Факултет политичких наука, Др Здравко Злокапа, редовни професор 13. Факултет физичког васпитања и спорта, Др Борко Петровић, ванредни професор 14. Филозофски факултет, Др Бране Микановић, ванредни професор 15. Филолошки факултет, Др Младенко Саџак, ванредни професор, 16. Шумарски факултет, Др Војислав Дукић, ванредни професор 17. Факултет безбједносних наука, Др Предраг Ћеранић, доцент
Контакт особа (за посјету)	Проф. др Страин Посављак, проректор
Број телефона	+387 51 321 181

Универзитет у Бањој Луци је водећа високошколска образовна институција у Републици Српској и други по величини универзитет у Босни и Херцеговини. Универзитет је основан 7. новембра 1975. године. Приликом оснивања у саставу Универзитета било је пет факултета: Електротехнички, Технолошки, Машински, Правни и Економски и три више школе. Медицински факултет основан је 1978. године. Остали факултети основани су касније: Пољопривредни и Шумарски 1992, Филозофски 1994, Архитектонско-грађевински 1995. године, Природно-математички 1996, Академија умјетности

1999, Факултет физичког васпитања и спорта 2001, Филолошки, Факултет политичких наука и Рударски факултет 2009. године, те Факултет безбједносних наука 2017. године. Универзитет у Бањој Луци данас има 17 факултета са 58 студијских програма I циклуса студија, 65 програма II циклуса и девет студијских програма III циклуса студија.

Наставу изводи 811 наставника и сарадника у пуном радном односу. Поред њих, на Универзитету је ангажовано 170 наставника у допунском радном односу, 168 гостујућих професора из иностранства и 121 стручни сарадник за потребе реализације клиничке праксе. Административно-техничку подршку пружа 559 службеника. Тренутно на Универзитету студира око 20.000 студената из свих крајева Републике Српске, али и из иностранства. До сада је дипломе основних студија стекло 31.500 студената, 350 студената мастер студија, 1.150 магистара и 645 доктора наука.

Већина факултета Универзитета у Бањој Луци налази се у два кампуса, смјештена недалеко од обала ријеке Врбас, у непосредној близини центра града. У кампусима се налазе студентски домови са ресторанима, спортским теренима, студентским клубовима и Универзитетским рачунарским центром. Универзитет у Бањој Луци располаже са свим неопходним просторним капацитетима почевши од учионица и амфитеатара, преко читаоница и библиотека, до лабораторија и рачунарских сала. Укупна површина учионица износи око 16.000 m², а лабораторијског простора око 10.000 m². Већина учионица опремљена је видео-пројекторима и рачунарима за приказивање дигиталних наставних садржаја. Универзитет располаже са 20 рачунарских сала са 24-часовним приступом интернету. Библиотеке располажу са око 185.000 књига, а претплаћене су на 75 научних часописа.

Универзитет у Бањој Луци члан је Европске асоцијације универзитета (European University Association - EUA) и потписник Велике повеље универзитета (Magna Charta Universitatum). Члан је и Међународне универзитетске мреже академске и истраживачке сарадње, у окриљу Научног парка Универзитета La Sapienza из Рима (Италија), Генералне скупштине Интеруниверзитетског центра за научни рад и сарадњу са Источном и

Југоисточном Европом (CIRCEOS), са сједиштем на Универзитету у Барију (Италија), Мреже универзитета UniAdrion, са сједиштем у Анкони (Италија), Евро-медитеранске фондације (EMUNI), са сједиштем у Словенији и Универзитетске агенције за франкофонију (AUF).

2. ИСТОРИЈА И ОРГАНИЗАЦИЈА ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА У БАЊОЈ ЛУЦИ

Табела 2.1: Подаци о организационој јединици

Подаци о организационој јединици	
Назив организационе јединице	Универзитет у Бањој Луци Факултет политичких наука
Адреса	Булевар војводе Петра Бојовића 1А, 78000 Бања Лука
Контакт телефони и факс	Тел: +387 51 304 001; Факс: +387 51 304 032
E-mail	info@fpn.unibl.org
Веб-адреса	http://www.fpn.unibl.org/
Одговорна особа за самоевалуацију	Проф. др Здравко Злокапа, декан
Одговорна особа за самоевалуацију на Студијском програму новинарства и комуникологије	Доц. др Драгана Трнинић, руководицац Студијског програма
Контакти одговорне особе (E-mail, телефон)	dragana.trninic@fpn.unibl.org +387 51 304 032

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци основан је 2009. године издвајањем четири студијска програма Филозофског факултета, и то: политичких наука, социологије, социјалног рада и журналистике који су били лиценцирани као трогодишњи курсеви од 180 ЕЦТС (број Дозволе за извођење студијских програма 07.29616/07 од 28.12.2007. године). Први изабрани декан [проф. др Ненад Кецмановић](#) убрзо је покренуо процес релиценцирања

студијских програма из чега су настале четворогодишње студије од 240 ЕЦТС: **политикологија, новинарство и комуникологија, социологија и социјални рад** (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-454-14/10 од 15.10.2010. године - табела 2.2).

У академској 2011/2012. години покренуте су мастер студије и то у четири усмјерења: **политиколошке студије, међународне студије, новинарске и комуниколошке студије и студије социјалног рада** (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-669-10/11 од 19.09.2010. године - табела 2.2).

Током 2017. године лиценциран је и програм докторских студија под називом Докторски студиј друштвених наука за истраживачке области Социологија, Политикологија, Социјални рад и социјална политика и Студије медија који је академске 2017/2018. године почео са извођењем наставе на три истраживачке области: Социологија, Политикологија и Студије медија са укупно 14 докторанада (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса, број 07.05/612-176-8/14 од 05.10.2016. године).

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, средином 2018. године, добио је дозволу за извођење два нова усмјерења на студијском програму II циклуса (мастер студије) Политикологија, и то: усмјерење **Јавна управа и јавне политике** и усмјерење **Локална самоуправа** (број Одлуке 07.050/612-145-40/17 од 20.06.2018. године). Завршетком ових усмјерења, стичу се академска звања: мастер политикологије - 300 ECTS - јавне службе и администрација и мастер политикологије - 300 ECTS - локална самоуправа. Планирано је да се настава из ових усмјерења почне изводити од академске 2018/2019. године, а заинтересовани кандидати за упис на ова усмјерења могу се пријавити у септембарском уписном року 2018. године.

Табела 2.2. Организациона јединица у академској 2017/2018. години

Студијски програми	Циклуси студија, усмјерења и звања		
Новинарство и комуникологија	Први циклус студија: Основне академске студије новинарства и комуникологије; звање: дипломирани новинар – 240 ЕЦТС)	Други циклус студија: Дипломске академске студије новинарства и комуникологије; усмјерења: комуниколошке студије и новинарске студије (звање: мастер комуникологије-300 ЕЦТС и мастер новинарства – 300 ЕЦТС)	Трећи циклус студија: истраживачка област Студије медија, усмјерења: новинарство и комуникологија (звање: доктор наука из области студија медија – 480 ЕЦТС – Новинарство и доктор наука из области студија медија – 480 ЕЦТС – Комуникологија
Политикологија	Први циклус студија: Основне академске студије политикологије; звање: дипломирани политиколог – 240 ЕЦТС)	Други циклус студија: Дипломске академске студије политикологије и међународних односа; усмјерења: политиколошке студије и међународне студије; звања: мастер политикологије – 300 ЕЦТС и мастер	Трећи циклус студија: истраживачка област Политикологија, усмјерења: политикологија и међународни односи (звање: доктор политичких наука – 480 ЕЦТС – Политикологија и доктор политичких наука – 480

		међународних односа – 300 ЕЦТС	ЕЦТС – Међународни односи
Социологија	Први циклус студија: Основне академске студије социологије; усмјерења (на четвртој години студија): општи смјер и наставнички смјер; звање: дипломирани социолог – 240 ЕЦТС – након завршеног општег смјера и дипломирани професор социологије – 240 ЕЦТС – након завршеног наставничког смјера	Други циклус студија: Дипломске академске студије социологије; звање: мастер социологије – 300 ЕЦТС	Трећи циклус студија: истраживачка област Социологија; звање: доктор социолошких наука – 480 ЕЦТС
Социјални рад	Први циклус студија: Основне академске студије социјалног рада; звање: дипломирани социјални радник - 240 ЕЦТС	Други циклус студија: Дипломске академске студије социјалног рада; звање: мастер социјалног рада – 300 ЕЦТС	Трећи циклус студија: истраживачка област Социјални рад и социјална политика; звање: доктор наука социјалног рада и социјалне

Факултет политичких наука покренуо је 2011. године и научни часопис за друштвена питања "[Политеиа](#)" као први такве врсте у Републици Српској, а [електронска верзија](#) доступна је на веб порталу Факултета. Политеиа је мултидисциплинарни научни часопис који објављује научне радове из области политикологије, међународних односа, балканских студија, социологије, комуникологије, медијских студија, политичког система, новинарства, односа с јавношћу, геополитике, међународне безбједности, студија културе, социјалне политике, социјалног рада, као и текстове из других области из поља друштвених наука. Као једини часопис друштвених наука који је регистрован и у Србији и у Републици Српској, Политеиа има за циљ успостављање веза између домаћег регионалног и иностраног научно-истраживачког рада као и између припадника српских и страних академских заједница.

Политеиа, у погледу свог садржаја, пружа могућност ОТВОРЕНОГ ПРИСТУПА (OPEN ACCESS). Директоријум часописа отвореног приступа - DOJA индексирао је часопис Политеи и на тај начин часопис је постао један од 11.224 часописа отвореног приступа из 123 државе свијета, што значи да је сав садржај бесплатно доступан корисницима и њиховим установама. Корисници могу да читају, преузимају, копирају, дистрибуирају, штампају, претражују или да улазе у цјелокупне текстове чланака, као и да их користе у било које друге законски дозвољене сврхе без тражења претходног одобрења од издавача или аутора, што је у складу с дефиницијом отвореног приступа.

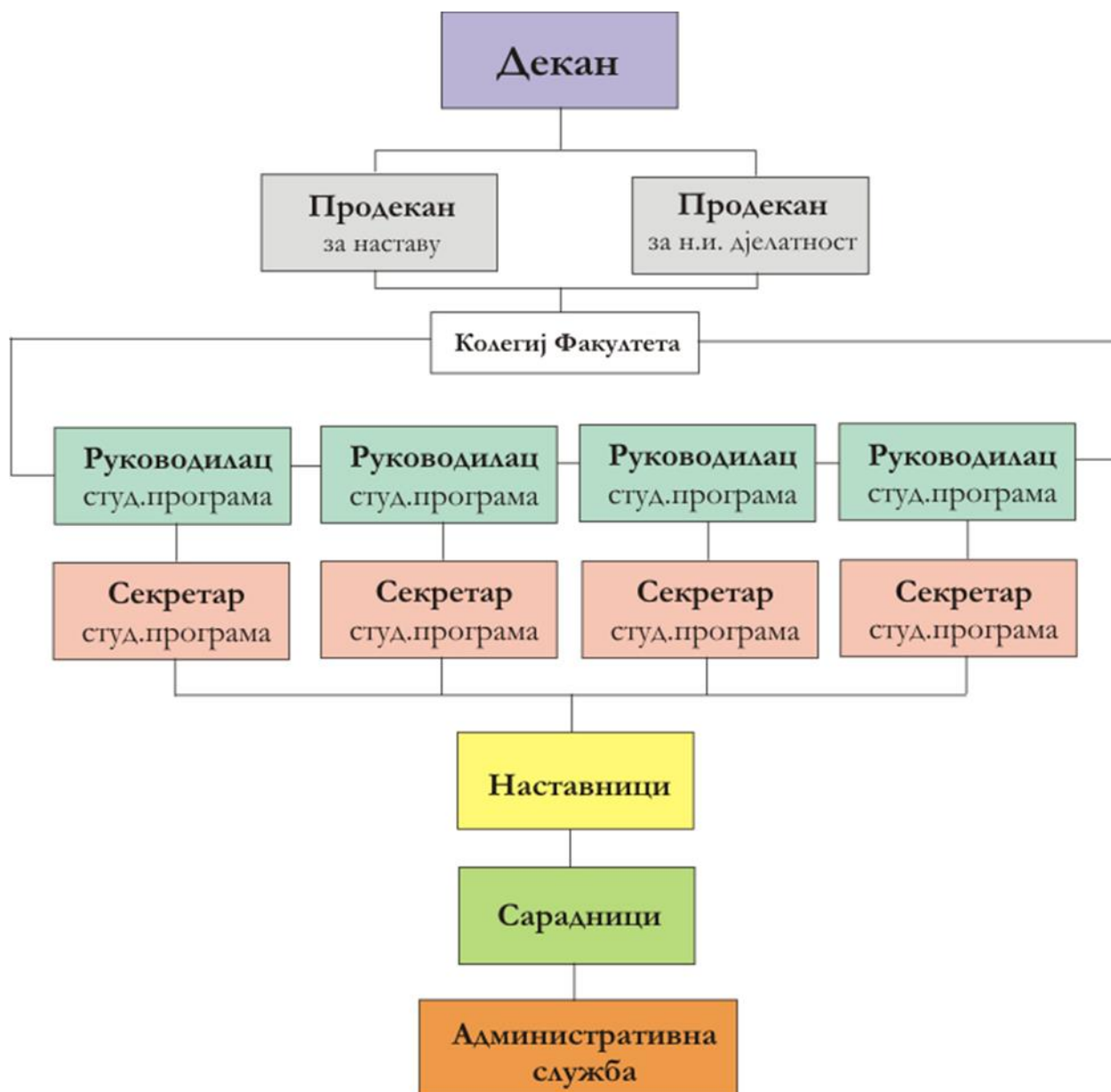
Наставу на Факултету политичких наука на основном студију изводи искључиво кадар запослен на Универзитету у Бањој Луци, док се гостујући професори, према потреби, ангажују на студијама другог и трећег циклуса.

У циљу подстицања научно-истраживачког рада, на Факултету политичких наука у 2013. години основан је [Институт за друштвена истраживања](#). Циљ је да кроз рад Института и научну компетентност и утемељеност Факултет да сопствени допринос разумијевању и истраживању

бројних друштвених феномена у Републици Српској и Босни и Херцеговини, а и шире. Факултет континуирано улаже напоре на проширењу библиотечног фонда, укључујући и дигитални фонд, јачање издавачке дјелатности, покретање додатних стручних курсева по моделу цјеложивотног образовања

Факултет политичких наука је организациона јединица Универзитета у Бањој Луци у чијем саставу постоје четири студијска програма (политикологија, социологија, социјални рад и новинарство и комунологија) као подорганizacione јединице. Такав статус има и Институт за друштвена истраживања. Све подорганizacione јединице имају своја вијећа која у оквиру законских и статутарних надлежности установљавају приједлоге и доносе одлуке. Правне, кадровске, рачуноводствене, библиотечке, административне, техничке и друге послове који су од заједничког интереса за обављање дјелатности Факултета, обављају стручне службе чији рад организује и координира секретар ФПН БЛ. Органи управљања на ФПН БЛ су декан, продекани (за наставу и за научно истраживачки рад), колегиј (са савјетодавном функцијом), вијећа подорганizacionих јединица и Наставно-научно вијеће.

Студенти ФПН БЛ организовани су кроз двије студентске организације: [Студентска организација Факултета политичких наука](#) и [Клуб студената Факултета политичких наука](#). Такође, на Факултету је 2017. године основан и дебатни клуб „[Расковник](#)“ у оквиру којег студенти развијају и усавршавају своје реторичке вјештине. Зграда Факултета и њени садржаји прилагођени су особама са инвалидитетом.

Илустрација 2.1: Административна организација Факултета политичких наука

2.1. Примјена Болоњског процеса на Факултету политичких наука у Бањој Луци

Примјењујући Болоњску декларацију и усклађујући високо образовање које се одвија на ФПН БЛ са Болоњским процесом, Факултет је организовао три циклуса образовања на свим студијским програмима. Студије првог циклуса трају четири године (осам семестара) и вреднују се са 240 ЕЦТС кредит бодова. Студије другог циклуса трају једну годину (два семестра) и вреднују се са 60 ЕЦТС кредит бода, тако да у збиру са првим циклусом укупно акумулирани кредит бодови након завршених студија другог циклуса износе 300 ЕЦТС. Докторске студије друштвених наука Факултета политичких наука су конципиране као јединствен факултетски програм са четири области истраживања – социологија, политикологија, социјални рад и социјална политика, студије медија – што се препознаје према распореду предмета и обавеза на првој, другој и трећој години студија, односно при изради дисертације. Студије трећег циклуса трају 3 (три) године.

По завршетку свих циклуса образовања студенти добијају диплому о завршеним студијама са додатком који садржи вјештине, компетенције и знање носиоца дипломе. Додјела кредит бодова, којим се вреднују поједини циклуси образовања, проистиче из вредновања појединих предмета или их условљава. За сваки предмет додјељени су ЕЦТС бодови на основу тежине предмета у смислу оптерећења којег студент треба уложити да постигне планиране исходе учења. Укупан број кредит бодова на циклусу студија распоређени су на поједине предмете тако да су пропорционални учешћу у укупном оптерећењу потребним да се постигну планирани исходи учења.

Исходи учења и провођење квалификационог оквира – ФПН БЛ описао је квалификације које остваре студенти преко исхода учења. Исходи учења су експлицитне изјаве о томе шта се од студента очекује да зна, разумије и буде способан да ради по завршетку датог циклуса студија. Факултет је дефинисао исходе учења сваког студијског програма и исходе учења сваког предмета.

Студенти учествују у одлучивању преко својих представника који су чланови Наставно-научног вијећа, што је регулисано [Статутом](#) Факултета. Пет студената сваке године са сва четири студијска програма бира се у чланство ННВ и равноправно са осталим члановима доносе одлуке. Поред тога, студенти учествују у процесу развоја одлука у консултацијама са наставницима и сарадницима, запосленима у студентској служби и другим службама, својим захтјевима према управи ФПН БЛ, учешћем у планирању и организацији догађаја на Факултету итд.

Наставни планови и програми се на свим студијским програмима дизајнирају према утврђеној процедури која је дефинисана у Закону о високом образовању, Статуту Универзитета и Факултета. У дизајнирању наставног плана и програма учествују наставници и сарадници, студенти, заинтересоване стране (посебно струковна удружења и свршени студенти факултета) и експерти из појединих научних области.

2.2. Историја и организација Студијског програма новинарства и комунологије

Студијски програм новинарства и комунологије основан је под називом студијски програм [Журналистика 1998.](#) године, као један од студијских програма на Филозофском факултету. У то вријеме, био је једини студијски програм новинарства на јавним универзитетима у Републици Српској. Највећи изазов студијском програму био је недостатак наставног кадра, као и недостатак простора па се настава изводила на више различитих факултета Универзитета у Бањој Луци. Ангажовани наставници углавном су долазили са Факултета политичких наука Универзитета у Београду. Без обзира на бројне потешкоће и лоше услове, студијски програм се развијао, стасавао и школовао сопствени кадар. До прве промјене наставног плана и програма дошло је 2007. године када је промијењен назив у студијски програм [Новинарство](#), организован као модел студија 3+2. Према овом моделу, уписане су три генерације студената: 2007, 2008. и 2009. године. Оснивањем Факултета

политичких наука, студијски програм Новинарство постаје један од четири студијска програма Факултета. Исте године, програмом релиценцирања, студијски програм прелази на модел студија 4+1 и добија назив [Основне академске студије новинарства и комунологије](#), а 2010. године лиценциран је [наставни план и програм Студијског програма новинарства и комунологије](#) (број Дозволе за извођење студијског програма: 07.023/612-454-14/10 од 15.10.2010. године). На промјене у структури наставног плана и програма утицали су актуелни и убрзани процеси централизације и концентрације медија, те комерцијализација медијског програма и медија уопште. Модерно новинарство стога је у фази великих, суштинских промјена. Дигитализација и компјутеризација медија постаје дио новог културног контекста у којима се доминантне функције и процеси у друштву стандардизују примјеном нове технологије.

Актуелна историјска фаза развоја технологије медија и константан раст примјене технологије компјутера и интернета указује да ће се у будућности сви важни процеси глобалног комуникацијског процеса одвијати помоћу нове технологије медија. Врло је важно стога да се образовање за рад у медијима прилагоди овим актуелним процесима.

Промјене на глобалној медијској сцени захтијевају да се образовању студената новинарства приступи на фундаментално нов начин како би се избјегла колизија између стеченог образовања и потреба из праксе новинарске дјелатности. Неопходно је да се образовни процес на високошколским установама прилагоди овим промјенама које с једне стране подупиру и актуелне реформе у области високо школског система према моделу Болоњске реформе образовања. Образовање за савремени профил новинара захтијева примјену нових техника и метода у наставном процесу, промјену садржаја предмета и промјену предмета с једне стране, али и примјену нових начела у поступцима валоризовања студентског рада и постигнутог нивоа у образовању.

Нов студијски програм за оспособљавање новинара начињен је с наміјером да се студенти новинарства оспособе за дјелатност у медијима према

новим стандардима који важе у глобалном информационо-комуникационом систему. Петогодишњи студиј у два циклуса ствара претпоставку за темељно образовање и стицање знања и вјештина неопходних у савременом новинарству. У духу је актуелних реформи у образовању високошколских установа у овом дијелу региона и стога може да представља озбиљну претпоставку за стандардизацијом у образовању на овом нивоу.

Циљ студијског програма јесте стицање професионалних компетенција новинара у новинарским пословима, оспособљење да се уочи друштвени проблем, препозна значај друштвеног догађаја, обради новинарски податак и разради информација примјеном журналистичких метода и техника. Оспособљење студента да прати и примијени нова знања и вјештине у обављању стручних послова у медијима. Обучавање студената за специфичне послове у дјелатности новинара као што су фотографисање, израда филма, снимање прилога, монтажа, послови водитеља и спикера, али и оспособљење студената да прилоге припрема мултимедијално и двомедијално (способност да раде у различитим медијима). Стицање услова за усавршавање у професији.

Управо због динамичности новинарске и комуниколошке професије, 2017. године дошло је до нове [измјене наставног плана и програма Студијског програма новинарства и комуникологије](#). Измјена се односи на промјене до 20 ЕЦТС бодова (Број Одлуке о измјени наставног плана и програма Студијског програма новинарства и комуникологије у оквиру 20 ЕЦТС бодова: 02/04-3.2109-6/17 од 13.07.2017). У оквиру ових измјена, уведен је предмет *Увод у новинарство* у првом семестру, предмет *Медијски системи* прешао је из статуса изборног у обавезни, предмети *Управљање у медијима* и *Уређивачке политике у медијима*, на четвртој години студија спојени су у један предмет: *Управљање и уређивање у медијима*, што је отворило простор за увођење предмета *Медијска писменост* у седмом семестру. Ове промјене су врло значајне из више разлога: у оквиру актуелног Наставног плана и програма Студијског програма студенти нису изучавали ни историју новинарства, ни историју медија, ни историју новинарске професије. Ова чињеница битно је утицала на укупан квалитет студирања, али представљала и озбиљан академски и педагошки проблем за

разумијевање и праћење наставе на Студију. Друге измјене у оквиру наставног плана и програма Студијског програма новинарства и комуникологије биле су неопходне у складу са промјенама у оквиру информационо-комуникационих технологија, промјеном начина комуницирања, начина извјештавања и креирања медијског садржаја и потребе заштите од вишка информација, дезинформација и искривљених чињеница. У складу с тим, **уведен је предмет Медијска писменост**, јер недопустиво је да Студиј новинарства и комуникологије нема тај предмет у 21. вијеку. Медијско образовање је, с обзиром на промјене у начину функционисања медија и начин коришћења медија, постало саставни дио општег образовања. Земље чланице Европске уније су се обавезале 2009. године да ће увести предмет који се односи на медијско образовање у образовни систем од основног до нивоа високог образовања, а земље које претендују да постану чланице Европске уније, такође уводе медијско образовање у образовни систем. Све земље у нашем региону су, примјењујући неки од постојећих модела, увеле овај предмет у образовни систем, тако да је то, у складу са друштвеним и технолошким промјенама, постало неминовно.

Структура студијског програма јесте 4+1+3, што значи да основни студиј траје четири године, мастер студиј годину и докторски студиј три године. Студијски програм новинарства и комуникологије припада научној области друштвених наука и научном пољу **новинарства и комуникологије**. Уже научне области које су заступљене у програму су: *новинарство, комуникологија, информационе науке (социјални аспекти) и масовни медији*.

Исход процеса учења на првом циклусу студија подразумевају стицање општих и посебних знања из новинарско-комуниколошких, правних, политиколошких, културолошких, историјских и других научних области које ће омогућити студентима да адекватно и компетентно обављају послове новинара и комуниколога или друге послове у оквиру новинарске дјелатности. Обученост за послове у струци према захтјевима савременог новинарства, прије свега, компјутерско, информатичко, информационо и медијско описмењавање новинара, али и способност прилагођавања потребама

специфичности сваког појединачног медија. Способност да се повезују стечена знања и вјештине и да се она адекватно примјењују у новинарској дјелатности. Стицање интелектуалне способности и зрелости студената за самостално анализирање рада у медијима и новинарству уопште, те развијање самосталних програма за унапрјеђење рада у медијима и новинарству, као и способност примјене тих програма. Посебни исходи наставног процеса одређују се у оквиру сваког обавезног и изборног наставног процеса. Након завршетка првог циклуса студија стиче се звање **дипломирани новинар – 240 ЕЦТС**.

Други циклус Студијског програма новинарства и комуникологије лиценциран је 2011. године под називом Дипломске академске студије новинарства и комуникологије са два усмјерења: комуниколошке студије и новинарске студије (број Дозволе за извођење студијског програма: 07.023/612-669-10/11 од 19.09.2010. године).

Докторски студиј Студијског програма новинарства и комуникологије дио је јединственог докторског студија Факултета политичких наука као истраживачка област Студије медија (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса број: 07.05/612-176-8/14 од 05.10.2016. године).

2.2.1. Истраживање и научноистраживачки рад на ФПН БЛ и Студијском програму новинарства и комуникологије

Универзитет у Бањој Луци има усвојен сет индикатора успјешности (који се, између осталог, односе и на истраживања и научноистраживачки рад) као резултат SHEQA пројекта 2011. године и односи се на све јавне универзитете у БиХ. УНИБЛ је такође развио свој сет проширених образаца за праћење квалитета. До сада се прикупљало и анализирао ревидирани сет образаца квалитета на годишњем нивоу, јер информациони систем није стављен у пуну функцију. Од наредне академске године (2018/2019) прикупљаће се и обрађивати сви показатељи квалитета. Резултати анализе се користе за

активности унапрјеђења. Факултет политичких наука нема развијене и дефинисане стратегије за праћење квалитета, које би укључивале и научноистраживачки рад и на томе треба радити у будућности. То, наравно, не значи да се научноистраживачки рад не прати и да се не развија. Напротив. Да би подстицао развој научнистраживачког рада и на тај начин помагао развој научноистраживачких ресурса академског особља и студената и дао допринос у разумијевању и истраживању бројних друштвених феномена у РС, БиХ и шире, ФПН БЛ основао је [Институт за друштвена истраживања](#). Институт је оријентисан ка успостављању домаће и међународне сарадње кроз различите активности и научноистраживачке пројекте.

Институт подржава и реализује пројекте које развијају студијски програми. Ангажовање Института остварило се у сљедећим пројектима које је реализовао Студијски програм новинарства и комунологије:

1. Медији у процесу помирења (септембар 2014. до априла 2015. године) - пројекат је финансирала Фондација Конрад Аденауер из Сарајева (Media in Reconciliation Process in BiH), а обухватао је квалитативну и квантитативну анализу садржаја портала, дневних новина и јавних телевизијских емитера у Босни и Херцеговини. Циљ пројекта била је анализа извјештавања о другом ентитету, а главни закључци су представљени на конференцији 07. априла 2015. године на Факултету политичких наука. На пројекту је учествовало пет истраживача, међу којима је био мр Борислав Вукојевић са Студијског програма новинарства и комунологије.

2. Медијска слика Републике Српске (април 2014. године до септембра 2015. године) је научно-истраживачки пројекат који се бавио темом медија у служби грађана, односно, демократском улогом медија у Републици Српској. Кључна истраживачка тема била је одговорност и професионалност у медијима, односно, истраживање утемељено на одредницама одговорног и неодговорног новинарства. Истраживачке подтеме које су заступљене у пројекту биле су: политички односи с јавношћу, пропаганда, (хипер)сензационализам, вјесновриједност и објективност новинарског дискурса, јавни сервис у служби грађана, те нови медији и друштвене мреже. У оквиру пројекта су спроведена

три истраживања ставова јавности Републике Српске о медијима, затим је објављено више од 50 анализа медијског дискурса на аналитичком сајту medijskaslika.org, док је на крају пројекта одржана конференција на којој је промовисан зборник радова о одговорном новинарству. Носилац пројекта био је проф. др Александар Богданић, истраживач и уредник сајта био је мр Борислав Вукојевић, док су своје радове објавиле доц. др Драгана Трнинић и мр Анђела Купрешанин Вукелић. Пројекат је финансирала Влада Републике Српске.

3. Невербално комуницирање у инстант интернетској комуникацији (јул 2015. до септембра 2015. године) - пројекат Института који је резултирао објављивањем оригиналног научног рада у зборнику радова конференције у македонском Штипу. Међу истраживачима на пројекту били су мр Борислав Вукојевић (носилац пројекта), те мр Бојана Вукојевић и Наташа Зељић као истраживачице. Рад је објављен на енглеском језику под називом *Interpretation of non-verbal signs in the instant Internet communication via Viber and Facebook messenger*, гдје су изнијети резултати дубинских интервјуа о томе како млади у Републици Српској тумаче (не)вербалне поруке на Viberu i Facebook messenger-у.

Пројекти Института за друштвена истраживања који нису у уској вези за Студијски програм новинарства и комуникологије, али су спроведени уз сарадњу са запосленима на овом одсјеку:

1. Посттрауматски стресни поремећај у Републици Српској: посљедице и могућности дјеловања социјалног рада (септембар 2015. до октобар 2015. године), гдје је Институт помогао у организацији научног скупа и уређивању зборника радова;
2. Мотиви за политички ангажман младих у Бањалуци (април 2014. до јул 2014. године).

На Факултету политичких наука, у сарадњи са Комуниколошким колеџом у Бањој Луци (Карпа Phi), у јуну 2016. године, одржана је међународна конференција [„Комуницирање између моћи и слободе“](#). У организационом одбору, са Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета

политичких наука, учествовали су проф. др Александар Богданић (предсједник), проф. др Весна Ђурић (члан) и доц. др Драгана Трнинић (члан). Учесници конференције били су водећи теоретичари из области комуникологије, медија, друштвених теорија и културних студија. Између осталог, своје радове на конференцији изложили су: [Стиг Јарвард](#) (Stig Hjarvard, Professor of Media Studies at the Department of Media, Cognition and Communication at the University of Copenhagen), [Ник Колдри](#) Nick Couldry, Professor of Media, Communications and Social Theory in the Department of Media and communications at the London School of Economics), [Томас Алмер](#) (Thomas Allmer, Lecturer of Social Justice at Moray House School of Education at the University of Edinburgh), [Томислав Лонгиновић](#) (Tomislav Longinović, Professor of Slavic and Comparative Literature and Visual Culture at the University of Wisconsin-Madison) и [Александар Богданић](#), редовни професор Факултета политичких наука у Бањој Луци.

Такође, Факултет политичких наука започео је традицију једногодишњег одржавања међународне конференције у самосталној организацији. Прва таква конференција одржана је 10. новембра 2017. године под називом [„\(Ре\)конструкција друштвене стварности“](#). Конференција је обухватила неколико различитих подтема из области политикологије, социологије, новинарства и комуникологије и социјалног рада. Учесници су били научници и истраживачи из БиХ и региона, између осталих: проф. др Миша Ђурковић, Научни савјетник Института за европске студије Београд, проф. др Небојша Владисављевић, Факултет политичких наука Универзитета у Београду, проф. др Бранимир Стојковић, Факултет политичких наука Универзитета у Београду, проф. др Срђан Шљукић, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, проф. др Мирослав Бркић, Факултет политичких наука Универзитета у Београду. Са Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука, на конференцији су учествовали: проф. др Татјана Дуроњић, доц. др Драгана Трнинић, мр Анђела Купрешанин Вукелић и мр Борислав Вукојевић. Зборник научних радова са ове конференције тренутно је у припреми.

Факултет политичких наука организовао је округли сто у децембру 2013. године, у сарадњи са Министарством правде Републике Српске и организацијом Save the Children под називом *Медијско извјештавање о малолетним починиоцима кривичних дјела*, а као резултат настао је зборник научних радова под истим називом. Са Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука, своје радове су изложили и објавили: проф. др Александар Богданић, проф. др Татјана Дуроњић, доц. др Драгана Трнинић, проф. др Весна Ђурић.

Такође, Факултет политичких наука посебну пажњу посвећује обиљежавању важних датума из различитих друштвених области. Тако је у децембру 2016. године, у сарадњи са Мисијом OSCE-а, на Факултету политичких наука обиљежен [Међународни дан људских права](#). Овај догађај био је посвећен људским правима најугроженијих групација у друштву. У оквиру четири панела, говорилио се о људским правима особа са инвалидитетом, маргинализованим вјерским заједницама, односу медија и маргинализованих група и људским правима у доба мигрантских криза.

На Факултету политичких наука одржане су бројне научне и стручне конференције од националног значаја, промоције књига, округли столови, дискусије и расправе, панели о важним друштвеним и политичким темама.

Када је у питању Студијски програм новинарства и комуникологије, већ двије године заредом обиљежава се Међународни дан слободе медија. Прва трибина поводом Међународног дана слободе медија, одржана 03. маја 2017. године под називом [„Медији и новинарство у информационом добу“](#), организована је у сарадњи са студентима и Студентском организацијом Факултета. Учесници трибине били су представници медија, студенти новинарства и комуникологије, наставници и сарадници Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, а гости предавачи истакнути дугогодишњи новинари и уредници: Горан Милић, Миломир Марић, Бранислав Божић, Мира Лолић Мочевећ и Синиша Михаиловић. Друга панел дискусија поводом обиљежавања Међународног дана слободе медија, одржана је 03. маја 2018. године под називом [„Слобода медија и истраживачко](#)

новинарство“ а панелисти су били познати новинари истраживачи: Азхар Каламујић, Синиша Вукелић и Милкица Милојевић. У организацији панел дискусије активно учешће узели су студенти, а такође и у самој дискусији, што је допринијело интеракцији и размјени знања и искустава панелиста са учесницима дискусије.

Наставници и сарадници на Студијском програму новинарства и комуникологије Факултета политичких наука објавили су неколико научних монографија, бројне научне и стручне радове, учествовали у многим научноистраживачким пројектима, научним конференцијама и развили веома квалитетан научни и стручни рад.

Табела 2.3: Број објављених научних монографија наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комуникологије ФПН

1996 - 2018.	Објављене научне монографије
Наставници	12
Сарадници	1
Укупно	13

Табела 2.4: Број објављених научних монографских студија наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комуникологије ФПН

2010 - 2018.	Научне монографске студије
Наставници	4
Сарадници	0
Укупно	4

Табела 2.5: Број написаних рецензија наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комуникологије ФПН

2005 - 2018.	Рецензије
Наставници	8
Сарадници	0
Укупно	8

Табела 2.6: Број објављених приказа наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комунологије ФПН

2005 – 2018.

Прикази

Наставници	3
Сарадници	1
Укупно	4

Табела 2.7: Број објављених научних радова наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комунологије ФПН

Од 1994-2018

Објављени научни радови

Наставници	70
Сарадници	10
Укупно	80

Табела 2.8: Број објављених стручних радова наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комунологије ФПН

Од 1990-2018

Објављени стручни радови

Наставници	17
Сарадници	2
Укупно	19

Табела 2.9: Број учешћа на научним конференцијама од националног значаја наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комунологије ФПН

2000 – 2018.

Учешће на научним конференцијама од националног значаја

Наставници	25
Сарадници	4
Укупно	29

Табела 2.10: Број учешћа на научним конференцијама од међународног значаја наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комунологије ФПН 2000 – 2018.

Учешће на научним конференцијама од међународног значаја

Наставници	16
Сарадници	4
Укупно	20

Табела 2.11: Број учешћа на стручним конференцијама и скуповима наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комунологије ФПН 2000 – 2018.

Учешће на стручним конференцијама и скуповим

Наставници	48
Сарадници	5
Укупно	53

Табела 2.12: Број предавања и истраживања на националним универзитетима наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комунологије ФПН 2010 – 2018.

Предавања и истраживања на националним универзитетима

Наставници	7
Сарадници	0
Укупно	7

Табела 2.13: Број предавања и истраживања на међународним универзитетима наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комунологије ФПН 1992 – 2018.

Предавања и истраживања на међународним универзитетима

Наставници	3
Сарадници	0
Укупно	3

Табела 2.14: Број учешћа у научноистраживачким пројектима наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комуникологије ФПН

2000 - 2018.

Учешће у научноистраживачким пројектима

Наставници	12
Сарадници	7
Укупно	19

Табела 2.15: Број учешћа у стручним пројектима наставника и сарадника Студијског програма новинарства и комуникологије ФПН

2000 - 2018.

Учешће у стручним пројектима

Наставници	16
Сарадници	7
Укупно	23

2.2.2. Сарадња са окружењем и заинтересованим странама

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци развија сарадњу са различитим организацијама у различитим секторима и областима.

- На нивоу академске заједнице остварио је сарадњу са следећим универзитетима и факултетима: Факултет политичких наука Универзитета у Београду, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Институт за међународну политику и привреду Београд, Институт за политичке студије Београд, Институт за политичке студије Тулуз у Француској, Белгородски државни национални истраживачки универзитет у Русији и Универзитет Редбаунд, Нијемеган, Холандија (Radboud University, Nijmegen, Netherlands).

- Да би побољшао проходност својих активности и остварио подршку за реализацију наставних, научних и истраживачких активности,

остварио је сарадњу и потписао споразуме са: Факултет политичких наука Београд, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Институт за међународну политику и привреду Београд, Институт за политичке студије Београд, Институт за политичке студије Тулуз, Француска, Белгородски државни национални истраживачки универзитет, Русија и Универзитет Редбаунд, Нијемеган, Холандија (Radboud University, Nijmegen, Netherlands).

- Да би омогућио обављање студенстске праксе остварио је сарадњу са јавном управом, Народном скупштином Републике Српске, медијима, установама социјалне заштите, невладиним организацијама и другим институцијама: новинска агенција [„СРНА“](#), Радио-телевизија Републике Српске, дневне новине „Независне новине“, Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске, Центар за социјални рад Бања Лука.

Када је у питању сарадња Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука са заинтересованим странама, а све у сврху додатне ваннаставне едукације студената и стицања практичних вјештина из области новинарства и комуникологије, она се перманентно развија на више нивоа са референтним организацијама и удружењима:

- **Мисија OSCE-а у Босни и Херцеговини** - Мисија ОЕБС-а у Босни и Херцеговини у сарадњи са Студијским програмом Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци организовала је радионицу о медијској писмености под називом [„Како разумјети медије у дигиталном добу и њихов утицај на друштво у контексту Босне и Херцеговине“](#) за студенте свих циклуса студија Универзитета у Бањој Луци 10. и 11. марта 2018. године на Факултету политичких наука. Радионица је имала за циљ да упозна младе са улогом и утицајем медија на појединце, као и на друштво у цјелини и подстакне их на критичко промишљање о медијима и медијским садржајима, како би се ефикасније одупирали могућим медијским манипулацијама, те како би били активнији грађани и грађанке у демократском друштву. Координаторка за ову радионицу била је доц. др Драгана Трнинић.

Мисија ОЕБС-а у Босни и Херцеговини у склопу својих активности усмјерених ка превенцији и супростављању насилном екстремизму организовала је радионицу у Бањој Луци за студенте Факултета политичких наука о теми [супротстављања насилном екстремизму](#) у новембру 2017. године. Током радионица студенти су се упознали са различитим приступима проучавања насилног екстремизма као и њиховим појединачним и групним улогама у превенцији овог негативног феномена. За студенте Студијског програма новинарства и комуникологије посебно је био значајан дио о извјештавању о насилном екстремизму.

- **Министарство сигурности у Босни и Херцеговини** - Студенти Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука у Бањој Луци учествовали су у [међународној цивилној НАТО вјежби](#) која се одржавала у Тузли од 24.09. до 29.09.2017. године у организацији Министарства сигурности Босне и Херцеговине и Евроатлантског координацијског центра за реагирање на катастрофе (EADRCC). Вјежба се односила на симулацију извјештавања у различитим медијским форматима о догађајима који се односе на процедуре НАТО вјежби. Организатори су потврдили да је учешће, исказани ентузијазам и посвећеност студената била на изузетном нивоу о чему говоре и оцјене НАТО експерата који су били укључени у SIMPRESS и SIMPIC.
- **Удружење/удруга БХ новинари** - [Удружење/удруга БХ новинари](#) од 2013. године организује Новинарску академију, минимално два модула годишње, некада додатно и зимски модул. На свакој од досадашњих радионица учествовали су студенти Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука у Бањој Луци, њих четири до шест на сваком модулу. Теме које су се обрађивале на радионицама су: фер, избалансирано и непристрасно извјештавање у вријеме предизборне кампање, извјештавање о мањинама и рањивим групама, извјештавање о

женама, извјештавање о родно заснованом насиљу, те улога медија и медијског извјештавања у јачању мира, толеранције и стабилности у БиХ. Учешће на појединим радионицама подразумијевало је и креирање медијског садржаја уз менторство универзитетских професора из БиХ, као и објављивање прича. Када је у програму било извјештавање о родно заснованом насиљу са UN Women, били су предвиђени и хонорари за написане текстове.

- **Медиацентар Сарајево** - [Медиацентар Сарајево](#) и Студијски програм новинарства и комуникологије Факултета политичких наука у Бањој Луци сарађују дуги низ година кроз различите пројекте и ангажмане, како студената, тако и академског особља. Неки од тих пројеката су:
  1. Факултет политичких наука, Медиацентар Сарајево и Центар за истраживачко новинарство у Сарајеву развили су заједнички приједлог пројекта усмјерен на развој истраживачког новинарства у Босни и Херцеговини. Апликација је тренутно у фази евалуације у Делегацији Европске уније у Босни и Херцеговини.
  2. Повремена сарадња са наставницима и сарадницима са Студијског програма новинарства и комуникологије попут истраживања и аналитичких извјештаја о присуству страних медија на бх. медијском тржишту (случај Al Jazeera Balkans) у склопу Media Observatory пројекта.
  3. Презентација и промовисање едукативних програма Медиацентра студентима Студијског програма новинарства и комуникологије, као што је била презентација едукативног програма 2013. године у склопу пројекта Promoting Diversity.
  4. Пројекат „Стратегија поступања са особама које долазе у контакт са тужилаштвима – подршка тужилаштвима у имплементацији медијске компоненте“ – студенткиња Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука учествовала је у активности „Гласноговорница на један дан“ у Федералном тужилаштву 09. маја 2018. године.

5. Пројекат „Слободни гласови“ – студент Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука учествовао је у једномјесечном едукативном програму који је подразумевао похађање пет дана тренинга у Медиацентру у Сарајеву и три седмице практичног рада у Центру за истраживачко новинарство. Као резултат праксе, настала је његова истраживачка прича [„Опијати на повјерење“](#) која је и објављена.

6. Пројекат Internews Network Strengthening Independent Media Project у којем је од 2010. до 2015. године учествовало осам студената Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука.

- **Савјет за штампу Босне и Херцеговине** - Сарадња између Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука и [Савјета за штампу БиХ](#) заснива се на премиси да је за потпуно образовање новинара веома важно факултетско образовање, а поред тога и практична едукација кроз програме попут оних које организује Савјет за штампу и да та синергија теоријског образовања, које подразумева и опште образовање, и практичног знања које се добија на радионицама и посебним школама практичног новинарства, може много допринијети побољшању медијске слике у БиХ. У радионицама које је организовао Савјет за штампу учествовали су и студенти и наставници и сарадници Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука, а неке од њих су:

1. Од 2006. до 2008. године одржане су по двије двочасовне радионице годишње о медијској етици, Кодексу за штампу и медијској саморегулацији на којима су учествовали студенти Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука у Бањој Луци. Предавања су била практична, са много примјера из дневне праксе новинара. Посјета и заинтересираност студента била

је одлична. На свакој радионици студентима су подијељене књижице Кодекса за штампу у БиХ и плакати са штампаним Кодексом.

2. Од 2008. до 2016. године Савјет за штампу реализовао је десет (10) седмодневних Школа Медијске Етике за студенте новинарства са 6 Универзитета у БиХ. У свакој Школи полазници су били и студенти Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука у Бањој Луци. Студенти су присуствовали овој Школи уз одобрење декана Факултета и шефа катедре.

3. Након једне од посљедњих Школа, представници Савјета за штампу одржали су радионицу само за студенте Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука у Бањој Луци. Радионици је присуствовало око 70 студената са свих година студија.

- **Интерњуз (Internews) у Босни и Херцеговини** - Клиника медијског права организована је на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци, у оквиру USAID-овог Пројекта јачања независних медија у Босни и Херцеговини, који је имплементирао Internews, 2013/14. година. Координаторка је била мр Анђела Купрешанин Вукелић.

- **Центар за истраживачко новинарство Сарајево** - Факултет политичких наука, Медиацентар Сарајево и Центар за истраживачко новинарство у Сарајеву развили су заједнички приједлог пројекта усмјерен на развој истраживачког новинарства у Босни и Херцеговини. Апликација је тренутно у фази евалуације у Делегацији Европске уније у Босни и Херцеговини.

У оквиру пројекта „Слободни гласови“ – студент Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука учествовао је у једномјесечном едукативном програму који је подразумевао похађање пет дана тренинга у Медиацентру у Сарајеву и три седмице практичног рада у Центру за истраживачко

новинарство. Као резултат праксе, настала је његова истраживачка прича [„Опијати на повјерење“](#) која је и објављена.

Новинар и уредник Центра за истраживачко новинарство Азхар Каламујић био је два пута гост предавач на Факултету политичких наука. Први пут одржао је предавање 24. јануара 2018. године о теми [“Истраживачко новинарство у БиХ – искуства и праксе”](#) за студенте четврте године студија у оквиру предмета *Истраживачко новинарство 1*, а други пут учествовао је као панелиста у [обиљежавању Међународног дана слободе медија на Факултету политичких наука](#).

- Такође, студенти Студијског програма новинарства и комуникологије остварују праксу у оквиру пројекта Универзитета у Бањој Луци [Приче за примјер](#). Ректор и проректори Универзитета у Бањој Луци покренули су 2017. године циклус "Приче за примјер" с циљем промоције научноистраживачких и умјетничких активности и успјеха наставника, сарадника и студената на Универзитету у Бањој Луци. Како би квалитет објављених прича био бољи, те како би омогућили да и студенти дио свог практичног рада током студија могу да обављају кроз припрему чланака, интервјуа, те снимање и монтирање видео прилога, успостављен је заједнички тим сарадника ангажованих у оквиру Ректората (Анђела Пепић и Слава Говедарица), те професора (мр Анђела Купрешанин Вукелић и Драшко Гајић) и заинтересованих студената са Академије умјетности и Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука који заједно раде на припреми материјала, интервјуисању, снимању и монтирању видео прилога. Пројекат подразумијева сарадњу Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука и Академије умјетности у Бањој Луци у оквиру којег се ангажују заинтересовани студенти да обраде причу за примјер која се односи на наставно особље или студенте Универзитета. Сви заинтересовани студенти могу се укључити у пројекат и могу сами предлагати теме. Студенти

заједно раде на причи са координаторима са Факултета и Академије, креирају причу у различитим форматима и, на крају, прича се објављује на веб страници Универзитета под категоријом [Приче за примјер](#).

3. ПОЛИТИКА ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА

Систем квалитета успостављен је јединствено на Универзитету у Бањој Луци у којем су развијени интерни механизми за преиспитивање, доказивање и унапређивање квалитета свих студијских програма, наставе и услова рада, развоја људских ресурса и свих других елемената који осигуравају остваривање циљева високог образовања и циљева образовања на студијским програмима. Систем квалитета је успостављен на основу Европских стандарда квалитета у високом образовању (ESG), Стандарда и смјерница за осигурање квалитета у високом образовању у Босни и Херцеговини, Критеријума за акредитацију високошколских установа, Закона о високом образовању и Уредбе о лиценцирању.

3.1. Систем за унапрјеђење и осигурање квалитета

Систем квалитета на Универзитету институционално је уређен. Кључно тијело у систему квалитета је [Комитет за осигурање квалитета](#) (КОК). Њега успоставља Сенат Универзитета и задатак му је да припрема стратегије и политике квалитета и доставља их надлежним органима на усвајање. [Састав КОК-а](#) чине укупно 11 чланова од којих су 2 (два) представника студената (20%) Универзитета у Бањој Луци као и 2 (два) представника из реда привреде, 6 (шест) из реда академског особља и 1 (један) из реда администарције, што је регулисано Статутом.

Административно и техничко тијело које обавља послове координације активности на осигурању квалитета са факултетима, прикупља, обрађује и анализира податке о осигурању квалитета и пружа техничку помоћ Комитету за квалитет је Канцеларија за осигурање квалитета (КоК). У Канцеларији је запослен и координатор за осигурање квалитета. Факултети као организационе јединице Универзитета имају своје координаторе за квалитет који су и чланови Комитета за осигурање квалитета Универзитета. За успостављање система квалитета проведено је низ активности које су резултирале успостављањем система и доношењем кључног документа [„Систем квалитета“](#).

„Систем квалитета“ је припремљен од стране [Комитета за осигурање квалитета](#) Универзитета у Бањој Луци. Приједлог радне верзије документа „Систем квалитета“ прошао је јавну расправу по факултетским вијећима у чијим саставима осим академског особља учествују и студентски представници. Такође, у саставу Сената гдје је усвојен „Систем квалитета“ учествује 20% чланова из реда студената или 6 (шест) представника од укупно 29 чланова Сената.

3.1.1. Документи Универзитета у Бањој Луци за осигурање квалитета

Кључни стратешки документ који дефинише политику квалитета на Универзитету је „Систем квалитета“ који садржи:

- Стратегију за осигурање квалитета
- Процедуру за праћење и унапрјеђење квалитета
- Обрасци за праћење показатеља квалитета.

„Систем квалитета“ израдио је Комитет за осигурање квалитета Универзитета у Бањој Луци (КОК УНИБЛ). Документ је усвојен на сједници Сената УНИБЛ дана 11.07.2012. године под бројем: 02/04-3.1867-116/12. и примјењује се на свим организационим јединицама. Статутом Универзитета у члановима 152 до 159 дефинисан је начин обезбјеђења квалитета у овој високошколској установи, као и начин доношења аката. Такође, начин

доношења и усвајања овог и сличних докумената дефинисан је одредбама Статута Универзитета које прописују рад Сената и других органа ([Стратегија осигурања квалитета Универзитета у Бањој Луци](#) и [Процедуре за праћење квалитета](#)). Универзитет у Бањој Луци донио је и процедуру којом је утврдио морална начела и начела професионалне етике у наставном, умјетничком и научноистраживачком раду, у циљу заштите достојанства професије, унапређења моралних вриједности и подизања свијести о одговорности свих чланова академске заједнице. То је [Кодекс професионалне етике Универзитета у Бањој Луци](#). Постојећи систем осигурања квалитета на Универзитету је на почетку свога развоја. Донесени документи у систему квалитета представљају добру основу за развој система. Међутим, и поред успостављених процедура за праћење квалитета, процес праћења је на почетку и сви актери у систему не остварују своје улоге и задатке. Више активности посвећено је учешћу студената у оцјени, односно годишњим евалуацијама наставног процеса од стране студената, али и то није системска и континуирана активност. Други облици евалуације су неразвијени. Практично интерна провјера система не функционише. Има добрих примјера учешћа заинтересованих страна у евалуацији, али то није системска пракса.

Рад Комитета за осигурање квалитета у организационим јединицама је невидљив. Тако на примјер на нашем Факултету, осим студентских оцјена, није забиљежена ни једна активност координатора за осигурање квалитета на иницирању реализације задатака из Стратегија за осигурање квалитета. Такође, није било никаквих мјера у отклањању било каквих неправилности које су уочене у раду, а везане су за систем квалитета, учења на примјерима добре праксе и искуствима других и слично.

Сложен систем Универзитета захтјева и друге системе управљања квалитетом. Стандардизација организационих и радних процеса била би врло значајна у отклањању проблема у координацији, јединственом дјеловању у свим организационим јединицама, процесу управљања, побољшању планирања, функцији контроле итд. Зато се препоручује увођење система квалитета ИСО 9001.

3.1.2. Комитет за осигурање квалитета

[Статут Универзитета](#) у члану 153 и 154 дефинише формирање Комитета за обезбјеђење квалитета Универзитета и његов састав и надлежности (КОК). КОК спроводи поступак самовредновања, континуираног праћења, обезбјеђења и унапређења. КОК-ом предсједава проректор за наставу и студентска питања, а чине га представници академског особља који имају искуства у области обезбјеђења квалитета и долазе из различитих организационих јединица Универзитета. КОК у свом саставу има најмање 20% представника студената и најмање 20% представника из реда спољних партнера. КОК је задужен за припремање стратегије и политике Универзитета из области обезбјеђења квалитета и формирање приједлога ректору и Сенату за коначно усвајање. Задатак КОК-а је прављење краткорочних и дугорочних планова за побољшавање квалитета и надгледање и координацију процедуре везане за ово питање. КОК-у у његовом раду помаже и универзитетска канцеларија за обезбјеђење квалитета, која ће пружати адекватну административну и техничку подршку у раду на обезбјеђењу квалитета, те координатори за обезбјеђење квалитета на организационим јединицама Универзитета.

3.1.3. Учешће студената у систему унутрашњег осигурања квалитета

Једно од основних права студената дефинисано Законом о високом образовању, (члан 103) је право на учествовање у осигурању квалитета високошколске установе. Учешће студената у систему обезбјеђења квалитета обезбјеђено је на сва три нивоа (Универзитет, ФПН БЛ и студијски програм) кроз:

а) Чланство у КОК-у које је дефинисано чланом 154 [Статута Универзитета](#) и чланство у Сенату (члан 34 Статута Универзитета).

б) Чланством у Наставно научним вијећима Факултета (члан 21 [Статута](#)). [Правилником о начину избора и броју чланова студентског парламента у](#)

[наставно-научном вијећу факултета](#) дефинише се избор представника студената у ННВ факултета и цјелокупни поступак избора који у потпуности испуњава демократске изборне стандарде.

в) Годишњом евалуацијом наставног процеса која се од 2008. године редовно изводи у свим организационим јединицама Универзитета. ([Правилник о анкетирању студената о квалитету наставног процеса](#)).

г) Активном интеракцијом са наставницима и сарадницима у вријеме расправа о значајним питањима студијских програма и остваривања права студената за вријеме предавања и вјежби, као и организовањем планираних расправа (групни рад, проблемске радионице, студије случаја, стручна пракса, студентски радови, истраживања, организовање догађаја, студентска размјена итд.).

д) Евалуацијом рада коју проводе студијски програми у циљу прикупљања мишљења студената о наставном плану и програму, политици факултета према студентима, учешћу студената, оцјењивању рада студената итд. Студијски програм новинарства и комунологије провео је [истраживање ставова студената](#) у јулу 2018. године

ђ) Путем студентских организација, њиховим организовањем и дјеловањем. Чланом 59 тачка 8 [Статута ФПН БЛ](#) установљено је право на организовање студената. На овом Факултету организоване су и дјелују три организације студената: [Студентска организација Факултета политичких наука](#), [Клуб студената Факултета политичких наука](#) и Унија студената социјалног рада.

3.2. Процедуре за осигурање квалитета Студијског програма новинарства и комунологије

Закон о високом образовању Републике Српске дефинисао је образовну и научну улогу Универзитета у Бањој Луци, у складу са циљевима високог образовања. Мисија Универзитета у Бањој Луци је да постигне извршност у својим напорима и да припреми своје дипломце не само да обављају своје

професије у одговарајућим областима, већ и да учествују као вриједан и корисни члан друштва са друштвеном савјешћу и одговорношћу у националним и међународним питањима. ФПН БЛ и сви његови програми једнако су посвећени унапређењу знања кроз одличну наставу, истраживање и постдипломско образовање и преузели су на себе дио одговорности за реализацију мисије Универзитета у области друштвених наука.

3.2.1. Назив и циљеви студијског програма

Студијски програм новинарства и комуникологије један је од четири студијска програма на Факултету политичких наука у Бањој Луци. Назив студијског програма је *Основне академске студије новинарства и комуникологије*. Општи циљеви студијског програма дефинисани су у [Елаборату](#) о студијском програму са наставним планом и програмом.

Студијски програм новинарства и комуникологије прилагођава се актуелним и убрзаним процесима ремедијализације глобалног медијског поретка у више праваца. Модерно новинарство у фази је великих, суштинских промјена. Дигитализација и компјутеризација медија постаје дио новог културног контекста у којем се доминантне функције и процеси у друштву стандардизују примјеном нове технологије.

Стога, актуелна фаза развоја технологије медија и константан раст примјене технологије компјутера и интернета указује да ће се у будућности сви важни процеси глобалног комуникацијског процеса одвијати помоћу нове технологије медија. Управо због те чињенице, врло је важно да се образовање за рад у медијима прилагоди овим актуелним процесима.

Промјене на глобалној медијској сцени захтијевају да се образовању студената новинарства и комуникологије приступи на нов начин како би се избјегла разлика између стеченог образовања и потреба из праксе новинарске дјелатности. Неопходно је да се образовни процес на високошколским установама прилагоди овим промјенама које с једне стране подупиру и актуелне реформе у области високог школског система према моделу

Болоњске реформе образовања. Образовање за савремени профил новинара и комуниколога захтијева примјену нових техника и метода у наставном процесу, промјену садржаја предмета и промјену предмета с једне стране, али и примјену нових начела у поступцима валоризовања студентског рада и постигнутог нивоа у образовању.

Студијски програм за оспособљавање новинара начињен је с намјером да се студенти новинарства оспособе за дјелатност у медијима према новим стандардима који важе у глобалном инфромационо-комуникационом систему. Петогодишњи студиј у два циклуса ствара претпоставку за темељно образовање и стицање знања и вјештина неопходних у савременом новинарству. У духу је актуелних реформи у образовању високошколских установа у овом дијелу региона и стога може да представља озбиљну претпоставку за стандардизацијом у образовању на овом нивоу.

3.2.2. Процедуре креирања и одобравања студијских програма – Новинарство и комуникологија

Документи којима се регулише процедура доношења и измјена студијских програма као и којима се дефинише учешће студената и заинтересованих страна у изради наставног плана и програма су:

1. [Закон о високом образовању](#);
2. [Статут Универзитета](#);
3. [Статут Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци](#);
4. [Упутство за израду и побољшање студијских програма](#), стр. 16.

Овим упутством дефинише се:

- начин усвајања, развоја и ревидирања студијских програма,
- садржај студијског програма, излазне квалификације и исходи учења као и њихова веза,

- веза са Квалификацијским оквиром Европског простора високог образовања,
- учешће интерних и екстерних заинтересованих страна у изради и побољшању студијских програма,
- оптерећење студената помоћу ЕЦТС бодова итд.

5. [Правила студирања на првом и другом циклусу студија;](#)

6. [Правилник о ванредном студију Универзитета у Бањој Луци;](#)

7. Магна карта: Magna Charta Universitatum;

8. Болоњска декларација: The European Higher Education Area Joint Declaration of the European Ministers of Education convened in Bologna on the 19th of June 1999;

9. Прашки комунике: Towards the European Higher Education Area – Communique of the meeting of European ministers in charge of higher Education i Prague on 19th of May 2001;

10. Сорбонска декларација: Joint declaration on harmonisation of the architecture of the European higher education system (Sorbone, Paris, 25th of May, 1998);

11. Изјава из Саламанке: Message from the Salamanca Convention of European Higher Education Institutions;

12. Оквир за високоакадемске квалификације у Босни и Херцеговини: Bosnia and Herzegovina (BiH) higher education qualification framework;

13. Оквир квалификација у европском простору високог образовања (QF ENEA);

14. Европски оквир квалификација за цјеложивотно учење (EQF);

15. Конвенција о признавању квалификација у области високог образовања у европском региону (Лисабонска конвенција);

16. Стандарди и смјернице за осигурање квалитета у европском простору високог образовања (ESG);

17. [Правилник о начину избора и броју чланова студентског парламента;](#)

18. [Пословник о раду Наставно-научног вијећа на ФПН БЛ.](#)

Поред наведених докумената за Студијски програм новинарства и комуникологије изузетно је важан и документ

19. [Model Curricula for Journalism Education](#) који је развијен 2007. године и служи као модел за образовање новинара у више од 60 држава и 70 институција за образовање новинара.

3.2.2.1. Процес развоја Студијског програм новинарства и комуникологије

Примјена процедура које регулишу начин усвајања студијских програма обавеза је свих актера на Факултету и студијском програму који учествују у њиховом развоју. Студијски програм новинарства и комуникологије развија се у оквиру наведених процедура у динамичној, интерактивној и интердисциплинарној активности наставника и сарадника студијског програма, наставника и сарадника из других научних области који учествују у реализацији програма, студената, свршених студената новинарства и комуникологије и представника организација у којима се запошљавају дипломирани новинари, и њиховог струковног удружења. Све заинтересоване стране, у оквиру својих надлежности и одговорности, дају допринос у развоју студијског програма руковођени циљем да се оствари што бољи квалитет у образовању дипломираних студената Студијског програм новинарства и комуникологије.

Процес развоја студијског програма одвија се на сљедећи начин:

Вијеће студијског програма одговорност за израду приједлога наставног плана и програма делегира тиму којег чине наставници и сарадници из

научног поља новинарства и комуникологије. Подршка раду тима јесу приједлози добијени од других заинтересованих страна (студената, практичара, наставника и сарадника), глобалне и локалне промјене у начину функционисања и организовања медија, динамика развоја информационо-комуникационих система и начина протока информација, промјене у техничкој опремљености новинарских редакција, промјене у начину извјештавања у складу са развојем различитих интернетских платформи, упутства декана, ректора и других тијела Универзитета, развојна предвиђања, наставни планови и програми студијских програма новинарства и комуникологије са других универзитета, захтјеви професионалних удружења итд. Тим усаглашава различите приједлоге и установљава нацрт наставног плана и програма који разматра и усваја Вијеће студијског програма. Усвојени нацрт доставља се Наставно-научном вијећу ФПН БЛ, које, на основу разматрања, утврђује коначан приједлог и доставља га Сенату Универзитета у Бањој Луци на усвајање. Усвојени студијски програм Универзитет просљеђује Министарству просвјете и културе на лиценцирање. У случају потребе за корекцијама, понавља се претходно извршени корак. По истом поступку се врше и измјене студијског програма у оквиру дозвољених 20 ЕЦТС бодова, само што се усвојене измјене на сједници Сената не достављају Министарству просвјете и културе већ се процес ту завршава.

Наставни програм за појединачни предмет утврђује предметни наставник у складу са утврђеним оквиrom садржаја програма на нивоу Факултета (постоји јединствен образац наставног плана и програма за појединачне предмете на нивоу Факултета политичких наука) на основу расправа са експертима из тог подручја, програма предмета на развијенијим универзитетима, савремене литературе, знања и искустава из реалних процеса рада. Нацрт наставног програма за све предмете разматра се заједно са разматрањем студијског програма са становишта преклапања садржаја са другим предметима, међузависности и међуусловљености материје и квалитета приједлога. Пракса која се тек у неколико посљедњих година његује (а није био случај ранијих година), односи се на консултације одговорних наставника и

сарадника на предметима у оквиру ужих научних области, као и са наставницима из других научних поља који предају студентима новинарства и комуникологије, током процеса израде силабуса, а с циљем дефинисања и постизања најбољих исхода учења у оквиру сваког од предмета предвиђеног наставним планом и програмом. Вијеће студијског програма утврђује нацрт програма свих предмета и доставља га Наставно-научном вијећу Факултета које утврђује приједлог, разматра га и усваја и доставља Сенату Универзитета на одлучивање.

Поштујући наведену процедуру у изради наставних планова и програма, први Наставни план и програм Студијског програма новинарства и комуникологије настао је под називом студијски програм Журналистика 1998. године, као један од студијских програма на Филозофском факултету у Бањој Луци. У то вријеме, био је једини студијски програм новинарства на јавним универзитетима у Републици Српској. Највећи изазов студијском програму био је недостатак наставног кадра, као и недостатак простора па се настава изводила на више различитих факултета Универзитета у Бањој Луци. Ангажовани наставници углавном су долазили са Факултета политичких наука Универзитета у Београду. До прве промјене наставног плана и програма дошло је 2007. године када је промијењен назив у студијски програм Новинарство, организован као модел студија 3+2. Према овом моделу, уписане су три генерације студената: 2007, 2008. и 2009. године. Оснивањем Факултета политичких наука, студијски програм Новинарство постаје један од четири студијска програма Факултета. Исте године, програмом релиценцирања, студијски програм прелази на модел студија 4+1 и добија назив Основне академске студије новинарства и комуникологије, а 2010. године лиценциран је наставни план и програм Студијског програма новинарства и комуникологије. На промјене у структури наставног плана и програма утицали су актуелни и убрзани процеси централизације и концентрације медија, те комерцијализација медијског програма и медија уопште, модерно новинарство које је у фази великих, суштинских промјена, дигитализација и

компјутеризација медија и примјена новинх технологија у процесима комуникације.

Нови студијски програм за оспособљавање новинара начињен је с намјером да се студенти новинарства оспособе за дјелатност у медијима према новим стандардима који важе у глобалном инфромационо-комуникационом систему. Петогодишњи студиј у два циклуса ствара претпоставку за темељно образовање и стицање знања и вјештина неопходних у савременом новинарству. У духу је актуелних реформи у образовању високошколских установа у овом дијелу региона и стога може да представља озбиљну претпоставку за стандардизацијом у образовању на овом нивоу.

Управо због динамичности новинарске и комуниколошке професије, 2017. године дошло је до нове измјене наставног плана и програма Студијског програма новинарства и комуникологије. Измјена се односи на промјене до 20 ЕЦТС бодова. У оквиру ових измјена, уведен је предмет Увод у новинарство у првом семестру, предмет Медијски системи прешао је из статуса изборног у обавезни, предмети Управљање у медијима и Уређивачке политике у медијима, на четвртој години студија спојени су у један предмет: Управљање и уређивање у медијима, што је отворило простор за увођење предмета Медијска писменост у седмом семестру. Ове промјене су врло значајне из више разлога: у оквиру актуелног Наставног плана и програма Студијског програма студенти нису изучавали ни историју новинарства, ни историју медија, ни историју новинарске професије. Ова чињеница битно је утицала на укупан квалитет студирања, али представљала и озбиљан академски и педагошки проблем за разумијевање и праћење наставе на Студију. Друге измјене у оквиру наставног плана и програма Студијског програма новинарства и комуникологије биле су неопходне у складу са промјенама у оквиру информационо-комуникационих технологија, промјеном начина комуницирања, начина извјештавања и креирања медијског садржаја и потребе заштите од вишка информација, дезинформација и искривљених чињеница. У складу с тим, уведен је предмет Медијска писменост, јер недопустиво је да Студиј новинарства и комуникологије нема тај предмет у 21. вијеку. Медијско образовање је, с

обзиром на промјене у начину функционисања медија и начин кориштења медија, постало саставни дио општег образовања.

3.2.2.2. Образовни циљеви и исходи учења

Образовни циљеви студијског програма укључују и остварују четири [препоруке Савјета Европе](#) у вези са сврхом високог образовања (припрема студената за активно учешће у друштву, припрема за њихове будуће каријере - допринос њиховом запошљавању, подршку личном развоју и стварање широке, напредне базе знања и стимулisaње истраживачког рада и иновација - укључивање студената у пројекте, такмичења итд.

Образовни циљеви Студијског програма новинарства и комуникологије веома су амбициозни и представљају изазов, како за наставнике, тако и за студенте:

- Стицање професионалних компетенција новинара у новинарским пословима;
- Оспособљавање да се уочи друштвени проблем, препозна значај друштвеног процеса и промјена, обради новинарски податак и разради информација примјеном журналистичких метода и техника;
- Оспособљавање студената да прате и примијене нова знања и вјештине у обављању стручних послова у медијима;
- Обучавање студената за специфичне послове у дјелатности новинара као што су фотографисање, израда филма, снимање прилога, монтажа, послови водитеља и спикера;
- Оспособљавање студената да прилоге припремају мултимедијално и двомедијално (способност да раде у различитим медијима).
- Стицање услова за усавршавање у професији.

Документи који се односе на планирање и циљеве на Студијском програму су [Програм: планирање и циљеви на Студијском програму новинарства и комуникологије](#), као и [Елаборати наставних планова и програма](#) у којима су детаљно и прецизно дефинисани циљеви за сваки ниво

студија, као и за сваки појединачни предмет у оквиру одређеног циклуса студија. Оба документа јавно су оглашена на веб страници Факултета, тако да су и наставници и сарадници, а и студенти упознати са образовним циљевима студијског програма. Осим тога, сваки наставник је у обавези, према [Правилима студирања на првом и другом циклусу](#), да на првом, уводном часу студентима представи план и програм предмета који садржи и образовне циљеве за тај предмет.

Остваривост циљева студијског програма доказује се бројем заинтересованих за упис на Студијски програм, бројем студената који студирају Студијски програм, бројем дипломираних студената, бројем студената другог циклуса студирања и бројем свршених студената другог циклуса студија, као и бројем доктораната на Студијском програму новинарства и комуникологије (Табеле 6 и 7). Остваривање циљева провјерава се и кроз ставове заинтересованих страна.

3.2.2.3. Исходи учења

Да би се остварили дефинисани циљеви, неопходно је да током студија студенти добију основна знања из области новинарства и комуникологије, масовних медија, информационих наука, као и из других друштвених и хуманистичких наука (социологије, политикологије, психологије, педагогије, права, филозофије); специјализована и уско специјализована знања из специфичне групе новинарских предмета (Новинарство у штампи, Агенцијско новинарство, Радио новинарство, Телевизијско новинарство, Интернет новинарство, Редакцијско новинарство, Истраживачко новинарство, Литерарно новинарство), као и комуниколошких (Увод у комуникологију и информисање, Медијска писменост, Теорије медија, Односи с јавношћу).

Исходи учења Студијског програма новинарства и комуникологије дефинисани су у [Наставном плану и програму за студијски програм](#), а за сваки предмет појединачно у силабусима предмета. Исходи учења садрже очекивања шта студент по завршетку студијског програма, односно, програма сваког појединачног предмета треба да покаже као знање након завршетка процеса

учења. Постизање исхода учења врификује се кроз процес полагања испита на сваком предмету.

Исходи учења усклађени су са циљевима високошколског образовања и новинарским компетенцијама према Унесковом документу [Model Curricula for Journalism Education](#) који је развијен 2007. године и служи као модел за образовање новинара у више од 60 држава и 70 институција за образовање новинара, према којима би дипломирани новинари требало да посједују следеће компетенције:

- Компетенције општег знања и интелектуалне способности;
- Професионалне технике истраживања, писања (и других облика креирања новинарског садржаја), уређивање, дизајн и дисеминација;
- Кориштење новинарских техника и прилагођавање новим технологијама и иновативној пракси;
- Професионално разумијевање, укључујући и етику;
- Познавање улоге новинара у друштву, укључујући историју новинарства, организовање медија и закона на којима се заснива новинарска пракса и
- Познавање најбољих пракси у новинарству (Model Curricula for Journalism Education, 2007).

Такође, исходи учења укључују и професионалне стандарде, као што су:

1. Вјештине истраживања:

- Способност брзог разумијевања, анализе, синтетизације и евалуације непознатог материјала;
- Процјена новости и пажљиво разумијевање онога што чини добру причу и - онога што чини причу новопоузданом;
- Способност постављања питања и разумијевања одговора на националном и локалном нивоу;
- Вјештине посматрања;
- Способност брзог и ефикасног прикупљања, разумијевања и одабира информација кроз интервјуисање, из објављених и интернетских извора, и кориштење истраживачких техника;

- Способност узимања тачних записа;
- Кориштење техника за провјеру и поткрјепљивање информација и
- Аритметичке вјештине и основно знање о статистици и методама истраживања.

2. Вјештине писања:

- Способност прецизног, јасног, креативног писања новинарских текстова у различитим формама и жанровима (писање вијести, извјештаја, аналитичких и интерпретативних прича, документарних прича, есеја, колумни, уводника);
- Вјештине препознавања и писања водећег параграфа или увода;
- Структурисање приче на начин који служи сврси, јасно, прецизно и чињенично;
- Правилно кориштење директних и индиретних цитата;
- Вјештине писања за електронске медије и презентовање аудио или видео снимка.

3. Употреба новинарских техника за уређивање, креирање и производњу новинарских материјала за штампане, електронске и дигиталне медије:

- Интернетске компетенције, укључујући процјену тачности, актуелности и поузданости информација доступних на вебу;
- Познавање новинарских вјештина у различитим медијима због конвергенције и мултимедијалне производње,
- Информатичка писменост, кориштење програма за обраду текста, слике и звука, уређивање фотографија и креирање базе података, кориштење радијске и телевизијске опреме (видео камере, микрофоне), уређивање веб странице, познавање програма за управљање садржајима на вебу.

4. Познавање тренутних и прошлих најбољих примјера новинарске праксе у сопственој земљи и свијету.

5. Разумијевање новинарске етике, укључујући права и одговорности новинара.

6. Компетенције на радном мјесту (поштовање рокова, самосталан рад, рад у тимовима, рад унутар медијске организације или као фриленсери).

Такође, два веома важна сегмента исхода учења у оквиру новинарства и комуникологије су.

1. Новинарство и друштво:

- Познавање и разумијевање улоге новинара у друштву, укључујући улогу новинара у обезбјеђивању и развоју демократије;
- Способност препознавања различитих друштвених појава;
- Разумијевање како информације прикупљају и како њима управљају политичке, комерцијалне и друге организације;
- Свијест о међународном протоку информација и његовом утицају на сопствену земљу;
- Познавање историје новинарства и медија у сопственој земљи и свијету;
- Познавање структуре власништва медија, медијске организације и конкуренције;
- Познавање медијских закона у сопственој држави и свијету.

2. Општо знање:

- Разумијевање политичког система сопствене државе, њеног устава, правосућа, политичких процеса, економије, друштвених и културних организација и међународних односа;
- Познавање географије и историје сопствене државе и основно познавање географије и историје;
- Основно знање о науци;
- Специјализовано знање о најмање једној предметној области важној за новинарство (Model Curricula for Journalism Education, 2007).

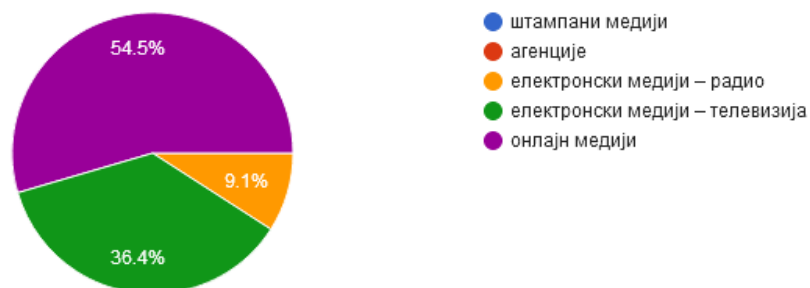
Исходи учења подразумијевају и стицање општих и посебних знања из новинарско-комуниколошких, правних, политиколошких, културолошких, историјских и других научних области која ће омогућити студентима да адекватно и компетентно обављају послове новинара или друге послове у оквиру новинарске дјелатности. Обученост за послове у струци према захтјевима савременог новинарства. Прије свега, компјутерско и информатичко описмењавање новинара, али и способност прилагођавања потребама специфичности сваког појединачног медија. Способност да се

повезују стечена знања и вјештине и да се она адекватно примјењују у новинарској дјелатности. Стицање интелектуалне способности и зрелости студената за самостално анализирање рада у медијима и новинарству уопште, те развијање самосталних програма за унапређење рада у медијима и новинарству, као и способност примјене тих програма. Посебни исходи наставног процеса одређују се у оквиру сваког обавезног и изборног наставног процеса.

Да бисмо што квалитетније и прецизније утврдили исходе учења и оспособљеност наших студената за професионални рад и како бисмо ефикасније унаприједили знања и компетенције наших студената, спровели смо истраживање током јула 2018. године са уредницима у медијима, гдје су, углавном, запослени дипломирани новинари. [Анкетни упитник](#), који се састоји од 11 питања, од којих је 10 затвореног, а једно отвореног типа, послали смо електронским путем на 25 адреса медијских организација. Узорак уредника медија је 11, што представља око трећину медија који су циљани овим истраживањем. Анкета није репрезентативна, што није ни био циљ, важни су општи трендови у вези са студентима новинарства на Факултету политичких наука. Највећи дио узорка су онлајн медији (54,5%), слиједе телевизија (36,4%) и радио (9.1%). Највише уредника анкетирано је на Радио телевизији Републике Српске (укупно 3), док су остали медији из узорка заступљени са једним. Највећи број уредника је запослен од годину до 10 година у наведеном медију (72,8%). Такође, од 11 анкетираних уредника, само један није имао искуства сарадње са студентима новинарства, док остали јесу.

1. Означите којој врсти медија припада медијска организација у којој сте запослени:

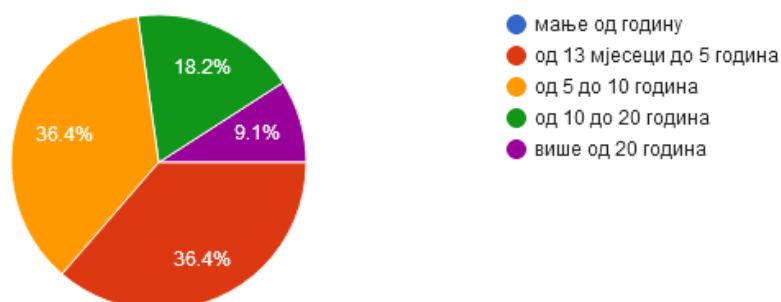
11 responses

Графикон 3.1: Врсте медија којој уредници припадају

3. Колико дуго радите као уредник/уредница?

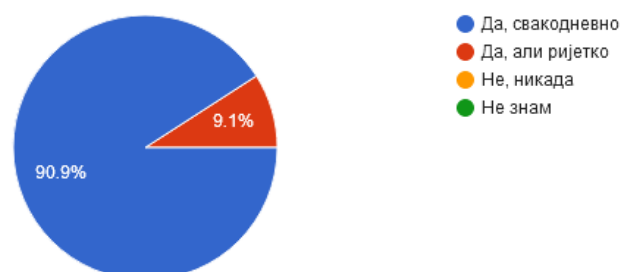
11 responses

Графикон 3.2: Дужина стажа уредника

4. Да ли имате прилику да сарађујете са свршеним и активним студентима Студијској програма нов...та политичких наука у Бањој Луци?

11 responses

Графикон 3.3: Учесталост искуства уредника са студентима

Готово три четвртине узорка (72,7%) сматра да им није важно да ли је новинар завршио студиј новинарства, док год свој посао обавља како треба. Затим, 18,2% сматра да дипломирани новинари нису нужно бољи новинари, док свега 9,1% сматра да су дипломирани новинари по правилу бољи од оних који нису завршили факултет тог усмјерења. Такође, готово три четвртине испитаних (72,7%) сматра да су свршени студенти новинарства дјелимично спремни за обављање радних задатака; остатак узорка (27,3%) сматра да студенти новинарства јесу у потпуности спремни за обављање свих новинарских задатака.

Из претходно наведеног видимо да уредницима, углавном, није важно који факултет је завршен, већ је битније колико је неко добар у том послу. Самим тим се скреће пажња на то како је новинарство и даље „слободна професија“, те како за обављање тог посла нису суштински важна знања са факултета. То се потврђује мишљењем како уредници углавном сматрају да су студенти дјелимично спремни за обављање задатака, а из посебних одговора видимо да се **највише пажње треба посветити новим технологијама, развијању критичког мишљења и учењу техничких основа (диктафон, интервју и сл).**

Када је у питању техничка оспособљеност, 54,5% узорка сматра да су студенти новинарства само дјелимично оспособљени; 18,2% сматра да су они у потпуности технички оспособљени за рад, док исти број испитаника сматра да они нису оспособљени у задовољавајућој мјери. Остали испитаници нису одговорили на ово питање.

5. Према вашем искуству, да ли дипломирани новинари имају боље предиспозиције да постану добри но..., за разлику од других професија?

11 responses

Графикон 3.4: Мишљење уредника о значају факултета за професионалне компетенције

6. У којој мјери су свршени и активни студенти Студијског програма новинарства и комуникологије Факул... редакцији у којој су ангажовани?

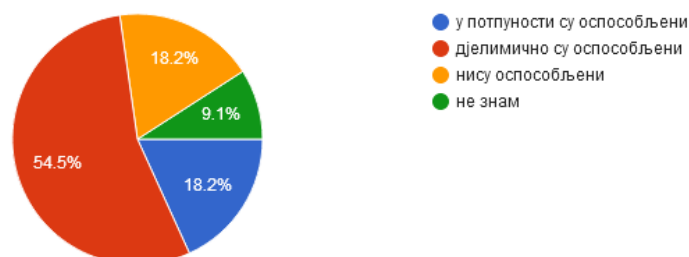
11 responses

Графикон 3.5: Мишљење уредника о степену спремности студената новинарства и комуникологије

7. Колико су студенти технички оспособљени за рад на новим медијским платформама?

11 responses

Графикон 3.6: Мишљење уредника о техничкој оспособљености студената

Као што је наведено раније, мањи број уредника сматра да су студенти новинарства технички оспособљени за рад у редакцији, што је свакако категорија на којој Студијски програм новинарства и комунологије намјерава радити у будућности: снимање камером и диктафоном, основе монтаже и слично. Основна знања из области онлајн новинарства постоје у оквиру предмета Интернет новинарство, али је потребно проширити фонд часова практичне наставе. Један од начина на који се превазилази овај недостатак је континуирана пракса у области онлајн новинарства, што се обезбиједило покретањем студентског портала www.studentbl.com.

Сличан тренд је и у погледу оспособљености за тимски рад, јер 81,8% уредника сматра да су студенти дјелимично оспособљени, док само 9,1% подразумијева њихову потпуну спремност за тимски рад. Исто тако, 54,5% уредника се изјаснило да студенти само дјелимично имају добре комуникацијске способности, док 45,5% сматра да имају довољно развијене комуникацијске вјештине.

8. Да ли су студенти оспособљени за тимски рад у редакцији у којој су ангажовани?

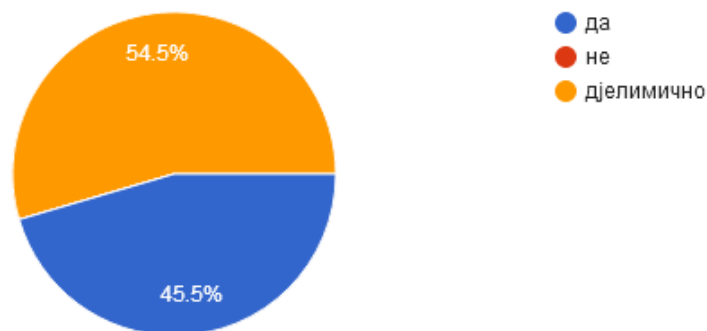
11 responses

Графикон 3.7: Мишљење уредника о техничкој оспособљености студената

9. Да ли студенти посједују комуникационе вјештине неопходне за рад у медијима?

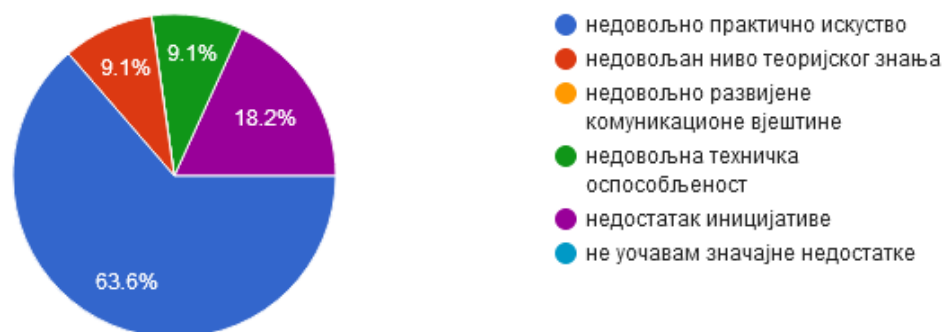
11 responses

Графикон 3.8: Мишљење уредника о комуникационим вјештинама студената

10. Шта идентификујете као највећи недостатак у новинарском ангажману студената?

11 responses

Графикон 3.9: Мишљења уредника о највећим недостацима студија новинарства и комуникологије

Највећи проблем у ангажману студената са Факултета политичких наука је, према 18,2% анкетираних, **недостатак новинарске и истраживачке иницијативе**, док је на другом мјесту **недовољна техничка оспособљеност и недовољно теоријско знање (18,2%)**. Остатак узорка не види посебне недостатке.

Од посебних одговора испитаника издвајамо оне који су нотирали посебне замјерке, сугестије, критике и похвале:

Испитаник 1: „Док сам ја студирала, највише сам учила од новинара које су професори доводили на предавања, да нам причају о свом искуству. То нам је било и најзанимљивије и највише је имало додира са тереном. Дефинитивно би требало више бити таквих посјета, плус да се прича о неким најобичнијим стварима. Рецимо, ми на e-Trafici имамо списак грешака које праве студенти када дођу код нас, а он се простире на неких 4-5 страна. Од тога да не знају упалити диктафон, до тога да не знају започети разговор са саговорником. Велики проблем им праве телефонски разговори, када морају некога назвати, представити се као новинар и објаснити шта им је потребно од те особе. Обично им буде смијешно када им на почетку објашњавам како се телефонира и како се пали диктафон, али касније виде да је то заиста било неопходно.“

Испитаник 2: „Увести више практичног рада; Покретање блога увести као обавезу сваког студента; Оспособити студенте за рад на новим платформама; Научити студенте шта је copywriting; Указати им да постоје могућности рада и изван телевизије и радија; Увести студенте у технологије 21. вијека.“

Испитаник 3: „У раду са студентима видљиво је да лични карактер с амбицијом игра кључну улогу у обављању радних задатака. Током студија неће стећи вјештину креативног писања, размишљања, опсервације догађаја и генерално виспрености. Многи студенти долазе с катастрофалним акцентом, фонетиком, увести практичан рад са студентима. Опште образовање је катастрофално, поштрити критеријум уписа на овај студијски програм. Пракса на медијима требала би бити заступљенија током студија, већ од друге године, остварити сарадњу с медијима гдје би имали менторе. Тренутно у медију у којем радим, све су мушкарци студенти, и заиста су талентовани за овај посао. Брзи су, спремни за сарадњу, имају став и информишу се. Нове генерације су далеко оспособљеније него раније.“

Резултати овог истраживања веома су нам корисни, јер су дали одговоре на кључна питања, а то је: који сегмент знања недостаје нашим студентима,

шта треба да мијењамо у оквиру Студијског програма и наставног плана и на који начин да побољшамо исходе учења и компетенције наших студената.

3.3. Упоредивост Студијског програма новинарства и комуникологије

Студијски програма новинарства и комуникологије упоредив је са сличним студијским програмима у региону и Европи, што је наведено и у елаборату студијског програма који је оглашен на веб страници Факултета:

1. Факултет политичких наука у Београду -

http://www.fpn.bg.ac.rs/pages/p_id3/np_n.html

http://www.fpn.bg.ac.rs/main/focus/master_ko.htm

http://www.fpn.bg.ac.rs/main/focus/master_n.htm

2. Факултет политичких знаности у Загребу -

<http://www.fakultet.fpzg.hr/studiji/2010/novinarstvo.html>

http://www.fakultet.fpzg.hr/studiji/diplomski/novinarstvo/novinarstvo_program.aspx

3. Факултет политичких наука у Подгорици -

<http://www.fpn.co.me/smjer.php?id=3&studije=1>

<http://www.fpn.co.me/smjer.php?id=8&studije=2>

<http://www.fpn.co.me/smjer.php?id=27&studije=3>

4. Факултет политичких наука у Сарајеву -

http://www.fpn.unsa.ba/fpn/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=19&Itemid=50

http://www.fpn.unsa.ba/fpn/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=28&Itemid=59

3.3.1. Наставни план и програм Студијског програма новинарства и комунологије

Програм образовања студената на Студијском програму новинарства и комунологије креиран је према идентификованим и установљеним циљевима. У овом извјештају представљена су два наставна плана. План из 2010. године (табела 3.1) и исти тај наставни план са измјенама у оквиру 20 ЕЦТС бодова из 2017. године (табела 3.2).

Табела 3.1: Наставни план и програм Студијског програма новинарства и комунологије, 2010. година

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
1	1 Увод у политичке науке	О	3	3	0	7
	2 Увод у филозофију	О	2	2	0	5
	3 Увод у социологију	О	3	3	0	7
	4 Увод у социјалну политику	О	3	1	0	6
	5 Страни језик	И	2	2	0	5
			13	11	0	30

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
2	1 Увод у комунологију и информисање	О	3	2	0	6
	2 Основе економије	О	3	1	0	5
	3 Основе права	О	3	1	0	5
	4 Савремена историја	О	3	1	0	5
	5 Основе психологије	О	2	2	0	5
	6 Страни језик	И	2	1	0	4
			16	8	0	30

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
3	1 Методе новинарства	О	2	2	0	5
	2 Новинарски жанрови	О	3	2	0	6
	3 Упоредни политички системи	О	3	1	0	5
	4 Теорије медија	О	3	1	0	5
	5 Српски језик 1	О	3	1	0	5
	6 Страни језик	И	2	1	0	4
	Језик у медијима	И	2	1	0	4
			16	8	0	30

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
4	1 Системи информисања	О	3	3	0	7
	2 Методологија друштвених наука	О	3	2	0	7
	3 Медијеске регулативе	О	3	3	0	7
	4 Српски језик 2	О	3	1	0	5
	5 Јавна управа	И	2	1	0	4
	Страни језик	И	2	1	0	4

				14	10	0	30

Сем.	Предмет		Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
5	1	Стилистика и култура говора	О	2	2	0	4
	2	Агенцијско новинарство	О	3	3	0	7
	3	Међународни односи	О	3	1	0	6
	4	Новинарство у штампи	О	3	3	0	7
	5	Социологија културе	И	3	1	0	6
		Медијски системи	И	3	1	0	6
				14	10	0	30

Сем.	Предмет		Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
6	1	Јавно мњење	О	3	1	0	6
	2	Радио новинарство	О	3	3	0	7
	3	Историја српске културе	О	2	2	0	5
	4	Новинарство у аудио-визуелним медијима	О	3	3	0	7
	5	Литерарно новинарство	И	2	2	0	5
		Политички маркетинг	И	2	2	0	5
				13	11	0	30

Сем.	Предмет		Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
7	1	Уређивачке политике у медијима	О	2	2	0	5
	2	Телевизијско новинарство	О	3	3	0	7
	3	Интернет новинарство	О	3	3	0	7
	4	Маркетинг у медијима	О	3	1	0	6
	5	Истраживачко новинарство 1	И	2	2	0	5
		Редакцијско новинарство	И	2	2	0	5
				13	11	0	30

Сем.	Предмет		Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
8	1	Управљање медијима	О	3	3	0	7
	2	Избори и изборни системи	О	2	2	0	5
	3	Новинарска етика	О	3	1	0	6
	4	Односи с јавношћу	О	3	3	0	7
	5	Истраживачко новинарство 2	И	2	2	0	5
		Политички систем БиХ и РС	И	2	2	0	5
				13	11	0	30

Табела 3.2: Наставни план и програм Студијског програма новинарства и комунологије, 2010. година, са измјенама у оквиру 20 ЕЦТС бодова из 2017. године

Сем.	Предмет		Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
1	1	Увод у политичке науке	О	3	3	0	7
	2	Увод у филозофију	О	2	2	0	5
	3	Увод у социологију	О	3	3	0	7
	4	Увод у новинарство	О	3	1	0	6
	5	Страни језик	И	2	2	0	5
				13	11	0	30

Сем.	Предмет		Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
2	1	Увод у комуникологију и информисање	О	3	2	0	6

	2	Основе економије	О	3	1	0	5
	3	Основе права	О	3	1	0	5
	4	Савремена историја	О	3	1	0	5
	5	Основе психологије	О	2	2	0	5
	6	Страни језик	И	2	1	0	4
				16	8	0	30

Сем.	Предмет		Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
3	1	Методe новинарства	О	2	2	0	5
	2	Новинарски жанрови	О	3	2	0	6
	3	Упоредни политички системи	О	3	1	0	5
	4	Теорије медија	О	3	1	0	5
	5	Српски језик 1	О	3	1	0	5
	6	Страни језик	И	2	1	0	4
		Језик у медијима	И	2	1	0	4
				16	8	0	30

Сем.	Предмет		Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
4	1	Системи информисања	О	3	3	0	7
	2	Методологија друштвених наука	О	3	2	0	7
	3	Медијеске регулативе	О	3	3	0	7
	4	Српски језик 2	О	3	1	0	5
	5	Јавна управа	И	2	1	0	4
		Страни језик	И	2	1	0	4
				14	10	0	30

Сем.	Предмет		Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
5	1	Медијски системи	О	2	2	0	4
	2	Агенцијско новинарство	О	3	3	0	7
	3	Међународни односи	О	3	1	0	6
	4	Новинарство у штампи	О	3	3	0	7
	5	Социологија културе	И	3	1	0	6
		Стилистика и култура говора	И	3	1	0	6
				14	10	0	30

Сем.	Предмет		Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
6	1	Јавно мњење	О	3	1	0	6
	2	Радио новинарство	О	3	3	0	7
	3	Историја српске културе	О	2	2	0	5
	4	Новинарство у аудио-визуелним медијима	О	3	3	0	7
	5	Литерарно новинарство	И	2	2	0	5
		Политички маркетинг	И	2	2	0	5
				13	11	0	30

Сем.	Предмет		Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
7	1	Медијска писменост	О	2	2	0	5
	2	Телевизијско новинарство	О	3	3	0	7
	3	Интернет новинарство	О	3	3	0	7
	4	Маркетинг у медијима	О	3	1	0	6
	5	Истраживачко новинарство I	И	2	2	0	5
		Редакцијско новинарство	И	2	2	0	5
				13	11	0	30

Сем.	Предмет		Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС
8	1	Управљање и уређивање у медијима	О	3	3	0	7
	2	Избори и изборни системи	О	2	2	0	5
	3	Новинарска етика	О	3	1	0	6
	4	Односи с јавношћу	О	3	3	0	7
	5	Истраживачко новинарство 2	И	2	2	0	5
		Политички систем БиХ и РС	И	2	2	0	5
				13	11	0	30

Промјене у оквиру Наставног плана и програма Студијског програма новинарства и комуникологије извршене су у складу са [Упутством за израду и побољшање студијских програма](#) које дефинише:

- начин усвајања, развоја и ревидирања студијских програма;
- дефинише садржај студијског програма, излазне квалификације и исходе учења као и њихову везу;
- везу са Квалификацијским оквиром Европског простора високог образовања;
- учешће интерних и екстерних заинтересованих страна у изради и побољшању студијских програма;
- оптерећење студената помоћу ЕЦТС бодова итд.

Наставни план и програм Студијског програма ревидира се периодично и врше се измјене у складу са актуелним трендовима у области медија, новинарства и комуникологије. Од како постоји Студијски програм новинарства и комуникологије (од 1998. године, само под различитим називом), наставни план и програм мијењао се пет пута. Први је настао 1998. године, други 2007, затим измјене 2010, потом нови програм 2010. и измјене 2017. године. Све промјене и образложења промјена наведени су у [елаборатима](#) који су доступни на веб страници Факултета. Такође, детаљи посљедњих промјена наставног плана и програма детаљно су објашњени у уводном дијелу овог извјештаја у поглављу 2.2. Историја и организација Студијског програма новинарства и комуникологије.

Студије се организују као редовне, а **начин извођења наставе** (који је објашњен и јавно доступан у оквиру Елабората на веб страници Факултета) је образовање у сједишту. Студиј траје четири године, а сваку годину чине по два

семестра (зимски и љетни). Заокружену цјелину по моделу 4+1+3 чини и трогодишњи докторски студиј, тј. трећи циклус студија.

Предвиђени облици наставе су: редовна предавања, вјежбе, са четири или пет обавезних и једним изборним предметом по семестру, индивидуални рад са студентима (консултације), семинари и студентска пракса. Након завршеног првог циклуса студија, студенти се опредјељују за два смјера у другом циклусу: Новинарске студије и Комуниколошке студије.

Студенти студијског програма новинарства и комуникологије обавезни су да активно учествују на предавањима и вјежбама уз писање есеја, семинарских радова, самосталних радова, истраживачких пројеката као и презентација и других видова активности, прикупљајући бодове предвиђене за те активности. На почетку семестра предметни наставник упознаје студенте са темама и питањима, начином и облицима рада, бројем бодова које доносе конкретне предиспитне активности. Успјех студената на испиту означава се и изражава оцјенама од 10 до 5, према следећим критеријумима: 10 = 91 до 100 бодова; 9 = 81 до 90 бодова; 8 = 71 до 80 бодова; 7 = 61 до 70 бодова; 6 = 51 до 60 бодова; 5 = испод 51 бода.

Потребно вријеме за први циклус студијског програма су четири академске године или осам семестара, након чега се стиче диплома студија првог циклуса и академски назив дипломирани новинар. Оптерећење студената се изражава током наставног процеса у ECTS бодовима.

3.4. Учешће студената у научноистраживачком раду и концепт извођења практичне наставе

На Студијском програму новинарства и комуникологије студенти првог, другог и трећег циклуса студија учествују у научноистраживачком раду кроз израду различитих студентских радова који су дефинисани за сваки појединачни предмет у оквиру програма предмета, а у складу са [Правилима студирања првог и другог циклуса](#) и [Правилима студирања на трећем циклусу студија](#).

На првом циклусу студија, студенти израђују семинарске радове, истраживачке огледе, приказе књига, стручне анализе и дипломски рад (само студенти који су уписали студиј прије измјене наставног плана и програма из 2010. године). Детаљи студентских обавеза у погледу научноистраживачког и стручног рада детаљно су објашњени у [силабусима предмета](#) који су оглашени и јавно доступни на веб страници Факултета.

На другом циклусу студија, студенти у оквиру различитих предмета израђују истраживачке и научне радове и на крају студија, обавезна је израда завршног мастер рада. Начин и обим израде научноистраживачких радова одређује наставник у оквиру силабуса предмета, у складу са [Правилима студирања првог и другог циклуса](#) и [програми предмета другог циклуса](#) јавно су оглашени и доступни на веб страници Факултета.

Као императив при конципирању [докторских студија](#) приступило се јединству теоретске наставе и истраживачког рада па Факултет политичких наука има посебно повољну околност у постојању факултетског Института за друштвена истраживања, гдје докторанти могу да се укључују у постојеће пројекте или аплицирају са властитим. Теоријска настава на докторском студију не прелази 40 (четрдесет) одсто укупног оптерећења предвиђеног програмима студија. Осталих 60 (шездесет) одсто оптерећења, подразумева активно бављење научно-истраживачким радом, кроз обавезне и изборне активности. На трећем циклусу студија, према [наставном плану и програму](#), поред израде научноистраживачких радова у оквиру предмета, студенти су обавезни да објаве два ауторска рада из области истраживања у научном часопису са рецензијом и ураде истраживачки рад на пријави докторске тезе и, затим, одбране докторску тезу. Израдом и одбраном докторске тезе закључује се научноистраживачки рад у оквиру трећег циклуса студија. У испуњавању изборних активности, кандидати/-киње су дужни, у току трајања докторског студија, прикупити најмања 10 (десет) ECTS бодова. Кандидати сами бирају начин на који ће стећи потребне бодове. Упис потребних бодова се остварује током VI (шестог) семестра, као услов за одбрану докторске тезе. Изабране активности оцјењује комисија коју чине три члана: ментор и два члана из

истраживачке области, које је изабрало Вијеће докторског студија. Изборне активности су сљедеће: учешће на докторској конференцији са излагањем, учешће на домаћој научној конференцији из области истраживања са излагањем, учешће на међународној научној конференцији из области истраживања са излагањем, учешће у раду љетне школе из области истраживања, учешће у радионици из области истраживања, проведена електронска дискусија из области истраживања (уз контролу ментора или сументора), објављен ауторски или коауторски рад из области истраживања у научном часопису са рецензијом, објављено ауторско или коауторско поглавље у књизи из области истраживања или објављена ауторска или коауторска књига из области истраживања.

Као што се може примијетити, научноистраживачки рад, логично и очекивано, највише је изражен на трећем циклусу студија, али се студенти за такав ниво рада квалитетно и континуирано припремају од првог циклуса кроз израду радова који су мањег обима и мање захтјевни у односу на оне на трећем циклусу, а који су прилагођени њиховом нивоу способности и знања.

Такође, када је у питању научноистраживачки рад, студенти могу да учествују и искажу свој научноистраживачки потенцијал у Научно-стручном скупу [„Студенти у сусрет науци“](#) са међународним учешћем (Students encountering science - StES), једној од најзначајнијих активности коју реализује [Студентски парламент Универзитета у Бањој Луци](#). StES се одржава сваке године у посљедњој седмици новембра. До сада је успјешно организован осам пута, уз учешће преко хиљаду младих истраживача из 14 земаља. Конференција пружа могућност младим научницима и истраживачима да искажу свој потенцијал у међународним оквирима и при томе сазнају нешто ново из научне области за коју се школују. Научно-стручни скуп „Студенти у сусрет науци“ је мултидисциплинарног карактера, те студенти могу пријавити радове из шест научних области Природне науке, Инжењерство и технологија, Медицинске и здравствене науке, Пољопривредне и шумарске науке, Друштвене науке и Хуманистичке науке. Више информација о научно-

стручном скупу „Студенти у сусрет науци“ налази се на званичној веб-страници: <http://www.stes.rs.ba/>.

У складу са природом студија новинарства и комуникологије, студентска пракса организује се дјелимично на Факултету и Универзитету, а дјелимично у различитим медијским организацијама и институцијама са којима Факултет има склопљене споразуме о пракси и сарадњи. На Факултету, пракса се организује на вјежбама стручних предмета који, по својој природи, захтијевају такав облик рада са студентима. Такви предмети су: Новинарски жанрови, Новинарство у штампи, Интернет новинарство, Истраживачко новинарство 1, Истраживачко новинарство 2, Односи с јавношћу. У сарадњи са Академијом умјетности Универзитета у Бањој Луци, студенти практичну наставу обављају на Академији уз менторство именованог наставног кадра са Академије за предмете: Новинарство у аудио-визуелним медијима и Телевизијско новинарство. За предмет Радио новинарство и Телевизијско новинарство студенти праксу обављају на Радио-телевизији Републике Српске, док за предмет Агенцијско новинарство, пракса се изводи у новинској агенцији СРНА. За предмет Новинарство у штампи, поред практичних вјежби на Факултету, студенти праксу обављају у „Независним новинама“. Све своје радове, а нарочито радове из предмета Интернет новинарство, студенти могу објављивати на студентском порталу Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука www.studentbl.com. Већ дуже вријеме на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци, на Студијском програму новинарства и комуникологије, развија се идеја о покретању и одржавању једног студентског гласила. У том развоју идеје заједно су учествовали студенти и наставно особље: од идеје о студентским новинама, преко студентског радија до студентског портала. Будући да штампана издања и радио станица ипак захтијевају веће финансијске ресурсе, једино логично рјешење у времену нових медија и технологија било је – оснивање студентског портала. [Портал](#) је званично основан 21. марта 2018. године на сједници Наставно-научног вијећа Факултета политичких наука.

Што се тиче **ваннаставне студентске праксе**, она је детаљно објашњена у поглављу 2.2.2. Сарадња са окружењем и заинтересованим странама, а овдје ћемо навести само медијске организације, установе и удружења са којима Факултет има потписане споразуме о сарадњи или са којима Факултет сарађује периодично ради остваривања студентске праксе:

- **Новинска агенција „СРНА“**
- **Радио-телевизија Републике Српске**
- **дневне новине „Независне новине“**
- **Мисија OSCE-а у Босни и Херцеговини**
- **Министарство сигурности у Босни и Херцеговини**
- **Удружење/удруга БХ новинари**
- **Медиацентар Сарајево**
- **Интерњуз (Internews) у Босни и Херцеговини**
- **Центар за истраживачко новинарство Сарајево**

Када је у питању утицај заинтересованих страна на структуру наставног плана и програма Студијског програма новинарства и комуникологије и сам начин извођења праксе, обављају се консултације и дискусије са компетентним стручњацима и професионалним комуникаторима из области медија, комуникација и новинарства. Конкретно, у оквиру предмета Односи с јавношћу, током љетног семестра 2018. године, као гости предавачи и консултанти учествовали су Ратко Ковачевић – начелник одјељења за односе с јавношћу Управе за индиректно опорезивање БиХ и Душанка Макивић – начелница одјељења за односе с јавношћу Инспектората Републике Српске. Они су студентима пренијели практична искуства и дали сугестије у којем обиму и на који начин би требало да буду заступљене практичне активности у оквиру овог предмета. Такође, у оквиру предмета Односи с јавношћу, студенти су уз менторство наставника и сарадника учествовали у изради и спровођењу програма и плана онлајн кампање и промоције Факултета током предуписног периода у априлу, мају и јуну 2018. године, а њихов рад се вредновао у виду предиспитних бодова.

Такође, у оквиру предмета Истраживачко новинарство 1, новинар и уредник Центра за истраживачко новинарство Азхар Каламујић био је гост предавач на Факултету политичких наука. Одржао је предавање 24. јануара 2018. године о теми [“Истраживачко новинарство у БиХ – искуства и праксе”](#) за студенте четврте године студија, а други пут учествовао је као панелиста у [обиљежавању Међународног дана слободе медија на Факултету политичких наука](#). Студентима је оба пута пренио драгоцену искуства из праксе истраживачког новинарства и дао смјернице како би било најбоље конципирати програм овог предмета.

Такође, новинарка дневних новина „ЕуроБлиц“ Милкица Милојевић, као сарадница у изради овог извјештаја, дала је своје сугестије и приједлоге у вези са наставним планом и програмом Студијског програма новинарства и комунологије и начином извођења праксе. Поред тога, спроведено је истраживање са уредницима и уредницама у медијима Републике Српске са циљем прикупљања података о ставовима уредника и уредница медија о бившим и садашњим студентима Студијског програма новинарства и комунологије. Резултати овог истраживања дали су корисне приједлоге, сугестије и препоруке за Студијски програм новинарства и комунологије: повећати ниво практичне наставе, прије свега, из онлајн новинарства; оспособити студенте за кориштење техничке опреме новинара: диктафона, микрофона и сл.; повећати комуникацијеске вјештине студената; побољшати реторичке способности и културу говора, приближити редакцијски начин рада студентима. Све ове сугестије биће полазна основа за измјене у начину организовања наставе и структурисања предмета на Студијском програму новинарства и комунологије.

3.5. Унапрјеђење Студијског програма новинарства и комуникологије и учешће заинтересованих страна у његовом побољшању

Студијски програм новинарства и комуникологије раније није имао вањских евалуација студијских програма, а досадашње мјере које су спроведене, резултат су унутрашњих евалуација. У току израде овог Самоевалуационог извјештаја у којем су учествовале различите заинтересоване стране, узели смо у обзир све њихове приједлоге и сугестије као мјере које ће се спроводити у наредном периоду с циљем унапрјеђења Студијског програма. Сходно свим упутствима, приједлозима и сугестијама, идентификовани су следећи [циљеви за унапрјеђење Студијског програма](#):

- Модификовати наставни план и програм у складу са потребама тржишта, као и знањем које је заиста потребно данашњем новинару/-ки или комуникологу/-гињи;
- Посветити више времена изучавању енглеског језика, као неопходног алата за будуће новинаре/-ке;
- Омогућити практичну обуку студентима/-кињама кроз постојеће предмете, тако што би се настава изводила кроз радионице, односно модел редакције;
- Понудити студентима/-кињама могућност посебне обуке за фотографију и видео продукцију, кроз постојеће предмете или кроз додатне радионице.

Посебне препоруке за извођење праксе:

Пракса и стицање практичних вјештина од великог су значаја за младе новинаре/-ке. И у ранијим генерацијама то је био недостатак за новинаре/-ке, који/-е су са факултета долазили у редакције професионално неспремни, те нису имали добру основу за процес професионалног позиционирања и напредовања.

Данас су, у овом погледу, захтјеви много већи. Конкуренција је велика, редакције су преоптерећене послом, немају ни времена ни других ресурса за обуку младих колега, а послодавци очекују да млади новинари/-ке већ првог

дана преузму радне задатке и обаве их самостално. Уз то, данас су брзина и интензитет рада знатно израженији него прије десет или двадесет година, а профил активних новинара-/ки је такав да су врло ријетки/-е они/-е са менторским капацитетима.

Сходно томе, обављање студентске праксе у редакцијама нема сврху коју би требало да има. У редакцији, док обављају праксу, студенти/-киње новинарства новинарима/-кама углавном отежавају процес рада, а због велике брзине обављања новинарских задатака, прилике за учење о практичном дијелу професије су минималне.

Стога би било боље рјешење да студенти/-киње, у склопу праксе, посјете неколико различитих редакција (телевизијске, радијске, агенцијске, редакције новина/портала), али само као посматрачи, да се упознају са атмосфером редакције са будућим радним мјестима, без претензија да стекну практичне вјештине и (на)уче професионални рад.

Практичне вјештине студенти/-киње би требало да стичу на факултету, кроз постојеће предмете (радијско, аудио-визуелно, агенцијско, новинарство у штампи, интернет новинарство, телевизијско итд.), с тим да се у оквиру њих формирају модели редакција и кроз њих вјежба практичан рад. Студентима/-кињама би требало, на почетку, додјелјивати задатке, а у каснијој фази наставе од њих очекивати да сами осмисле шта ће радити, као што је случај у „стварним“ редакцијама. Кроз то их треба учити и да радове предају у унапријед утврђеном року, у оквиру задатих граница дужине текста, односно, трајања аудио или видео прилога, да самостално праве фотографије уз своје текстове, итд. Треба и да вјежбају да раде мултимедијално, али и на неколико „временских“ нивоа: да прву вијест о догађају шаљу одмах, додатне детаље касније, а сложеније текстове/прилоге накнадно итд. Своје радове би слали мејлом својим наставницима/-цама – менторима/-кама, а сваки студент/-киња би имао свој фајл у који би били одлагани ти радови. Након консултација, у којима би наставници/-це - ментори/-ке, на неки начин преузели и улогу уредника/-це и након евентуалних корекција, радови би били оцјењивани, а те оцјене би знатно утицале на коначну оцјену из датог предмета.

Наведени облик праксе прилично је захтјеван и подрзумијева техничку опремљеност и факултета, али и студената/-киња, јер би свако од њих требало да има „паметни“ телефон и одговарајући преносиви рачунар, помоћу којег би могли радити практичне задатке, било на факултету у модел редакцији, било на терену.

Такође, потребно је обезбиједити довољно наставника за овакав вид наставе и, по могућности, ангажовати додатне спољне сараднике за практичну наставу, из редова искусних новинара/-ки. Међутим, то треба да буде један од изазова и циљева за Студијски програм и Факултет у наредном периоду, без обзира на могуће потешкоће у самој реализацији.

Што се тиче учешћа студената у изради наставног плана и програма, оно се остварује, прије свега, кроз учешће студената у сједницама Наставно-научног вијећа Факултета, што је регулисано [Статутом Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци](#) и сједницама Сената Универзитета, што је регулисано [Статутом Универзитета](#), на којима се доносе одлуке о свим промјенама наставног плана и програма. Такође, [Упутство за израду и побољшање студијских програма](#), стр. 16, предвиђа учешће интерних и екстерних заинтересованих страна у процесу израде и побољшања студијског програма.

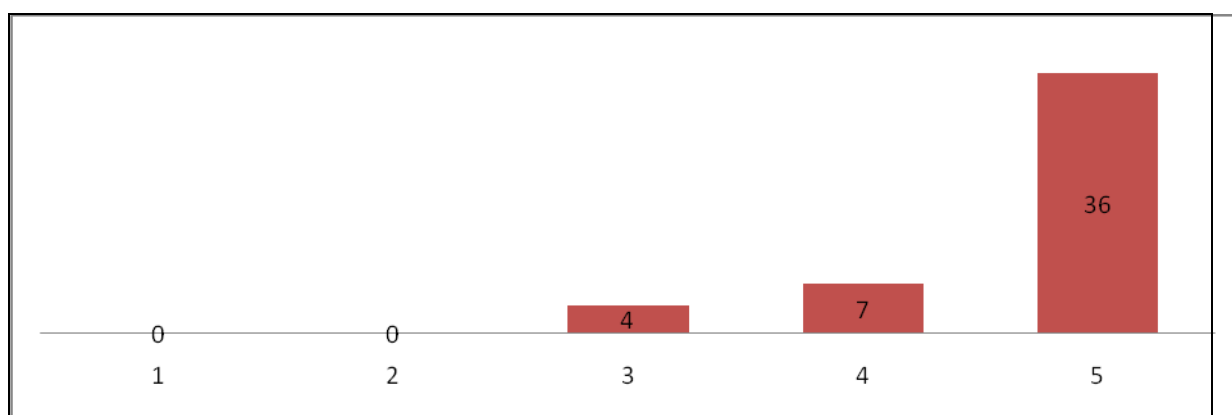
Све досадашње промјене наставног плана и програма настале су уз консултације са студентима. Конкретно, идеја о увођењу предмета Увод у новинарство на прву годину студија, дјелимично је дошла од студената, јер су се студенти жалили да им је тешко пратити стручне предмете на другој години због недостатка знања о историји и уводу у новинарство. Резултати истраживања о [испитивању ставова студената](#) које је проведено током јуна и јула 2018. године о Студијском програму, показали су да студенти као главне недостатке истичу:

- Неадекватан распоред предмета по годинама студија;
- Застарјела литература;
- Мало практичне наставе;

- Немогућност пријаве и одјаве испита 24 часа прије одржавања испита;
- Недостатак уско стручних предмета (попут спортског новинарства).

Као предности Студијског програма студенти су, између осталог, навели следеће:

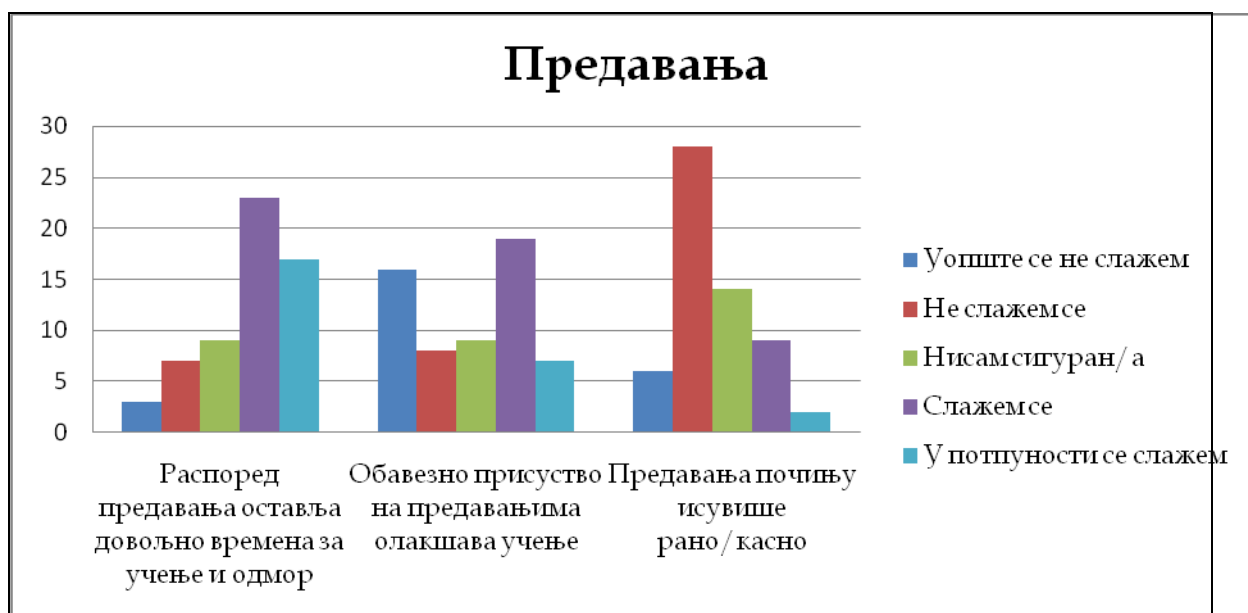
- Опремљеност зграде и добри услови за рад;
- Задовољавајућу комуникацију на друштвеним мрежама факултета;
- Одговарајући распоред предавања;
- Доступност материјала за учење;
- Јавно доступан и на вријеме оглашен распоред испита;
- Доступност професора и сарадника за консултације;
- Ажурност професора у комуникацији (одговарање на имејл поруке);
- Постојање Дебатног клуба и студентских организација на Факлутету;
- Покретање студентског портала СтудентБЛ.

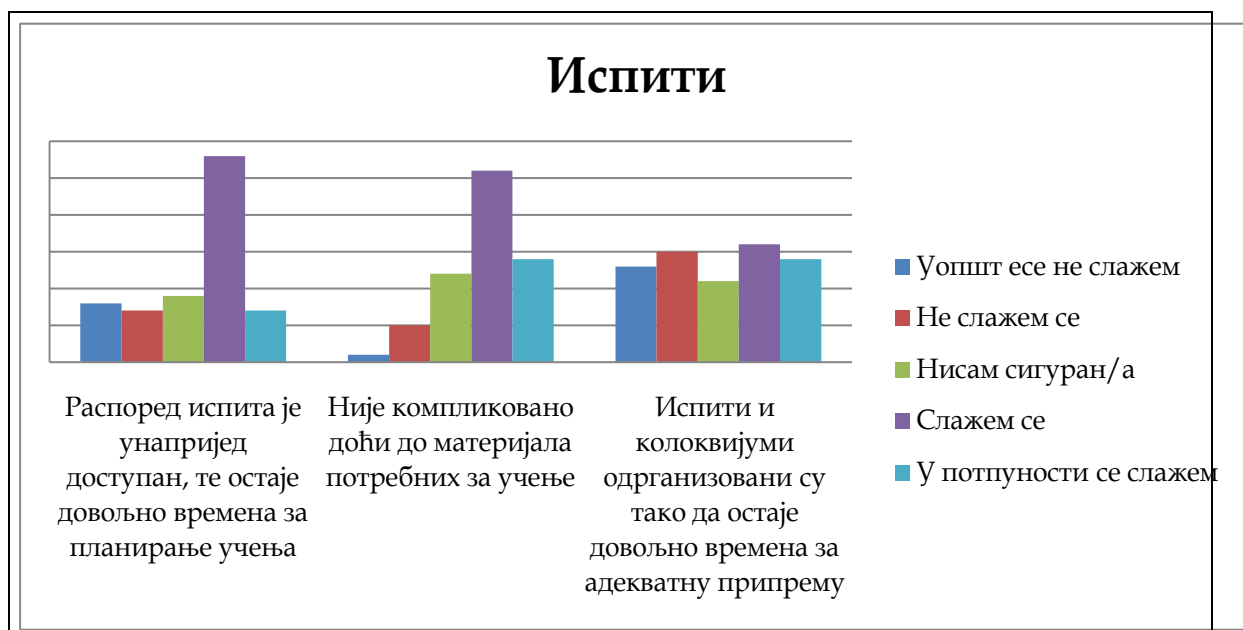
Графикон 3.10: *Задовољство студената опремљеношћу зграде факултета*

Графикон 3.11: *Задовољство студената комуникацијом на друштвеним мрежама факултета*

Графикон 3.12: *Задовољство студената распоредом предавања*

Графикон 3.13: *Задовољство студената распоредом испита, јавном доступношћу испитних рокова и материјала потребних за припрему испита*

Такође, спроведено је и истраживање ставова свршених студената о квалитету Студијског програма: Дипломци сматрају да недостаје више практичне обуке за студенте, замјерају и мањак професора и застарјелу литературу. Као позитивне стране наводе добру сарадњу у односу студен-професор, добру опремљеност зграде Факултета, библиотеку, рачнарску салу, учионице. Као своје приједлоге, уз увођење више праксе, износи и увођење иновативних предмета, укидање појединих постојећих или њихово реструктурисање у оквиру година студија. Они сматрају да стечена знања само дјелимично могу примјенити у медијској пракси, али исто тако сматрају да су она добра основа за даљи наставак школовања.

Графикон 3.14: Апликативност знања и вјештина стечених током студирања у медијској пракси из перспективе свршених студената

Графикон 3.15: Апликативност знања стечених током студирања за даљи наставак школовања из перспективе свршених студената

Ове сугестије, приједлози и смјернице много ће нам помоћи приликом наредних измјена, допуна и креирања нових наставних планова и програма.

У Републици Српској принцип годишњег оптерећења студента од 60 ECTS бодова у оквиру 40-часовне радне седмице законска је одредба (члан 38. [Закона о високом образовању Републике Српске](#)) и подударна је са европским прописима у овој области. Рачунање и додјелјивање ЕЦТС кредита/бодова појединим предметима врши се на основу Упутства за израду и побољшање студијских програма ECTS guide. Полазећи од академских календара

Универзитета у Бањој Луци (годишње оптерећење сведено на академску годину студија), може се узети да у току академске године студенти имају 45 радних седмица (по 15 у два семестра и 15 за припреме и испите) и оптерећење од 40 сати седмично. У том случају добије се укупно 1800 радних сати рада студента током једне академске године. С обзиром на то да једна школска година носи 60 бодова, произлази да један бод одговара приближно 30 радних сати. На тај начин може се поставити пропорција: $X : 60 \text{ бодова} = Y : 1800 \text{ сати}$. Примјер за 1 бод: $Y = 1800 \text{ сати у школској години} \times 1 \text{ бод} / 60 \text{ бодова у години} = 30 \text{ радних сати}$. Тако предмет који носи 5 ECTS бодова подразумијева 150 сати рада заједно са наставом. Претпоставимо да је фонд сати наставе на том предмету $2П + 2В = 4 \text{ сата}$. То би на 15 седмица, колико траје настава у семестру, студенту одузело 60 сати. За самостални рад и спремање испита остало би му на располагању 90 сати или нешто преко двије седмице. Ту се убраја и вријеме које је студент провео у раду на том предмету у периоду трајања наставе. Ако просјечан студент може да савлада такав предмет за 90 сати рада (укључујући и учење у току наставе), онда је број бодова добро додијељен (линк: <http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/pravila>).

У већини случајева постоји усклађеност броја стечених бодова и оптерећења. Додјела кредита заснива се на тежини предмета у смислу оптерећења који студент мора уложити да постигне планиране исходе учења у формалном облику. Укупан број бодова додијељених квалификацији распоређен је на поједине предмете пропорционално њиховом учешћу у укупном оптерећењу потребном да се постигну планирани исходи учења. Неусклађеност која постоји је присутна прије свега кроз обавезну и допунску литературу која се изучава на предметима (у смислу броја страница). Иако постоје формална ограничења, не може се тврдити да се у пракси у потпуности поштују. Одговорни наставници углавном се воде својом процјеном потребног броја страница или јединица литературе која може да обезбиједи задовољавајуће исходе учења.

Процес одобравања израде и вредновања завршног рада на првом циклусу дефинисан је [Правилима студирања првог и другог циклуса](#), члан 58-

62 и [Законом о високом образовању](#) Републике Српске и одвија се на сљедећи начин. Студент се самостално опредјељује за научну област из које жели да ради дипломски рад и у сарадњи са потенцијалним ментором из те области дефинише тему завршног рада. Тему разматра и усваја Вијеће студијског програма и формира комисију за одбрану рада. Студент завршни рад ради блиско сарађујући са ментором. Када ментор процијени да је рад урађен у складу са методолошким, научним и стручним приступима, уз испуњавање и осталих услова, приступа се одбрани завршног рад пред комисијом која вреднује рад и одбрану рада. Ова процедура односи се на студенте који су уписали Студијски програм прије измјена 2010. године, јер програм из 2010. године не предвиђа израду завршног рада на првом циклусу студија.

Резултати анкетирања уредника и уредница у медијима о стеченим компетенцијама свршених студената у односу на образовне циљеве показују да дипломирани новинари имају добро теоријско знање, али да им недостају практичне вјештине, односно, пракса која је блиска самом начину рада у редакцији и на терену. Образовни циљеви су углавном задовољени, са изузетком потпуног овладавања практичним радом. То указује на нужност промјена у начину рада са студентима у оквиру вјежби и бољем организовању праксе у медијима, на чему Студијски програм новинарства и комуникологије интензивно ради.

4. СТУДЕНТИ

4.1. Учење, подучавање и оцјењивање студената

Студиј новинарства и комуникологије организован је као редован студиј, а **начин извођења наставе** (који је објашњен и јавно доступан у оквиру [Елабората](#) на веб страници Факултета) је образовање у сједишту. Студиј траје четири године, а сваку годину чине по два семестра (зимски и љетни). Заокружену цјелину по моделу 4+1+3 чини и трогодишњи докторски студиј, тј. трећи циклус студија.

Предвиђени облици наставе су: редовна предавања, вјежбе, са четири или пет обавезних и једним изборним предметом по семестру, индивидуални рад са студентима (консултације), семинарски радови и студентска пракса. Након завршеног првог циклуса студија, студенти се опредјељују за два смјера у другом циклусу: Новинарске студије и Комуниколошке студије. Распоред предавања, термини консултација, испитни рокови јавно су оглашени на [веб страници Факултета](#), односно, студенти им приступају преко свог налога на студентском сервису Универзитета [е-студенти](#).

Студенти Студијског програма новинарства и комуникологије обавезни су да активно учествују на предавањима и вјежбама уз писање есеја, семинарских радова, самосталних радова, истраживачких пројеката као и презентација и других видова активности, прикупљајући бодове предвиђене за те активности. На почетку семестра предметни наставник упознаје студенте са темама и питањима, начином и облицима рада, бројем бодова који се остварују кроз предиспитне активности. Успјех студената на испиту означава се и изражава оцјенама од 10 до 5, према следећим критеријумима: 10 = 91 до 100 бодова; 9 = 81 до 90 бодова; 8 = 71 до 80 бодова; 7 = 61 до 70 бодова; 6 = 51 до 60 бодова; 5 = испод 51 бода.

Програми наставних предмета на Студијском програму новинарства и комуникологије за сваки предмет сачињени су на основу предвиђеног обрасца силабуса. Програм садржи опште податке о предмету: назив предмета, вријеме (семестар и годину) извођења предмета, статус предмета (обавезни изборни), број часова предавања, број часова вјежби, број ECTS бодова, име одговорног наставника и сарадника, њихов контакт и условљеност слушања предмета. Поред општих података, програм садржи:

1. Кратак опис предмета (кратке изјаве о циљевима и улози предмета, везу са другим предметима, општи садржај предмета).

2. Исоходе учења предмета који садрже кратак опис о томе шта се очекује од студента да зна, разумије и буде способан да ради по завршетку слушања и полагања предмета.

3. Садржај предмета у облику петнаест главних тема у наставним јединицама у току једне школске године наговјештава подручја проучавања на предмету.

4. Начин извођења наставе који дефинише адекватне наставне методе које осигуравају да ће се постављени исходи остварити. То су: предавања, вјежбе, практичан рад, групни рад, презентације, студије случаја, семинари итд.

5. Испитивање и оцјењивање - силабус сваког предмета описује и дефинише процес оцјењивања студента, као и структуру оцјене.

6. Литература (обавезна и допунска) информише студенте са изворима из које ће учити садржај предмета и припремати за испит.

Сви студенти информишу се о садржају силабуса (који је доступан студентима) на уводном часу сваког предмета који слушају током семестра, а сви [силабуси предмета](#) оглашени су и јавно доступни на [веб страници Факултета](#).

Студенти у току студирања имају прилике за **активну партиципацију у току наставног процеса**, као и могућности да предложи концепт наставног часа. Студентима се, у оквиру неких предмета, пружа могућност и да одаберу теме за слушање у оквиру садржаја предмета. Посебно је оваква интеракција и партиципација дозвољена у оквиру предмета Новинарство у штампи, Увод у комунологију и информисање, Литерарно новинарство, Истраживачко новинарство 1. У оквиру свих стручних предмета студенти припремају самостална излагања на тему и осмишљавају један дио наставног часа. Наставни програми се прилагођавају студенској групи. На неким предметима студенти имају прилику и да бирају садржај учења, али и да предлажу дијелове наставних цјелина, са разумним и адекватним образложењем приједлога за учење. Овакав вид извођења наставе развија се на предмету [Литерарно новинарство](#).

Такође, студенти уз менторство наставника, организују самостално [округле столове](#) и [изложбе са едукативним карактером](#). Све ове активности битно утичу на формирање оцјене студената. Степен и квалитет

индивидуалне активности студената, као и њихове способности за прилагођавање групном раду, битно утичу на оцјењивање студената, а нарочито кроз додјелу бодова у категорији „активност студента“.

На Студијском програму годинама се примјењује **пракса укључивања студената у различите видове наставног процеса**. Облици ове примјене односе се на обављање студенске праксе у трајању од једне до три седмице. Студенска пракса обавља се у дивергентним медијским институцијама; од медијских кућа штампаних медија, радио медија, ТВ медијским кућама до онлајн медија. Сви облици студенске праксе одвијају се у складу с [уговорима о сарадњи](#), потписаним од стране декана Факултета политичких наука с једне и директора медијских кућа, с друге стране. Студенти у току обављања студенске праксе имају ментора из медија који својим потписом и печатом медијске куће потврђује да је студент провео одређено потребно вријеме на новинарској пракси, те да је оспособљен за одређену врсту медијске и новинарске активности и вјештину. Студенска пракса обавезна је за све студенте у оквиру предмета Новинарство у штампи, Радио новинарство, Телевизијско новинарство, Агенцијско новинарство, Интернет новинарство.

Поред тога, студентима се нуди и могућност волонтирања у медијима у Републици Српској. Наши студенти, неријетко, раде волонтерски у трајању од два до шест мјесеци, а многи студенти раде у медијима под категоријом „уговор о дјелу“. Према нашим процјенама, сваки трећи студент током студија имао је ову врсту радног ангажмана у нашим медијима.

Различите способности и интересовања студената валоризују се и у току процеса извођења наставе на различите начине, као што су: писмени радови, есејистичке форме у којим студенти имају могућности да представе своја интересовања и планове у вези са студијем, потом различите врсте провјера знања путем писмених и усмених испита, али и на основу педагошког и наставног рада са студентима у групама, у којима се заправо мјери степен елоквенције, квалитет дискурса, степен самопоуздања и самосвјесности који су од изузетне важности за профилисање ове групе студената и њихових будућих компетенција у професији. **Студентске различитости у начину стицања**

знања и вјештина на посебан начин одређују се и у току индивидуалног рада са студентима у терминима за консултације у оквиру сваког наставног предмета. У великој мјери о начину усвајања знања и способности студента увид се стиче и на основу квалитета обављене праксе у медијима на основу повратних информација из медија о квалитету рада сваког студента и његовим професионалним квалитетима и постигнућима.

Основни документ којим се успостављају **процедуре за оцјењивање студенара** су [Правила студирања на првом и другом циклусу](#). Правила је усвојио Сенат Универзитета 2015. године и са њима се ближе уређују организација и трајање студија, услови уписа студената, структура студијског програма, организација наставе, упис и обнова године, евалуација наставног процеса, статус и размјена студената, вредновање рада студената, евалуација рада и знања студената, јавност одржавања испита, испитни рокови, завршни испит, завршни рад, мастер рад, као и друга релевантна питања од значаја за извођење I и II циклуса студија на Универзитету у Бањој Луци (члан 1 Правила). Примјена правила редовно се анализира и по потреби се мијењају, тако да важећа правила имају измјену крајем 2015. године. Чланови од 44 до 54 Правила дефинишу оцјењивање студената.

Валоризација достигнутих резултата учења на Студијском програму одвија се у етапама и континуирано током трајања наставног процеса у оквиру сваког појединачног предмета. Ова процјена се обавља на више дивергентних начина; тестирањем (обавезна два колоквијма током семестра у седмој и петнаестој недјељи), учествовањем у групним разговорима и панел дискусијама, писањем семинарских радова, писање новинарских жанрова, снимање и монтирање видео и аудио прилога, умијеће постављања електронског садржаја на интернет за различите форме онлајн комуникације – од писања чланака за „Википедију“ до уноса медијског садржаја на различитим техничким платформама за унос садржаја. На крају, процјена и оцјена достигнутог знања студената врши се и путем завршног, усменог испита у редовним испитним терминима који су дефинисани у оквиру [Академског календара](#) који усваја Сенат Универзитета за сваку академску годину.

Наставник је дужан да саопшти студентима резултате усменог завршног испита, практичног завршног испита, одмах по одржаном испиту. Резултати писменог завршног испита и коначне оцјене објављују се у року не дужем од 7 (седам) дана од дана завршног испита, истицањем на огласној табли факултета или на други прикладан начин (члан 50 Правила). Наставник је дужан да студента на његов захтјев упозна са недостацима његовог рада. Ако студент сматра да је оштећен у поступку спровођења и оцјењивања испита или у осталим облицима провјере знања, односно ако сматра да испит није обављен у складу са Законом, Статутом Универзитета и Правилима, може поднијети образложени приговор декану факултета на добијену оцјену у року од два дана од дана јавне објаве оцјене.

Декан факултета је обавезан да у року од три дана од дана пријема приговора размотри приговор и донесе рјешење по приговору. Уколико оцијени да је приговор студента основан, у року од 48 сати доноси рјешење о понављању испита и формирању трочлане испитне комисије, са којим треба упознати предметног наставника и студента. У рјешењу утврђује и термин понављањем испита, с тим да се полагање испита пред испитном комисијом обавља најкасније у року од седам дана од пријема рјешења о понављању испита. У току протеклих осам година, тј. од времена посљедње акредитације Студијског програма, на Студијском програму било је неколико случајева жалби студената на добијену оцјену, тј. биле су три жалбе по том основу. У тим случајевима формиране су комисије за испитивање студената и студенти су потом успјешно положили испит.

4.1.1. Испитни рокови

Вријеме полагање испита дефинисано је у члану 55 Правила. Полагање испита организује се у сљедећим испитним роковима: јануарско - фебруарском, априлском, јунско - јулском, септембарском и октобарском испитном року. Испитни рок садржи два испитна термина, с правом студента да користи оба испитна термина, осим априлског и октобарског испитног

рока. При одређивању испитних рокова потребно је обезбиједити да разлика између два термина истог предмета буде најмање 10 дана. Октобарски испитни рок одржава се у првој седмици октобра. Апсолвентски рокови на I и II циклусу студија могу се организовати сваког календарског мјесеца, са по једним термином, изузев јула и августа. Распоред и термини испитних рокова на факултету дефинишу се на почетку текуће године у зимском семестру и објављује на веб страници факултета тако да студенти могу на вријеме и планирано распоређивати и усклађивати своје обавезе и припрему испита.

4.1.2. Учешће студената у креирању наставног процеса

На Универзитету у Бањој Луци се од 2008. године изводи редовна годишња евалуација наставног процеса и рада наставног особља путем анкетирања студената. Између осталог, та евалуација садржи многе показатеље квалитета самог студијског програма. Преласком 2017. године на јединствени факултетски информациони систем (ФИС), евалуација се изводи електронски, тако што студенти преко свог налога електронски оцјењују рад сваког наставника и сарадника појединачно (у више категорија) након одслушаног предмета (завршеног семестра), а резултати анкете доступни су након испитног рока. Многи наставници и сарадници, поред редовне валоризације рада наставника и квалитета наставног процеса врше и самосталну валоризацију свог рада анкетирањем студената о свом раду за властите потребе и у сврху унапређења наставног процеса. Студенти на Студијском програму, путем свог представника групе па до категорије представника Студијског програма активно и континуирано процјењују наставни план и програм наставног процеса. Студентима је омогућено да искажу мишљење о обиму градива, одабиру литературе, али и о укупном квалитету садржаја предмета, нарочито у односу на властита очекивања и интересовања из одређених области учења. Овакав приступ и дозвољена интеракција у поменутом смислу нарочито су присутни у оквиру ужих стручних предмета и предмета вјештина.

Студенти имају могућност да процијене квалитет наставног процеса кроз **редовни процес евалуације** која се врши на крају сваког семестра. То се посебно огледа у оцјени квалитета наставног процеса с обзиром на обим примијењеног градива, једног од важних евалуационих питања у оквиру овог академског поступка. Студенти овог Студијског програма су у више различитих периода сасвим експлицитно упознати са значајем познавања студенских права и обавеза. Први свеобухватни приступ упознавања студената с њиховим академским правима и обавезама обавља се на првом академском часу од стране руководства Факултета, руководиоца Студијског програма и других професора и асистената који присуствују том часу и чланова административне службе Факултета. Том приликом, студентима се презентује садржај документа Правила студирања првог и другог циклуса студирања на Универзитету у Бањој Луци и упућује на значај овог садржаја за студенски статус, а сва правила и прописи који су потребни студентима током студирања јавно су доступна на веб страници [Факултета](#) и [Универзитета](#).

4.2. Упис и напредовање студената, признавање и сертификација

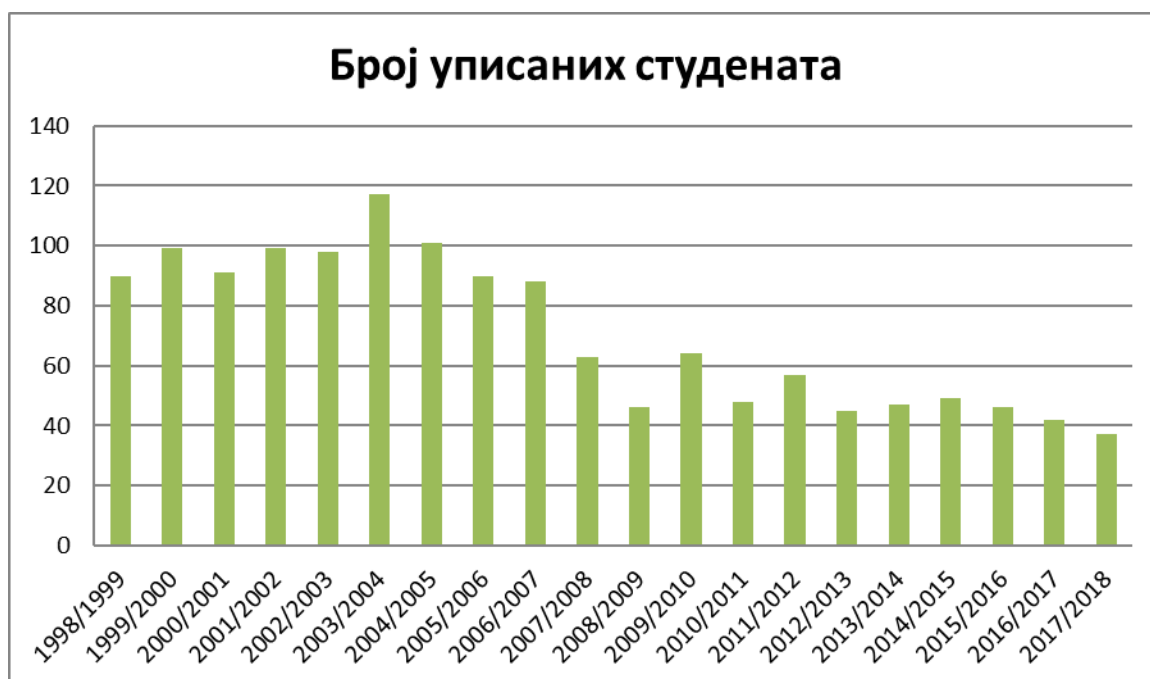
Универзитет гарантује приступ студијама на сва три циклуса, на основу равноправности и јавног конкурса, у складу са Статутом, чланови 74-79., ESG стандардом 1.4. којима је регулисан пријем студената, њихово напредовање кроз студије, признавање и сертификација, као и другим општим актима Универзитета, односно Факултета. Основни услов за упис на први циклус студија је завршено четворогодишње средњошколско образовање у Републици Српској и Босни и Херцеговини, или еквивалентно образовање у иностранству. Кандидат се уписује на одређени студијски програм на конкурентској основи, а у складу са резултатима постигнутим у претходном образовању (средња школа, диплома првог, односно другог циклуса) и на квалификационом испиту, према јединственим општим критеријумима и критеријумима ФПН БЛ и поступку утврђеним правилником који усваја Сенат, уз претходно прибављено мишљење ННВ Факултета. Конкурс за упис на студијске програме

расписује Универзитет, а на приједлог ННВ Факултета. Број студената за упис, на основу мишљења ННВ Факултета, предлаже Сенат, а утврђује Влада. Конкурс за упис на студијске програме објављује се у јавном гласилу и на веб страници Факултета и Универзитета. Студенти на ФПН БЛ могу имати статус редовног и ванредног студента, те могу бити студенти који студирају на терет јавних средстава (буџета), односно, суфинансирањем властитим средствима. Од 1998. године, када је уписана прва генерација студената новинарства, тада на студијском програму Журналистика на Филозофском факултету до текуће академске године 2017/2018. уписано је 1417 студената. Када се тај податак упореди са бројем дипломираних у истом периоду, а то је 626, евидентно је да

Табела 4.1: Број уписаних студената од 1998. до 2017. године

<i>Академска година</i>	<i>Број уписаних студената</i>	<i>Академска година</i>	<i>Број уписаних студената</i>
1998/1999	90	2008/2009	46
1999/2000	99	2009/2010	64
2000/2001	91	2010/2011	48
2001/2002	99	2011/2012	57
2002/2003	98	2012/2013	45
2003/2004	117	2013/2014	47
2004/2005	101	2014/2015	49
2005/2006	90	2015/2016	46
2006/2007	88	2016/2017	42
2007/2008	63	2017/2018	37

је дипломирао мање од половине уписаних студената. Такође, велике разлике уочљиве су и када се говори о броју уписаних по годинама, који је у континуираном паду па су прве генерације углавном бројале између 90 и 117 студената, док је је последњих година тај број углавном између 40 и 50.

Графикон 4.1: Број уписаних студената по академским годинама од 1998. до 2017. године

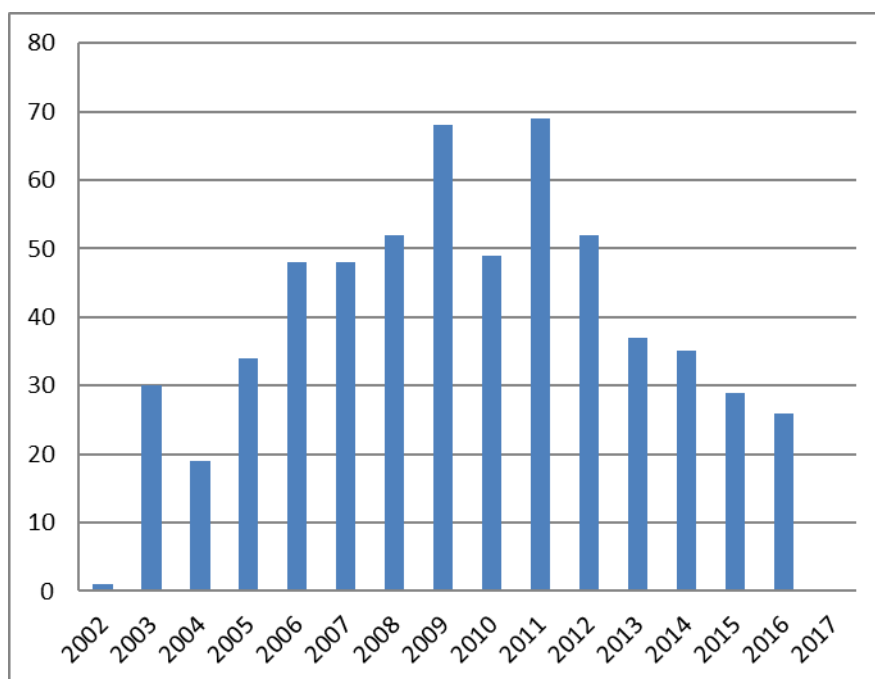
Табела 4.2: Број дипломираних студената од 2002. до 2017. године

Година дипломирања	Број дипломираних	Година дипломирања	Број дипломираних
2002	1	2010	49
2003	30	2011	69
2004	19	2012	52
2005	34	2013	37
2006	48	2014	35

2007	48	2015	29
2008	52	2016	26
2009	68	2017	29

Из података о броју дипломираних студената, евидентно је да је највиши број дипломираних био у периоду између 2008. и 2012. године када, између 40 и 50 дипломираних, некада и више, док је прије и након тога, углавном дипломирало око 30 студената годишње.

Графикон 4.2: Број дипломираних студената од 2002. до 2017. године

4.2.1. Анализа структуре студената у посљедње три академске године

У академској **2015/2016.** години од 46 студената који су први пут уписали прву годину студија, 30 је женског, а 16 мушког пола. У овој академској години 17 студената је обнављало прву годину студија, 10 женског и 7 мушког пола.

Дакле, од укупно 63 студента прве године студија, 40 је женског, а 23 мушког пола. Другу годину студија први пут је слушао 41 студент, а обновило ју је 15 студената. Од 56 студената друге године студија, 18 је мушког и 38 женског пола. Трећу годину студија први пут је уписало 34 студената, 25 женског и 9 мушког пола, а обновило ју је 11 студената, 4 женског и 7 мушког пола. Од укупно 45 студента, 29 је женског, а 16 мушког пола. Четврту годину студија слушало је 25 студената, 21 женског и четири мушког пола. Од 27 апсолвената, апсолвентски стаж обновило је њих седморо. Полна структура апсолвената је: 22 женског пола и 4 мушког. Од укупно 218 студента у овој академској години (под тим бројем се подразумевају студенти који први пут слушају одређену годину студија, студенти који обнављају годину студија, апсолвенти, као и они који су обновили апсолвентски стаж), 150 је студенткиња, а 65 студената. У овој академској години, прву годину студија обновило је 17 студената, другу њих 15, трећу 11, док је апсолвената 19, а апсолвентски стаж обновило је њих 7.

У академској **2016/2017.** години од 42 студената који су први пут уписали прву годину студија, 27 је женског, а 15 мушког пола. У овој академској години 11 студената је обнављало прву годину студија, од њих је 8 женског, а 3 мушког пола. Дакле, од укупно 53 студента прве године студија, 35 је женског, а 18 мушког пола. Другу годину студија први пут је слушало 36 студената, а обновило ју је 28 студената. Од 64 студента друге године студија, 19 је мушког а 45 женског пола. Трећу годину први пут уписало је 18 студената, од чега је 11 женског, а 7 мушког пола, а 14 студената обновило је трећу годину студија, 9 женског и 5 мушког пола. Од укупно 32 студента, 20 је женског и 12 мушког пола. Четврту годину студија слушало је 27 студената, 17 женског и 10 мушког пола. Од 25 апсолвената, апсолвентски стаж обновило је њих петоро. Полна структура апсолвената је: 20 женског пола и пет мушког. Од укупно 201 студента, у овој академској години (под тим бројем се подразумевају студенти који први пут слушају одређену годину студија, студенти који обнављају годину студија, апсолвенти, као и они који су обновили апсолвентски стаж), 137 је студенткиња и 64 студента. У овој академској години, прву годину студија

обновило је 11 студената, другу њих 28, трећу 14, док је апсолвената 25, а апсолвентски стаж обновило је њих пет.

У академској **2017/2018.** години од 37 студената који су први пут уписали прву годину студија, 27 је женског, а 10 мушког пола. У овој академској години 16 студената обнављало је прву годину студија, 11 женског и пет мушког пола. Дакле, од укупно 55 студената прве године студија, 40 студената је женског и 15 мушког пола. Другу годину студија први пут је слушало 30 студената, а обновило ју је 17 студената. Од 47 студената друге године студија, 12 је мушког, а 35 женског пола. Трећу годину студија први пут уписало је 35 студената, 21 женског и 14 мушког пола, а обновило ју је осам студената, шест женског, два мушког пола. Од укупно 43 студента, 27 је женског и 16 мушког пола. Четврту годину студија слушала су 23 студента, 14 женског и 9 мушког пола. Од 22 апсолвента, апсолвентски стаж обновило је њих пет. Полна структура апсолвената је: 14 женског пола и девет мушког. Од укупно 190 студената у овој академској години (под тим бројем подразумевају се студенти који први пут слушају одређену годину студија, студенти који обнављају годину студија, апсолвенти, као и они који су обновили апсолвентски стаж), 130 је студенткиња, а 60 студената. У овој академској години, прву годину студија обновило је 16 студената, другу њих 17, трећу осам, док је апсолвената 22, а апсолвентски стаж обновило је њих пет.

Табела 4.3: Полна структура студената по годинама студија за посљедње три академске године

АКАДЕМСКА ГОДИНА	2015/2016.		2016/2017.		2017/2018.	
ПОЛ	М	Ж	М	Ж	М	Ж
I ГОДИНА	23	43	18	35	15	40
II ГОДИНА	18	38	19	45	12	35
III ГОДИНА	16	29	12	20	16	27
IV ГОДИНА	4	21	10	17	9	14

АПСОЛВЕНТИ	4	22	5	20	8	14
УКУПНО	65	153	64	137	60	130

У текућој академској 2017/2018. години, на првом циклусу студија, Студијски програм новинарства и комуникологије има укупно 188 студената (укључујући и апсолвенте). Њих 142 први пут је уписало годину студија на којој се налази или апсолвентску годину, док њих 46 обнавља годину студија или апсолвентску годину. Из буџета се финансира њих 35, суфинансирање обухвата највиши број студената - 134, док 19 студената користи суфинансирање са олакшицама. Са другог студијског програма/факултета преписало се њих 12.

У прошлој академској 2016/2017. години, на првом циклусу Студијски програм новинарства и комуникологије имао је укупно 201 студента (укључујући и апсолвенте). Њих 143 први пут уписало је годину студија на којој се налази или апсолвентску годину, док је њих 58 обнављало годину студија или апсолвентску годину. Из буџета се финансирало њих 44, суфинансирало 135 студената, док је 12 студената користило суфинансирање са олакшицама. Са другог студијског програма/факултета преписало се шест студената.

У претпрошлој академској 2015/2016. години, на првом циклусу студија, Студијски програм новинарства и комуникологије имао је укупно 216 студената (укључујући и апсолвенте). Њих 165 први пут уписало је годину студија на којој се налази или апсолвентску годину, док је њих 51 обновило годину студија или апсолвентску годину. Из буџета се финансирао 51 студент, на суфинансирању било је 135 студената, док је 13 студената користило суфинансирање са олакшицама. Са другог студијског програма/факултета преписало се шест студената. Са другог факултета или студисјког програма на Студијски програм новинарства и комуникологије претходне три године преписало се укупно 19 студената и то у претпрошлој академској години 12, у прошлој шест и у 2017/2018 академској години један студент.

Табела 4.4: *Анализа начина финансирања студија и броја студената од 2015. до 2017. године*

АКАДЕМСКА ГОДИНА/БРОЈ СТУДЕНАТА	2015/2016.	2016/2017.	2017/2018.
Финансирање из буџета	52	44	35
Суфинансирање	141	135	134
Суфинансирање са олакшицама	23	12	19
Укупно	216	201	188

Табела 4.5: *Структура студената у односу на обнављање године студија*

АКАДЕМСКА ГОДИНА/БРОЈ СТУДЕНАТА	2015/2016.	2016/2017.	2017/2018.
Студенти који су први пут уписали годину студија /апсолвентску годину	165	143	142
Студенти који обнављају годину студија/апсолвентску годину	51	58	46
Укупан број студената и апсолвентата	216	201	188

Број исписаних студента у континуираном је паду посљедње три године, те се у академској 2015/2016. години исписало 29 студената, наредне године 18 студената, а у текућој 2017/2018. академској години до тренутка када је овај извјештај закључен, исписано је 16 студената. У поменутом периоду (2015-2018) Студијски програм новинарства и комуникологије уписало је укупно 125 студената и то: 46 студената у претпрошлој академској години, 42 студента у прошлој академској години и 37 студената у текућој 2017/2018. академској години. Биљежи се пад броја уписаних студената, што је случај на цијелом Универзитету, јер је, једноставно, статистички мање дјеце која уписују и

завршавају средње школе, а разлози се могу тражити и у одласку студената у иностранство, на приватне факултете, гомилању и дуплирању студијских програма на јавним Универзитетима, али за поуздане тврдње требало би урадити детаљну анализу. Ипак, на Студијском програму новинарства и комунологије није забиљежен велики пад броја уписаних студената, али и сама чињеница о континуирано нижем броју уписаних, указује на то да треба учинити додатне напоре како би се студијски програм приближио потенцијалним студентима и што боље представио у јавности.

Табела 4.6: Подаци о броју редовних и ванредних студената на Студијском програму новинарства и комунологије од 2015. до 2017. године

Академска година /Број студената	Академска 2015/2016. година	Академска 2016/2017. година	Академска 2017/2018. година
Број редовних студената првог циклуса	199	210	187
Број ванредних студената првог циклуса	2	6	1
Број студената на даљуну	-	-	-
Укупан број студената првог циклуса	201	216	188

Све претходне анализе броја и структуре студената односиле су се само на Студијски програм новинарства и комунологије, а што се тиче укупног броја студената Факултета политичких наука за први циклус студија, он је представљен у табели 4.7.

Табела 4.7 : Подаци о броју студената на првом циклусу студија Факултета политичких наука

Академска година /Број студената	АКАДЕМСКА ГОДИНА 2015/2016.	АКАДЕМСКА ГОДИНА 2016/2017.	АКАДЕМСКА ГОДИНА 2017/2018.
Број редовних студената првог циклуса	943	899	849
Број ванредних студената првог циклуса	39	43	27
Број студената на даљину	-	-	-
Укупан број студената првог циклуса	982	942	876

Признавање квалификација стечених у другим установама и образовним системима, с циљем наставка школовања на Факултету политичких наука, промовишући на тај начин мобилност студената, дефинисано је процедуром за стицање и признавање квалификација. Приликом ове процедуре, користи се [Правилник о поступку еквиваленције раније стечених звања](#), поступку вредновања високошколских исправа и за потребе наставка школовања на Универзитету у Бањој Луци. На Студијском програму новинарства и комуникологије током 2017/2018. академске године, била је једна молба за еквиваленцију раније стеченог звања која је ријешена на основу наведеног Правилника у корист студента.

Када је у питању **други циклус студија** на Студијском програму новинарства и комуникологије на усмјерењима Комуниколошке студије и Новинарске студије, посљедње три академске године није уписана генерација постдипломаца, а прва је уписана на Комуниколошким студијама академске 2011/2012. године. Ова чињеница указује на неопходност измјена на другом циклусу студија увођењем нових усмјерења, побољшањем постојећих и већом промоцијом студија другог циклуса.

Табела 4.8: Број уписаних студената по академским годинама, Комуниколошке студије

Редни број	Уписна година	Број редовних студената	Број ванредних студената	Укупно
1.	2011/2012.	12	31	43
2.	2013/2014.	6	9	15
3.	2014/2015.	10	7	17
4.	2015/2016.	0	0	0
5.	2016/2017.	0	0	0
6.	2017/2018.	0	0	0
		28	47	75
Укупно				

Број студената који су завршили други циклус студија знатно је нижи од броја уписаних студената, али постоји 12 одобрених тема за израду завршног рада на Комуниколошким студијама, тако да се ускоро може очекивати још завршених мастер теза.

Табела 4.9: Број студената који су завршили други циклус студија и број студената којима су одобрене пријаве тема за израду завршних радова на Комуниколошким студијама

Број студената који су завршили други циклус студија	Број студената којима су одобрене пријаве тема за израду завршних радова
15	12
27	
Укупно	

Пријављене теме за израду завршних радова на Комуниколошким студијама увијек су актуелне и занимљиве. Тему, на приједлог потенцијалног ментора разматра и одобрава Вијеће Студијског програма, Колегијум Факултета (којег чине декан, продекани, шефови и секретари студијских програма) па затим Наставно-научно вијеће Факултета.

Табела 4.10: Пријављене теме за израду завршног рада и одбрањене теме на другом циклусу студија, Комуниколошке студије

Пријављене теме за израду завршног рада	Одбрањене теме
„Комуникацијски аспекти тржишта рада у Републици Српској“	„Фатализам у свакодневном дискурсу савремене културе у БиХ“
„Култура комуникације у савременом банкарском пословању“	„Здравствено комуницирање у Републици Српској: Разговор између лекара и пацијента“
„Анализа образовног комуницирања у школама у Републици Српској“	„Радио у функцији владајућих елита на примјерима Радија РС и Нес радија Бањалука“
„Управљање односима с јавношћу у непрофитним организацијама - примјер синдиката“	„Манипулисање фотографијом у масовним медијима“
„Нови медији у односима с јавношћу у Босни и Херцеговини“	„Медијска конструкција идентитета у постмодерном друштву: Примјер РС“
„Нови медији и партиципација демократија - проблеми и перспективе“	„Статус односа са јавношћу као професије у јавним институцијама РС“
„Утицај друштвених мрежа на масовне медије у Републици Српској“	„Културално ометање као облик антиконзументистичког активизма“
„Комуникација с јавношћу у институцијама културе с посебним освртом на позоришта у Републици Српској“	„Технолошке промјене и њихов утицај на тржишно комуницирање“
„Политичка комуникација вехабијског покрета у БиХ“	„Комуниколошка анализа медијског дискурса у Републици Српској“
„Стратешко комуницирање с медијима у кризним ситуацијама-примјер ЈП “Путеви РС“	„Значај и улога локалних медија у информисању грађана-примјер Радио Градишка“
„Медијатизација друштва: феномен (un) reality show-a“	„Комуникативност нових медија у БиХ у свјетлу

	употребе хипертекста“
„Невербална комуникација у политичком дискурсу у Републици Српској “	„Анализа дискурса кризне комуникације организација и медија у Републици Српској“
„Односи с јавношћу на друштвеним мрежама Facebook, Instagram i Twitter у бањалучким предузећима“	
„Анализа употребе друштвених мрежа на основу културолошких димензија Гирта Хифстида“	
„Радио - телевизија Републике Српске и БН телевизија Масовни медији који информишу јавност или обликују стварност у Републици Српској?“	

На усмјерењу Новинарске студије, други циклус студија, уписана је до сада само једна генерација студената 2013/2014. године. Управо због ове чињенице на Студијском програму новинарства и комуникологије интензивно се ради на редизајнирању овог усмјерења како би се прилагодио новим медијским технологијама и правцима развоја савременог новинарства и на тај начин постао атрактиван потенцијалним студентима.

Табела 4.11: Број уписаних студената по академским годинама, Новинарске студије

Редни број	Уписна година	Број редовних студената	Број ванредних студената	Укупно
1.	2011/2012.	0	0	0
2.	2013/2014.	5	2	7
3.	2014/2015.	0	0	0
4.	2015/2016.	0	0	0
5.	2016/2017.	0	0	0
6.	2017/2018.	0	0	0
		5	2	7
		Укупно		

Табела 4.12: Број студената који су завршили други циклус студија и број студената којима су одобрене пријаве тема за израду завршних радова на Новинарским студијама

Број студената који су завршили други циклус студија	Број студената којима су одобрене пријаве тема за израду завршних радова
0	1
1	
Укупно	

Табела 4.13: Пријављене теме за израду завршног рада и одбрањене теме на другом циклусу студија, Новинарске студије

Пријављене теме за израду завршног рада	Одбрањене теме
„Информациона и естетска компонента веб-уређености медија Православне цркве“	/

Када је у питању докторски студиј друштвених наука, трећи циклус студија, на Факултету политичких наука, прва генерација уписана је 2017/2018. академске године. Уписано је укупно 14 студената, пошто се ради о интегрисаном студију. Студије медија уписала су два кандидата. Број уписаних задовољио је очекивања, али и даље треба радити на промоцији и одржати континуитет и привући студенте у наредним уписним годинама.

Табела 4.14: Број уписаних кандидата на Докторски студиј друштвених наука Факултета политичких наука у 2017/2018. години

Редни број	Година уписа	Истраживачка област	Укупно
1.	2017/2018.	Политикологија	9
2.	2017/2018.	Социологија	3
3.	2017/2018.	Студије медија	2
4.	2017/2018.	Социјални рад и социјална политика	0
		14	
		Укупно	

4.2.2. Праћење успјеха студената

Праћење успјеха студената на Студијском програму новинарства и комуникологије ради се појединачно на нивоу предмета. По завршетку испитног рока, већина наставника анализира излазност и пролазност студената (број пријављених, број изашлих, број одусталих, пролазне оцјене, просјечан успјех) и о томе упозна продекана за наставу, декана и чланове Вијећа студијског програма. Прије почетка наставе у текућој академској години на сједници ННВ дијеле се подаци о оствареним резултатима и декан најчешће направи кратку процјену остварених резултата. Ове активности постоје на студијском програму, али нису дио системског процеса који се ради по дефинисаним процедурама и најчешће су производ субјективног односа сваког наставника. Вијеће студијског програма овим пословима приступа спорадично и у сврху израде самоевалуационог извјештаја, тако да су [анализе пролазности студената на Студијском програму новинарства и комуникологије](#) на испитним роковима урађене за јануарско-фебруарски и априлски испитни рок академске 2017/2018. године и јавно су доступне на веб страници Факултета. У овим анализама нису уочене никакве неправилности нити неуобичајена одступања.

Када студенти заврше факултет, Унверзитет им пружа могућност да и даље остану у контакту са својим Факултетом и Универзитетом помоћу [Алумни центра Универзитета у Бањој Луци](#). Алумни центар је добровољно удружење у које се учлањују сви који су дипломирали, магистрирали или докторирали на Универзитету у Бањој Луци. Сврха ове асоцијације је повезивање свих генерација студената Универзитета у Бањој Луци, ради остваривања њихове трајне сарадње. [Мисија Алумни центра](#) је стварање трајних веза између Факултета/Универзитета и његових студената након завршетка студија. Један од сегмената који је недостајао факултетима Универзитета у Бањој Луци је повезивање студената који су завршили студије у виду Алумни центра који доноси вишеструке користи као што је умрежавање свих студената у виду информационог система Алумнија, могућност

напредовања у каријери и цјеложивотног учења. Поновно успостављање контаката као и размјена искустава и знања између дипломираних студената Факултета који се баве истом и сличном професијом, може у великој мјери допринијети унапређењу квалитета студијских програма.

Истраживање о дипломираним студентима Универзитета у Бањој Луци спроведено је електронски, путем on-line анкетног упитника, у периоду између марта и јула 2013. године. Обухватило је све студенте који су дипломирали академске 2006/07. и академске 2011/12. године на свим факултетима Универзитета у Бањој Луци. Циљна група и њихови контактни подаци идентификовани су на основу административних података студентских служби факултета. Истраживање је обухватило укупно 2.876 студента, од којих је 966 дипломираних из академске 2006/07. а 1.910 дипломираних из академске 2011/12. године. Анкетом су били обухваћени дипломирани сва три циклуса студија.

Електронски упитник обухватао је 125 питања организованих у неколико тематских цјелина: општи социо-демографски подаци о дипломираном студенту, образовање прије уписивања нивоа студија на коме је студент дипломирао, искуства везана за универзитетско образовање (ток студија, услови студирања, стечене компетенције, искуства на тржишту рада везана за ситуацију непосредно након дипломирања, први посао, тренутни посао, стручну оријентацију и професионално задовољство) и коментари и препоруке. Дипломирани студенти су приступали упитнику уносећи јединствене приступне кодове (PIN) који су добијали путем електронске поште или поштанским путем на кућне адресе.

Сви дипломирани су контактирани путем позивног писма које је садржало јединствени приступни код, а након иницијалног контакта уследила су још четири подсјетника за дипломиране који у међувремену нису попунили упитник. Укупна стопа одговора за генерацију 2006/07. износила је 41%, а за генерацију 2011/12. године била је 43%. За истраживање на Универзитету у Бањој Луци укупна стопа одговора била је 42%, што се може сматрати

задовољавајућим резултатом јер су проценти слични онима постигнутим у истраживањима дипломираних студената у Европи и региону.

Прво истраживање о дипломираним студентима Универзитета у Бањој Луци је релизовано у оквиру међународног CONGRAD пројекта (Conducting graduate surveys and improving alumni services for enhanced strategic management and quality improvement – CONGRAD-517153-TEMPUS-1-2011-1-DE-TEMPUS-JPGR), који се финансирао средствима TEMPUS програма Европске Уније, у периоду 2012-2014. године.

Овај пројекат је окупљао 14 високообразовних установа и једну независну истраживачку организацију из седам земаља: четири универзитета и три високе струковне школе из Србије, Универзитет Црне Горе, два универзитета из Босне и Херцеговине и четири универзитетска партнера из Европске уније и то из Њемачке, Чешке, Шпаније и Финске. Координатор пројекта био је Универзитет из Билефелда у Њемачкој, а институционални координатор пројекта био је проф. др Драшко Маринковић, проректор.

Координатори Алумни центра Факултета политичких наука су: доц. др Александар Врањеш (aleksandar.vranjes@fpm.unibl.org) и Биљана Миловановић (biljana.milovanovic@fpm.unibl.org). Међу члановима Алумни центра има студената који су своје високо образовање стекли на Факултету политичких наука.

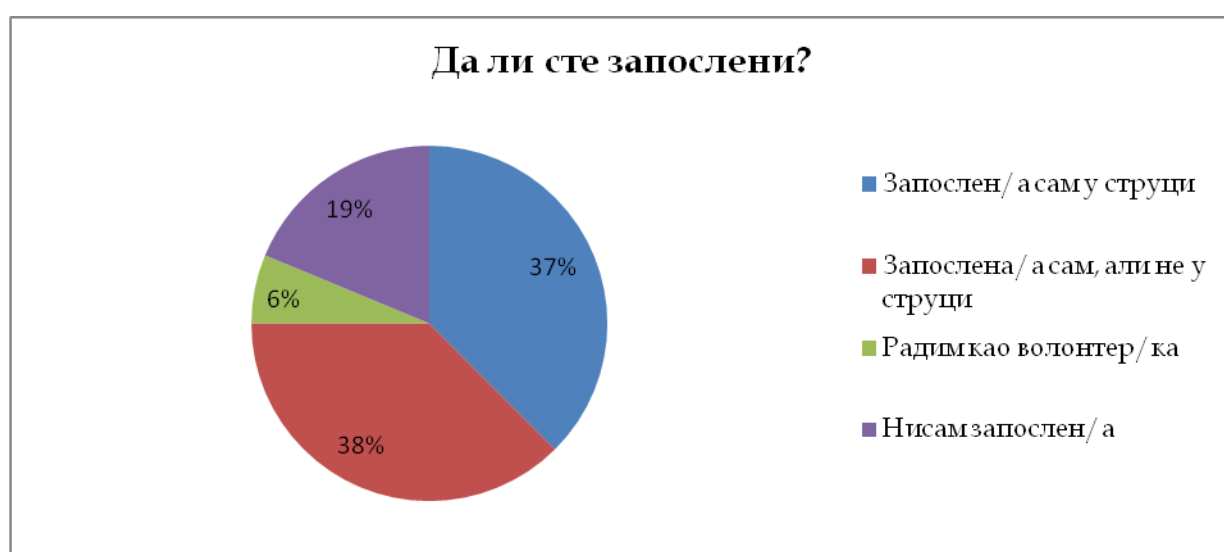
Студијски програм новинарства и комуникологије урадио је током јуна 2018. године истраживање и са активним и са свршеним студентима Студијског програма које се односило на њихово задовољство студирањем на Студијском програму новинарства и комуникологије Факултета политичких наука.

Своје мишљење о свим аспектима студирања на Студијском програму новинарства и комуникологије дали су активни студенти и дипломирани студенти. Наиме, кроз два одвојена анкетна упитника која су послата на имејл адресе око 160 студената и исто толико дипломаца, настојали смо сазнати шта је то што је добро и позитивно, те које аспекте треба мијењати и прилагођавати. Саме анкете реализоване су у јуну 2018 године, а обухватале су све тренутне студенте нашег студијског програма, те све оне који су

дипломирали у последњих пет година. Одазив студената био је знатно бољи те смо од њих добили 60 одговора, док је анкету испунило тек 16 дипломаца.

Упитници су имали 18 односно, 24 питања, која су се односила на опште податке (пол, године), ставове анкетираних о опремљености зграде Факултета, о начину извођења наставе, предметима, професорима, испитима, могућностима примјене стечених знања у пракси и слично.

Свакако један од значајних података односи се на запосленост, гдје је 37% дипломаца одговорило да ради у струци.

Графикон 4.3: *Запосленост дипломираних новинара*

Највећи број активних студената, њих скоро 80%, није запослен, што је сасвим очекивано, јер они још студирају, док их 16% ради или волонтира у струци.

Такође, послали смо упит свим медијима у Републици Српској, министарствима, јавним институцијама и установама у којима знамо да су запослени наши свршени студенти, да нам пошаљу тачан број ангажованих активних студената или дипломираних са Студијског програма новинарства и комунологије Факултета политичких наука и тај број нас је веома обрадовао. Наши дипломирани студенти најчешће су запослени као стручњаци за односе с јавношћу и новинари у различитим медијским организацијама. Према нама доступним информацијама, у тренутку израде Самоевалуационог извјештаја, свршени студенти Студијског програма новинарства и комунологије,

запослени су као стручњаци за односе с јавношћу у сљедећим установама¹: Влада Републике Српске: Министарство за породицу, омладину и спорт (двоје), Министарство унутрашњих послова (једно); Фонд здравственог осигурања Републике Српске (једно), Инспекторат Републике Српске (једно), Завод за запошљавање Републике Српске (двоје), Привредна комора Републике Српске, Полицијска управа Добој (једно). На основу података које су нам доставили поједини медији о броју ангажованих активних и дипломираних студената са Студијског програма новинарства и комуникологије и мониторинга наставника и сарадника ангажованих на овом студијском програму у погледу ангажмана активних и дипломираних студената у медијским организацијама на простору Републике Српске (РС) и Босне и Херцеговине (БиХ), евидентирано је 110 студената који су запослени у различитим медијима. Мониторингом и упитима обухваћене су сљедеће медијске организације: Радио телевизија Републике Српске, Алтернативна телевизија, БН телевизија, Елта телевизија, Телевизија КЗ, новинска агенција РС „Срна“, Центар за истраживачко новинарство, портал „eTrafika“, портал „Banjaluka.news“, портал „Banjalucanke.com“, портал „Mondo.ba“, портал „CAPITAL.ba“, портал „BUKA“, дневне новине „Глас Српске“ и „Независне новине“. Анализом доступних податка такође је утврђено да су активни и свршени студенти Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука у медијским организацијама у највећем проценту запослени као новинари, затим као уредници, док су у најмањем проценту запослени као менаџери и у сектору маркетинга.

И студенти и дипломци су изузетно позитивно оцијенили опремљеност зграде Факултета. Студенти су изузетно задовољни и комуникацијом Факултета на друштвеним мрежама, а у великој мејри (њих 61%) су задовољни и доступношћу интернета на Факултету.

---

¹ Имена дипломираних новинара који су запослени у јавном и приватном сектору, позната су ауторима Самоевалуационог извјештаја, али их не наводимо због заштите личних података и права на приватност.

Позитивно је и то да је највећи број студената упознат са својим правима, те, на примјер, свега 13% сматара да нема право на жалбу уколико нису задовољни поступком оцјењивања.

4.2.3. Размјена студената

Универзитет у Бањој Луци има развијене начине двосмјерне размјене наставника и студената као и дефинисан начин признавања стечених знања током размјене. Ове активности регулисане су интерним актима Универзитета. Документи који третирају ова питања су [Правила студирања на 1 и 2 циклусу студија](#), [Правила студирања на III циклусу студија](#), [Статут УНИБЛ](#), Закон о високом образовању Републике Српске, ECTS guide. [Координатори за међународну сарадњу](#) и [академски координатори за међународну размјену студената](#) и особља објављују релевантне информације на веб сајтовима факултета, огласним таблама факултета и путем мејлинг листа и студентских група.

На Факултету политичких наука координатор за међународну размјену академског особља и студената је доц. др Андреа Пухалић, а Бојана Вукојевић, МА, координатор за међународну сарадњу. У академској 2017/2018. години на Факултету политичких наука, у оквиру процеса међународне размјене студената, боравила су три студента (Дурнева Дарина Сергеевна, Гафуров Денис Виталијевич и Репеи Артем Олегович) са Друштвено-технолошког факултета НИУ „БелГУ“ од 25.02.2018. до 27.03.2018. године. Похађали су наставу из предмета Српски језик, који је био обавезан и још неколико предмета које су самостално изабрали. Предмет Српски језик и Увод у комуникологију и информисање слушали су на Студијском програму новинарства и комуникологије. Као узвратна посјета, планирано је да три студента са Факултета политичких наука посјете Друштвено-технолошки факултет НИУ „БелГУ“ и посјета би требало да се реализује у наредној академској 2018/2019. години.

5. ЛЉУДСКИ РЕСУРСИ

5.1. Наставно особље

Наставно академско особље на Факултету политичких наука чине стално запослени наставници и сарадници, наставници и сарадници у допунском радном односу и наставници и сарадници са других организационих јединица Универзитета у Бањој Луци, као и гостујући наставници са универзитета у окружењу. Одговорни наставници и сарадници одређују се усвајањем Листе одговорних наставника и сарадника за све циклусе студија у академској години, на сједници Наставно-научног вијећа прије почетка сваке академске године, коју потврђује Сенат Универзитета. Сваки ангажовани наставник и сарадник мора да има избор у звање у складу са Законом о високом образовању РС, Статутом Универзитета и [Правилником о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Бањој Луци](#).

5.1.2. Структура запослених на Факултету политичких наука и Студијском програму новинарства и комунологије

На Факултету је запослено: 8 (осам) редовних професора, 7 (седам) ванредних професора, 13 (тринаест) доцената, 8 (осам) виших асистената и један асистент. Поред запосленог академског особља, у извођењу наставе, као што је већ наведено, учествују и наставници и сарадници са Универзитета у Бањој Луци и наставници са других универзитета из окружења (табела 5.1).

Табела 5.1: Структура ангажованих наставника и сарадника на Факултету политичких наука

Број избора у звање	Академска 2015/2016. година	Академска 2016/2017. Година	Академска 2017/2018. година
Редовни професор	7	7	8
Ванредни професор	6	8	7

Доцент	16	14	13
Виши асистент	13	9	8
Асистент	0	0	1
Укупан број објављених избора	8	4	3
Број наставника са Универзитета у Бањој Луци	24	17	22
Број сарадника са Универзитета у Бањој Луци	16	17	8
Број наставника са других универзитета из окружења	5	6	9
УКУПАН БРОЈ НАСТАВНИКА	80	83	70

У табели 5.2. наведени су сви наставници и сарадници, њихова звања и уже научне области у пуном радном односу на ФПН БЛ. На Факултету је запослено укупно 36 наставника и сарадника. У табели, уз име и презиме сваког наставника и сарадника, налазе се основи подаци о студијском програму на којем је дати наставник/сарадник ангажован, затим научна област којом се бави, те година заснивања радног односа на ФПН.

Табела 5.2: Листа наставника и сарадника Факултета политичких наука у пуном радном односу

Ред. бр.	Наставник/сарадник	Звање	Ужа/е научна/е област/и	Запослен/а
1.	Др Здравко Злокапа	редовни професор	Политички систем	1989.
2.	Др Александар Богданић	редовни професор	Комуникологија	1996.
3.	Др Пејо Ђурашиновић	редовни професор	Посебне социологије	2004.
4.	Др Брацо Ковачевић	редовни професор	Теоријска социологија	1978.
5.	Др Никола Поплашен	редовни професор	Политичка теорија	1993.
6.	Др Лазо Ристић	редовни професор	Методологија социјалних истраживања	1999.
7.	Др Иван Шијаковић	редовни професор	Теоријска социологија	1977.
8.	Др Татјана Дуроњић	редовни професор	Информационе науке - социјални аспект	2002.

9.	Др Ђорђе Вуковић	ванредни професор	Политичка теорија	2004.
10.	Др Мира Ћук	ванредни професор	Социјална политика	2013.
11.	Др Весна Ђурић	ванредни професор	Новинарство	2009.
12.	Др Јагода Петровић	ванредни професор	Теорија и методологија социјалног рада	2011.
13.	Др Александар Савановић	ванредни професор	Политичка теорија	2008.
14.	Др Милош Шолаја	ванредни професор	Међународни односи и безбједност	2011.
15.	Др Весна Шућур Јањетовић	ванредни професор	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
16.	Др Невенко Врањеш	доцент	Политички систем	2016.
17.	Др Немања Ђукић	доцент	Теоријска социологија	2009.
18.	Др Мања Ђурић Џакић	доцент	Политички систем	2009.
19.	Др Љубо Лепир	доцент	Социјална политика	2015.
20.	Др Небојша Маџановић	доцент	Општа педагогија	2010.
21.	Др Ранка Перић Ромић	доцент	Посебне социологије	2007.
22.	Др Андреа Пухалић	доцент	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
23.	Др Драгана Трнинић	доцент	Комуникологија	2008.
24.	Др Матеј Савић	доцент	Међународно право	2011.
25.	Др Владе Симовић	доцент	Политичка теорија	2008.
26.	Др Душко Трнинић	доцент	Посебне социологије	2004.
27.	Др Драгана Шћеповић	доцент	Подручја социјалног рада	2014.
28.	Мр Александар Врањеш	доцент	Политичко комуницирање	2009.
29.	Мр Жељко Будимир	виши асистент	Међународни односи и безбједност	2012.
30.	Мр Борислав Вукојевић	виши асистент	Комуникологија	2015.
31.	Мр Драшко Гајић	виши асистент	Социјална политика	2005.
32.	Мр Оливера Грбић	виши асистент	Теорија и методологија социјалног рада	2006.

33.	Мр Анђела Купрешанин Вукелић	виши асистент	Информационе науке - социјални аспект	2008.
34.	Бојана Миодраговић, МА	виши асистент	Посебне социологије	2015.
35.	Мр Далибор Савић	виши асистент	Методологија социјалних истраживања	2009.
36.	Мр Андреа Ракановић Радоњић	виши асистент	Подручја социјалног рада	2015.
37.	Душанка Слијепчевић	асистент	Теоријска социологија	2017.

Сљедећа табела (табела 5.3) односи се на наставнике и сараднике запослене на Студијском програму новинарства и комуникологије, гдје су стално запослена четири наставника и два сарадника. Гостујући наставници на првом циклусу студија нису ангажовани. Други циклус није активан већ посљедње три академске године, тако да ни ту нема гостујућих наставника, осим ако неко од студената није положио испит из предмета за који је био одговоран гостујући наставник па је тај наставник обавезан да одржи испит уколико има кандидата. На трећем циклусу Студија медија ангажована су три гостујућа наставника на изборним предметима, али ти предмети се нису изводили у овој години. Ипак, наставници могу бити потенцијални ментори заинтересованим кандидатима.

Табела 5.3: Академско особље на Студијском програму новинарства и комуникологије ФПН БЛ

<i>Наставник/сарадник</i>	<i>Звање</i>	<i>Предмети на којима је ангажован/-а</i>	<i>Запослен/-а</i>
<i>Александар Богданић</i>	Редовни професор	Комуниколошке теорије, Увод у комуникологију и информисање, Теорије медија, Теоријски приступи у студијама медија	1996.
<i>Татјана Дуроњић</i>	Редовни професор	Системи информисања, Новинарство у штампи, Увод у	2002.

		новинарство, Интернет новинарство, Медијски системи, Медијске регулативе, Литерарно новинарство
<i>Весна Бурић</i>	Ванредни професор	Методе новинарства, 2009. Новинарски жанрови, Новинарство у аудиовизелним медијима, Телевизијско новинарство, Радио новинарство, Истраживачко новинарство 2, Редакцијско новинарство, Управљање и уређивање медија, Агенцијско новинарство
<i>Драгана Трнинић</i>	Доцент	Медијска писменост, 2009. Вјештине комуницирања, Увод у комуникологију и информисање, Односи с јавношћу, Истраживачко новинарство 1
<i>Анђела Купрешанин Вукелић</i>	Виши асистент	Новинарски жанрови, Методе новинарства, Управљање и уређивање у медијима, Радио новинарство, Агенцијско новинарство, Новинарство у штампи, Медијски

		системи, Системи информисања, Маркетинг у медијима	
Борислав Вукојевић	Виши асистент	Увод у комуникологију и информисање, Увод у новинарство, Теорије медија, Јавно мњење, Односи с јавношћу, Медијске регулативе, Интернет новинарство, Медијска писменост	2015.

5.2. Избор у звање и напредовање наставног особља

Наставници и сарадници запошљавају се на Универзитет у Бањој Луци, а самим тим и на ФПН БЛ, према утврђеним правилима, којима се обезбјеђују јасни и транспарентни критеријуми усаглашени са законским захтјевима за запошљавање наставника и сарадника ([Закон о високом образовању](#), члан 77, „Службени гласник Републике Српске“ број: 73/10, 104/11, 84/12 и 108/13). Критеријуме који наглашавају значај научних, стручних и образовних компетенција наставника и сарадника, а који се запошљавају у наставничка или сарадничка звања, за процес подучавања и организовање наставних активности на Универзитету у Бањој Луци, односно Факултету, прописује [Правилник о поступку и условима избора наставника и сарадника на Универзитету у Бањој Луци](#) (број: 02/04-3.1537-106/13 од 28.05.2013. године). Процедуре за запошљавање наставника и сарадника примјењују се на правичан и транспарентан начин. Конкурсна процедура подразумијева сљедеће фазе:

1. Одлука о утврђивању приједлога за расписивање конкурса;
2. Конкурс;
3. Одлука о именовању комисије за избор у звање наставника;

4. Одлука о утврђивању приједлога за избор у звање наставника и Извјештај о пријављеним кандидатима за избор наставника и сарадника у звање;
5. Одлука Сената о избору у звање.

Универзитет и Факултет, преко својих мрежних страница (званичне интернет странице [Универзитета](#) и [Факултета](#)) објављују Извјештај (документацију) о избору и напредовању у виша наставничка и сарадничка звања који доказује испуњавање услова и поштовање критеријума који су прописани *Законом* и *Правилником*, као што су:

1. Научни и стручни радови наставника који упућују на научну област за коју се бира и предмете за које је наставник одговоран;
2. [Извјештај Комисије](#) која је проводила процес избора у којем се препознаје научна област и компетенције чланова Комисије;
3. Одлука надлежног органа установе о избору наставника која одговара извјештају и приједлогу Комисије;
4. [Биографија наставника](#) у којој се препознају компетенције у подручју подучавања.

У табели 5.4. дат је преглед објављених избора у научна звања запослених на Факултету, а у табели 5.5. на Студијском програму новинарства и комуникологије.

Табела 5.4: Број објављених избора у научна звања на Факултету политичких наука

Број избора у звање	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Редовни професор	1	1	-	1	-	-	1	1
Ванредни професор	-	1	3	-	1	1	4	1
Доцент	1	6	1	2	2	3	2	2
Виши асистент	2	7	1	-	1	4	1	1

Асистент	-	-	-	-	-	-	-	1
Укупан број објављених избора	4	15	5	3	4	8	8	4

Табела 5.5: Број објављених избора у научна звања на Студијском програму новинарства и комунологије

Број избора у звање	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Редовни професор	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Ванредни професор	1	-	1	-	1	-	-	-	--
Доцент	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Виши асистент	-	-	2	-	-	1	-	-	-
Асистент	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Укупан број објављених избора	1	1	3	-	1	1	1	1	1

5.3. Усавршавање наставног особља и управљање људским потенцијалима

Узимајући у обзир значај наставничких (предавачких) активности у високом образовању, као приоритет се намеће јасно утврђивање политике запошљавања. Усавршавање наставног особља и управљање људским ресурсима (запошљавање, дефинисање задужења и одговорности, именовање, промовисање) те на који начин се врши евалуација, односно, праћење рада кадра и анализа оптерећености наставног академског кадра, дијелом је дефинисано кроз [Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста на Универзитету у Бањој Луци](#). Неопходно је од стране Универзитета усвајање Стратегије о развоју, као и доношење годишњег Плана о развоју од

стране Факултета, којима би се јасно указало на потребе и дефинисале активности на побољшавању организације и рада високошколских установа, а које се тичу развоја људских ресурса и запошљавања новог наставничког и сарадничког кадра. За сада на Универзитету у Бањој Луци постоји Стратегија УНИБЛ 2017-2025 (у фази приједлога на консултацијама по организационим јединицама) која садржи дио посвећен управљању људским ресурсима. Након што се Стратегија усагласи у оквиру организационих јединица, биће много јасније дефинисан план управљања људским ресурсима.

ФПН БЛ пажљиво прати рад и усавршавање свога наставног и сарадничког особља и периодично организује тематске сједнице Колегијума Факултета, гдје се кроз извјештаје руководиоца студијских програма доносе смјернице којима се прати напредавање академског особља и планирају нова запошљавања. Такође, Факултет континуирано прати рад сарадника и усмјерава их у научном напредовању за оне научне области за које постоји потреба у наставном процесу. На основу тих извјештаја и смјерница доносе се одлуке Вијећа студијских програма, које се преко ННВ упућују Сенату Универзитета, за покретање процедуре за напредовање академског особља, као и за нова запошљавања најбољих студената (студената генерације) у сарадничка звања. Факултет настоји да кроз финансијску подршку помогне својим запосленима (наставницима и сарадницима) приликом одласака на научне и стручне конференције у окружењу и иностранству, а свим запосленим сарадницима (асистентима и вишим асистентима) омогућава финансијску подршку за наставак школовања (плаћене магистарске/мастер и докторске студије).

Сви наставници и сарадници Факултета дужни су да своју научну и стручну дјелатност (објављене уџбенике и монографије, научне и стручне радове, учешће у научноистраживачким пројектима и др.), редовно уписују у своју библиографију на [универзитетском сајту](#) преко Информационог система Универзитета у Бањој Луци ФИС и [сајту Факултета политичких наука](#), што је један од предуслова за избор у виша звања. Универзитет и Факултет би требало више и јаче стимулисати научне активности наставника и сарадника, као што

су објављивање радова у часописима индексираним у релевантним свјетским базама, учешће на међународним научним конференцијама и реализација међународних научноистраживачких пројеката.

ФПН БЛ, кроз Институт за друштвена истраживања, који дјелује при Факултету, обезбјеђује једногодишњу праксу и усавршавање за најбоље студенте и студенткиње сва четири студијска програма. Кроз овакав вид праксе и усавршавања до сада је прошло 10 (десет) најбољих студената Факултета. Наставници и сарадници Факултета дио својих научноистраживачких активности реализују преко Института, док су у истраживачким тимовима, поред академског особља, укључени и студенти, чиме се активно ради на увезивању образовања и научноистраживачких активности. Такође, студенти свих циклуса студија, настоје се одобривољити да на овакав начин активно учествују у истраживачком раду.

На Универзитету у Бањој Луци први пут је уведен програм приправничког стажирања у трајању од годину дана за најбоље студенте генерације нашег Универзитета. Од јануара 2017. године, на ФПН БЛ запослени су приправници Душан Кондић и Тамара Дакић, који су били студенти генерације у академској 2015/2016. години са истом просјечном оцјеном 9.51. Послије њих, као приправница, запослена је 2018. године Милена Савковић, као студент генерације 2016/2017. академске године, са просјечном оцјеном 9.31.

5.4. Административно-техничко особље Факултета политичких наука

Факултет политичких наука у Бањој Луци запошљава довољан број административно-техничког особља како би обезбиједио редовно провођење дјелатности. Укупно је запослено 25 административно-техничког особља. Административно особље распоређено је у сљедеће службе:

1. Секретар факултета;

2. Студентска служба;
3. Студентска служба за други и трећи циклус студија;
4. Служба за опште послове;
5. Технички секретар;
6. Библиотека.

5.5. Квалитет физичких ресурса

5.5.1. Ресурси за учење и подршка студентима

ФПН БЛ посједује простор намјенски грађен за потребе високог образовања. Нето корисни простор објекта износи 4.481 m², са следећим распоредом: амфитеатар са 250 (двije стотине педесет) мјеста; 13 (тринаест) учионица капацитета од 40 (четрдесет) до 120 (сто двадесет) мјеста; рачунарска сала; свечана сала; сала за састанке у деканату; 37 (тридесет седам) кабинета за наставнике и сараднике; канцеларија Института за друштвена истраживања; канцеларија за студентску организацију; библиотека; читаоница; скриптарница; просторије за администрацију (8 /осам/ канцеларија и студентска служба) и простор студентског бифеа (табеле 5.6. и 5.7).

Табела 5.6. Ресурси и инфраструктура

*Укупна површина корисног простора 4.685,45m²
(m²)*

<i>Површина ученичког простора (m²)</i>	1.313,40 m ²
<i>Површина библиотекачког простора (m²)</i>	198,60 m ²
<i>Број амфитеатара</i>	1

Број учионица	13
Број сједећих мјеста за наставу за студенте	930
Број рачунарских учионица	1
Број рачунара у рачунарским учионицама	30
Укупан број рачунара	108
Укупан број пројектора	15
Укупан број библиотечких јединица	6.650
Укупан број књига у библиотеци	5.957
Број сала за различите активности	2
Површина простора за заједнички боравак	255 m ²
Површина простора за рад и организовање студената	30 m ²
Број просторија за наставнике и сараднике	39
Број особа запослених у библиотеци	2
Укупан број административног особља	25
Укупан број особља у студентским службама	4

Табела 5.7: Ресурси и инфраструктура по школским годинама

Школска година	Претпрошла школска година (2015/2016)	Прошла школска година (2016/2017)	Текућа школска година (2017/2018)
Укупна површина корисног простора (м ²)	4.685,45 м ²	4.685,45 м ²	4.685,45 м ²
Површина ученичког простора (м ²)	1.313,40 м ²	1.313,40 м ²	1.313,40 м ²
Површина библиотечког простора (м ²)	198,60 м ²	198,60 м ²	198,60 м ²
Број амфитеатара	1	1	1
Број учионица	13	13	13
Број сједећих мјеста за наставу за студенте	930	930	930
Број рачунарских учионица	1	1	1
Број рачунара у рачунарским учионицама	30	30	30
Укупан број рачунара	100	105	108
Укупан број пројектора	15	15	15
Укупан број библиотекачких јединица	5.620	5.900	6.650
Укупан број књига у библиотеци	5.300	5.721	5.957
Број сала за различите активности	2	2	2
Површина простора за заједнички боравак	255 м ²	255 м ²	255 м ²

Површина простора за рад и организовање студената	30 m ²	30 m ²	30 m ²
Број просторија за наставнике и сараднике	39	39	39
Број особа запослених у библиотеци	2	2	2
Укупан број административног особља	25	25	25
Укупан број особља у студентским службама	4	4	4

ФПН БЛ посједује 110 (сто десет) рачунара за потребе администрације и академског особља, у које се убраја и 35 (тридесет пет) рачунара у рачунарској сали који су стално доступни студентима. Све учионице су опремљене пројекторима и аутоматским платнима за пројекторе. Обезбијеђена је стална интернетска повезаност.

Студијски програм новинарства и комуникологије користи три учионице са 160 мјеста и амфитеатар, као и 6 (шест) наставничких и сарадничких кабинета. Студентима Факултета доступна је библиотека са 6000 књига и часописа, класичних и најновијих, домаћих и иностраних, публикација и периодике. Читаоница има 72 (седамдесет два) мјеста, а рачунарска сала 30 (тридесет) мјеста.

Зграда Факултета потпуно је прилагођена особама са инвалидитетом, односно, уклоњене су све архитектонске баријере, што омогућава једнаке и квалитетне начине боравка и студирања за све студенте. Студентима је доступан *Дебатни клуб Факултета политичких наука*, кроз који, уз рад са менторима и инструкторима, могу савладати основне технике дебате и бесједништва, као и студентски портал Факултета [*Студенти БЛ – Бањалучки студентски портал*](#) преко којег могу, кроз стручно усмјеравање, савладати

основе онлајн новинарства и новинарске професије. Цијели простор Факултета је климатизован. План јавних набавки Универзитета у Бањој Луци и Факултета за актуелну академску годину може се погледати на [сајту Универзитета](#).

Студенти су информисани о ресурсима и услугама које су им на располагању преко званичне интернет странице [Универзитета у Бањој Луци](#), званичне интернет странице [Факултета политичких наука](#), званичне [Facebook](#) [странице Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци](#), званичних [Twitter](#) и [Instagram](#) налога Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци.

6. ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМИ

Вођење евиденције у високошколским установама прописано је [Правилником о садржају и начину вођење евиденција](#) које води високошколска установа (Службени гласник РС 79/11, 48/14) и Правилником о садржају јавних исправа које издају високошколске установе (Службени гласник РС 78/11, 46/14, 54/14). Прикупљање података на ФПН БЛ и Студијском програму новинарства и комунологије одвија се на више начина:

1. Евиденција о настави и присуству студената настави и вјежбама обезбјеђује се у оквиру сваког предмета на обрасцима јединствено конципираним за ову намену. Овај облик података користи се у праћењу активности студената, предиспитном оцјењивању и верификацији присуства у циљу добијања потписа и овјере семестра. На основу ових података оцјењује се активност и укљученост студената у процес наставе.
2. Прикупљање података о упису студената на факултет обухвата следеће податке и активности: регистрацију приликом пријављивања за упис на обрасцу Факултета, унос података у базу, прављење листа пријављених и ранг листа резултата пријемног испита. Приликом уписа, студенти електронски попуњавају анкетни листић чиме постају корисници интернетске мреже путем које се остварује комуникација између наставног особља и студената. У бази се

ажурирају подаци и обезбјеђују информације о успјеху кандидата. Ова евиденција омогућава извјештаје о врстама претходно стеченог образовања, мјесту живљења и завршетка школе.

3. Прикупљање података о студентима обухвата податке који се прикупљају на прописан начин и на основу установљене евиденције Републичког завода за статистику (уписни лист, пријавни семестрални лист, пријавни лист, семестрални лист), формирање досијеа студента, упис у регистар студената, упис у матичну књигу и попуњавања студентске књижице (индекса). Сви подаци се електронски уносе и обрађују. Ова евиденција омогућава добијање извјештаја о броју уписаних студената, статусу студента, социјалном и економском стању, родној припадности, здравственом стању и инвалидитету, дужини студирања, а даље се користи за праћење рада студента.

4. Подаци о одржаним испитима се прикупљају на почетку академске године за цијелу текућу академску годину на обрасцу дефинисаном у бази података. Студент путем свог налога преко интернета пријављује/одјављује испите, а приликом завршног испита прилаже пријаву на прописаном обрасцу коју попуњава предметни наставник. Пријава служи као доказ о положеном испиту. Подаци се уносе у матичну књигу и све се чува у досијеима студената. Поред пријаве, одговорни наставник на испиту за сваки испитни рок доставља записник на прописаном обрасцу факултета о одржаном испиту који садржи оцјене студената и предиспитне бодове. Наставник, путем свог [налога е-запослени](#), приступа списку пријављених студената и одјељку формирања оцјене. Након што попуни све рубрике у оквиру записника (предиспитне бодове, бодове на испиту, укупан број бодова и формира коначну оцјену), закључа записник, одштампа, потпише и доставља у студентску службу. Записник се чува као трајан документ у архивским фолдерима факултета. Сваки дан се једном ажурирају подаци који се добијају на релацији студент-факултет.

4. [Подаци о пролазности студената](#): за сваки испитни рок (за све термине) се врше анализе пролазности студената у екселу. Анализа садржи број студената који је слушао предмет текуће академске године, број студената који је

пријавио испит, број студената који су изашли на испит, број студената који су положили, просјечна оцјена остварена на том испитном року и процентуална пролазност студената за сваки предмет и за сваки испитни рок.

5. Подаци о завршним испитима и комисијама: Тема завршног испита дефинише се на прописаном обрасцу који садржи опште податке о студенту, назив теме, предмет рада и сагласност потенцијалног ментора. Тему одобрава Вијеће студијског програма које формира и комисију за оцјену и одбрану рада. По завршеном раду, закузује се одбрана. На одбрани, комисија попуњава податке у прописаном обрасцу записника о оцјени и одбрани рада, пријаву о положеном завршном испиту са оцјеном и потписима чланова комисије. На основу те документације, ажурира се матична књига и закључује се процес студирања.

6. Евиденција о промјенама у студирању (нови уписи, промјена статуса студента, промјена студијских програма, испис студената, број дипломираних итд.) такође се води у бази података на дефинисаним обрасцима.

7. Подаци о напредовању и изборима у звање наставника воде се у информационом систему Универзитета у Бањој Луци у бази података е-запослени која садржи податке о научном и стручном раду наставника и сарадника.

Универзитет у Бањој Луци посједује Факултетски Информациони Систем (ФИС) који омогућава праћење, администрирање и организовање наставе и наставних процеса на Универзитету. Систем обухвата апликацију за студентску службу, веб портал за студенте и веб портал за запослене. ФПН БЛ прешао је у потпуности на кориштење овог система у децембру 2017. године.

Систем обухвата апликацију за студентску службу, веб портал за студенте и веб портал за запослене.

Основе функционалности ФИС-а су:

- подршка организовању и извођењу наставе на свим циклусима студија,
- праћење и евидентирање комплетног досијеа студената,
- планирање плаћања школарина,

- подршка организовању испитних рокова, условљавања пријаве испита уз могућност пријаве испита преко интернета и електронског плаћања испита,
- студентска анкета,
- штампање диплома, додатака дипломи као и осталих увјерења и извјештаја за студенте,
- штампање и израда статистика уписа, успјеха студената, пролазности на испитима као и осталих статистика.

Веб портали за студенте и запослене омогућавају студентима и запосленима приступ информационом систему факултета. Главна наmjена портала је прелазак у интернет окружење свих административних послова које студенти и запослени иначе обављају преко шалтера у студентској служби и рачуноводству. Студентски сервис омогућава извршавање најчешћих административних обавеза студената као што су: пријава испита и других наставних активности, преглед оцјена, избор предмета, попуњавање обавезних анкета. Студентима су на располагању и преглед распореда часова, термина испита, претраживање факултетске библиотеке, преузимање датотека итд.

Сви подаци су смјештени у јединствене скупове и структуре података, односно, јединствену базу података, што омогућава ефикасно одржавање и поједностављује прављење копија података за архивирање ради сигурности (бекап). Јединствена база података омогућава и генерисање извјештаја који обједињују различите податке из различитих служби. Ова погодност је од великог значаја за генерисање статистичких извјештаја.

У бази података за запослене, сви запослени наставници и сарадници на факултету уносе своје податке о свом научном раду, развоју каријере и напредавању, тако да је омогућено праћење стања и утврђивање испуњености услова приликом избора као и генерисање извјештаја који обједињују различите податке из различитих служби. Систем поседује висок степен заштите података, омогућава рад са великим бројем корисника истовремено, високу параметризацију система као и могућност проширења. Такође, у бази података за студенте, налазе се подаци о студентима: општи подаци (датум и

мјесто рођења, матични број, имејл адреса), датум уписа посљедњег семестра, број положених испита и оцјене, предмети које студент слуша, испите које није положио и просјечна оцјена положених испита. Ови подаци омогућавају наставнику и сараднику бољу комуникацију са студентом и бољи увид у резултате и праћење студента. Такође, у систему се налазе и испитни рокови за цијелу академску годину и путем система наставник може да прати број пријављених студената за одређени испитни рок. У систему су и спискови студената за сваки појединачни предмет, тако да наставник сам формира евиденције студената за сваки предмет на почетку семестра, одштампа их и на крају сваког мјесеца, преда их у студенстску службу. Студенти, помоћу својих налога на е-студенти, које добију по завршеној уписној процедури, када им се доставља корисничко име и привремена лозинка за приступ веб систему, имају увид у сва оптерећења по предметима и семестрима за одабрани студијски програм. Путем свог налога, у могућности су да пријаве полагање испита, да одјаве пријаву испита, као и да одаберу изборни предмет који желе слушати у текућој академској години. По завршеном испиту, студент има увид у своје оцјене као и у укупан број ECTS бодова које је зарадио како присуством и активношћу у току наставног дијела, тако и по завршеној испитној процедури.

Професори у свом модулу имају опцију да виде оптерећење по катедри која им је додјељена, као и број студената који су пријавили испит. Секретари студијских програма су у могућности да раде измјене распореда предавања као и да виде оптерећења по предметима за студијски програм. Администраторски модул има приступ објавама резултата испита на свим програмима како првог тако и другог циклуса студија. Систем је у свакодневној употреби увелико олакшао посао вођења студентских досијеа како наставницима и сарадницима тако и административном особљу студентске службе факултета.

Пратећи токове модерног развоја високошколских установа у земљи и свијету, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци је током школске 2010. године, прије постојања ФИС-а, увео систем Електронског вођења података студентске службе којим је увелико унапријеђен ниво пружања услуге како студентима тако и особљу факултета.

Основни садржај овог система би је:

- Клијент-Сервер апликација
- Веб приступ
- Синхронизација података у реалном времену
- Бекап (израда резервних копија) система.

Кориштење овог система напуштено је у децембру 2017. године када је Факултет прешао на кориштење ФИС-а.

6.1. Информисање јавности и комуникација са студентима

Све важне информације о раду високошколске установе јавност може добити преко званичне интернет странице [Универзитета у Бањој Луци](#), званичне интернет странице [Факултета политичких наука](#), званична [Facebook страница Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци](#), званичних [Twitter](#), [Linked In](#) и [Instagram налога Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци](#). У табелама од 6.1. до 6.6. дат је преглед података о корисницима званичних интернет страница Факултета.

Табела 6.1: Број посјета званичне интернет странице Факултета (<http://fpn.unibl.org/>)

Мјесец	Јединствених посетилаца	Број појсега	Страница	Погодака	Проток
Јан. 2018.	6,969	13,751	38,628	683,246	38,64 GB
Феб. 2018.	7,831	17,165	129,800	724,370	40,39 GB
Март 2018.	18,151	36,756	376,345	607,848	30,19 GB
Април 2018.	20,245	40,456	508,540	702,345	42,20 GB
Мај 2018.	34,454	50,432	606,543	756,689	50,54 GB

Јуни 2018.	48,650	60,365	700,541	800,592	54,40 GB
Укупно:	136,300	218,925	2,360,397	4,275,090	256,36GB

Табела 6.2: Активности на званичној интернет страници (11.06.-17.06.2018.)
(<http://fpn.unibl.org/>)

Дан	Страница	Погодака	Проток
Понедјељак	2,444	11,576	628.52 MB
Уторак	1,479	7,535	363.58 MB
Сриједа	1,779	8,486	498.74 MB
Четвртак	2,433	9,078	554.89 MB
Петак	35,518	41,054	699.67 MB
Субота	446	3,772	203.56 MB
Недјеља	302	5,304	245.14 MB

Табела 6.3: Активности на званичној Facebook страници (www.facebook.com/FPNBL)

Пратиоци	Домет	Активност пратилаца	Демографски подаци	Динамика објављивања
2310	Највећи домет појединачних објава је 2500 (органски домет)	Најактивнији четвртком, најмање понедјељком	62% пратилаца је женског, а 38% мушког пола; 1943 пратилаца је из БиХ, 1092 из Бања Луке; 18-24 године укупно 26% 25-34 године	У просјеку три објаве дневно (856+ досад).

укупно 26%
35-44 године
укупно 6%

**Најактивнија
група:** 18-24
године, 41 %

Табела 6.4: Активности на званичном Twitter налогу (https://twitter.com/FPN_BanjaLuka)

Пратиоци	Домет	Активност пратиоца	Демографски подаци	Динамика објављивања
118	Просјечно 150 људи прегледа објаве на страници.	13000 импресија током деведесет дана.	73% пратиоца је мушког, а 27% женског пола; 61% из БиХ, 30% из Србије. Најчешће интересовање је пословање и информисање.	У просјеку три објаве дневно (укупно 70 досад).

Табела 6.5: Активности на званичном Instagram налогу (https://www.instagram.com/fpn_bl/)

Пратиоци	Демографски подаци	Динамика објављивања
1496	43% мушког, 57% женског пола; 35% из Бањалуке, 3% из Београда; 13-17 година укупно 3% 18-24 године укупно 38%	Укупно 350 досад

25-34	године	
укупно		43%
35-44	године	
укупно		11%

Табела 6.6: *Активности на званичном Linked In налогу*
[\(https://www.linkedin.com/school/faculty-of-political-sciences-banja-luka/\)](https://www.linkedin.com/school/faculty-of-political-sciences-banja-luka/)

Број пратилаца   Број објава

139

150

На интернет страници [Факултета](#) могу се добити информације о активностима на Факултету, информације о студијским програмима, наставни планови и програми за све циклусе студија, syllabus-и за наставне предмете, информације и биографије свих запослених и ангажованих на Факултету, подаци о организацији и руководству, Студентској организацији Факултета, Институту за друштвена истраживања, Водич за будуће студенте и студенткиње, материјали за припрему пријемних испита за упис на мастер студије, извјештаји о урађеним мастер, магистарским и докторским тезама, извјештаји о пријављеним кандидатима за изборе у виша звања или нова запошљавања, резултати студентских евалуација студијских програма, информације о стипендијама и усавршавању у земљи и иностранству, научни часопис *Политеиа*, фото галерија. У електронском систему Студентске службе ([е-Студентска служба](#)) размјењују се информације о предавањима, консултацијама, испитима, предиспитним обавезама.

ФПН БЛ сваке године објављивао је у штампаном издању [Иформатор за упис студената у нову академску годину](#), док је од ове године (2018.) [Информатор](#) доступан у електронском облику на веб страници Факултета и могао се бесплатно преузети. Такође, на интернет страници доступан је и [Водич за бруцоше](#), као и [Материјали за припрему пријемног испита](#) за упис на други циклус

студија. Информације објављене на званичној интернет страници Факултета доступне су на српском (ћирилична и латинична верзија) језику.

Ради повећања видљивости и присутности Универзитета у Бањој Луци на интернету, донесен је [Правилник о мјерама за повећање видљивости и присутности Универзитета у Бањој Луци и његових организационих јединица](#).

Иако стратегија комуницирања са јавношћу на Факултету политичких наука још нема свој формално-правни облик и није дефинисана појединачним документом, наше активности су усмјерене ка препознатљивости и транспарентности нашег Студијског програма, а самим тим и Факултета политичких наука и Универзитета у Бањој Луци чији смо саставни дио. Поред већ наведеног активног информисања јавности путем званичних интернет страница те налога на друштвеним мрежа реализујемо још низ активности у сврху креирања имиџа, а посебно добијања повратних информација. Специфичност тих активности јесте труд да у такве пројекте укључимо и студенте. Један такав реализован пројекат је и покретање портала СтудентБЛ ([Студентски портал Бања Лука](#)). Портал је основан 21.03.2018. године Одлуком Наставно-научног вијећа ФПН-а, а оснивачи су Студентска организација Факултета политичких наука и Факултет политичких наука. Циљ овог пројекта је да се свим студентима Универзитета на једном мјесту понуде информације које су им значајне и занимљиве, као што су извјештаји са семинара, конкурси за стипендије и студентске послове, информације о музичким, спортским и културним дешавањима. Такође, веома значајен аспект јесте и отворен позив свим студентима, али и наставницима и сарадницима Универзитета у Бањој Луци да се и сами укључе у креирање садржаја, како би као резултат добили респектабилан студентски медиј.

Истовремено, кроз учествовање у креирању садржаја портала студентима нашег Студијског програма пружена је могућност континуиране практичне примјене стечених знања. У љетном семестру академске 2017/2018. године студенти четврте године студија у оквиру предмета Односи с јавношћу заједно са предметном наставницом доц. др Драганом Трнинић и сарадником на предмету мр Бориславом Вукојевићем, креирали су и учествовали у онлајн

кампањи информисања јавности, прије свега ученика завршних разреда средњих школа, о могућностима студирања на Факултету политичких наука, као и о свему ономе што доноси Студијски програм новинарства и комуникологије. Студентима су ове активности вредноване у облику предиспитних бодова, а спроводили су их на часовима вјежби, тако да су добили практично искуство вредновано за коначну оцјену из предмета Односи с јавношћу. У оквиру кампање, израђени су и у средње школе дистрибуирани промотивни флајери са најзначајнијим информацијама о Факултету (адресе друштвених мрежа, студијски програми и слично). Од ове године потенцијалним студентима на располагању је и посебна [страница посвећена упису на Факултет политичких наука](#), на којој је могуће преузети већ поменути Информатор али и добити све остале информације о важним датумима и потребним документима за упис. Линк ове странице налази се на видљивом мјесту званичног сајта Факултета. Опширније информације о студијским програмима, налазе се у Информатору, у којем су и примјери тестова са пријемних испита протеклих година.

6.2. Међународна сарадња Универзитета, Факултета и Студијског програма

Универзитет у Бањој Луци има врло широку мрежу различитих активности у области међународне сарадње. Канцеларија проректора за међународну и међууниверзитетску сарадњу Универзитета у Бањој Луци, за период 2008-2015. године, сачинила је анализе постојећег стања, успоставила основне процедуре, одредило стратешке циљеве и развила мрежу међууниверзитетских, међудржавних и међународних контаката, који представљају основ будућег интернационалног развоја Универзитета. [Преглед активности](#) за наведени период само је сажетак неких од најважнијих реализованих планова. Канцеларија за међународну и међууниверзитетску

сарадњу израдила је и [Преглед реализованих активности за 2017. годину](#), као и [Програм рада за 2018. годину](#).

Важећи закони из области високог образовања дају високошколским установама (универзитетима) аутономију у успостављању сарадње са високошколским институцијама из других држава. Тиме се признаје међународни уговорни капацитет Универзитета у Бањој Луци, што је од велике важности за његов статус у држави и у иностранству. Процес трансформације високог образовања и укључивање у европски простор високог образовања, као и јединствени европски научни простор, намеће потребу сарадње са другим универзитетима у иностранству, у циљу обезбјеђења услова за размјену особља и студената, те узајамно признавање периода и степена образовања и повећање квалитета рада. Зато је у протеклом периоду посебна пажња посвећена уговорним односима са другим високошколским установама. На најновијој Вебометрикс листи (Webometrics Ranking of World Universities), [Универзитет у Бањој Луци](#) заузео је друго мјесто на листи универзитета из Босне и Херцеговине. Према извјештају за јули 2018. године, Универзитет у Бањој Луци налази се на 3.393 позицији у свијету. У јануару 2018. године, Универзитет је био на 3.546 позицији и био је на четвртном мјесту у БиХ, а прије годину дана налазио се на 4.834 позицији у свијету и на седмом мјесту у БиХ.

Од интеграције Универзитета 2008. године, склопљено је више од 200 [уговора о сарадњи](#) са иностраним факултетима, универзитетима, институтима и другим установама из области високог образовања. Поред уговора о сарадњи, [чланство у међународним асоцијацијама](#) представља једну од значајних референци о спремности на сарадњу са иностраним партнерима, али доприноси и угледу и препознавању Универзитета на међународном нивоу. Наш Универзитет је члан Европске асоцијације универзитета (EUA) и потписник Велике повеље Универзитета (*Magna Charta Universitatum*). Члан је и Међународне универзитетске мреже академске и истраживачке сарадње, у окриљу Научног парка Универзитета *La Sapienza* из Рима (Италија), Генералне скупштине Интеруниверзитетског центра за научни рад и сарадњу са

Источном и Југоисточном Европом (CIRCEOS), са сједиштем на Универзитету у Барију (Италија), као и *UniAdrion* "Мреже универзитета" основане с циљем да створи трајну везу између универзитета и истраживачких центара из Јадранско-јонског региона.

У оквиру међународне сарадње Универзитет у Бањој Луци значајну пажњу посвећује [размјени студената и особља](#), као дијела активности уговора о сарадњи, кроз међународне програме размјене, студијске посјете, љетне школе, радионице и праксу. Универзитет је израдио и [Водич за размјену студената и особља Универзитета у Бањој Луци](#), гдје се сви заинтересовани могу упознати са свим детаљима и могућностима студентске размјене и размјене академског особља. Наш Универзитет је од академске 2008/2009. године постао дио тзв. CEEPUS (*Central European Exchange Programme for University Studies*) мреже, а од академске 2011/2012. године учествује у програму размјене ERASMUS MUNDUS. Због обавезе признавања периода студија проведених у иностранству од 2011. године формирана је мрежа академских координатора за међународну размјену на факултетима/Академији умјетности. Од 2014. године Универзитет учествује у новом програму Европске комисије Erasmus+. Erasmus+ програм има за циљ да подржи активности у области образовања, обуке, омладине и спорта за период од 2014. до 2020. године. Erasmus+ компонента Кредитна размјена промовише активности транснационалне размјене студената и особља.

Особље и студенти Универзитета у Бањој Луци користе и друге могућности стипендирања различитих програма влада страних земаља и међународних организација и фондација. Посјете нашем Универзитету група студената из иностранства и еминентних предавача из различитих области су пракса која се његује. HUAWAI Technologies d.o.o. Бања Лука додјељује сваке године NOVUM награде, стипендије за пет извршних студената Универзитета у Бањој Луци. Ове награде додјељују се од академске 2010/11. године, у трајању од осам академских година. Учесће у међународним пројектима и другим заједничким активностима са иностраним партнерима изузетно је значајно за област међународне сарадње, па Универзитет у Бањој Луци велику пажњу

посвећује успостављању нових контаката. Највећи број реализованих међународних образовних пројеката на нашем Универзитету су *TEMPUS* пројекти. Од 1996. године, Универзитет у Бањој Луци учествовао је у 89 *TEMPUS* пројеката, које је финансирала Европска комисија. У том контексту, остварена је сарадња са свим универзитетима из Босне и Херцеговине, те бројним универзитетима из Европе.

И у наредном периоду наставиће се и интензивирати сарадња са међународним организацијама које дјелују у Босни и Херцеговини у оквиру програма сарадње који се реализују у Босни и Херцеговини, а посебно са: Европском комисијом, Савјетом Европе, Делегацијом ЕУ у БиХ, *Erasmus+* (раније *Tempus*) канцеларијом у Босни и Херцеговини, Канцеларијом резидентног координатора програма ОУН у БиХ, *UNESCO* (Организација УН-а за образовање, науку и културу), *UNDP* БиХ (Агенција Уједињених нација за развој), *OSCE* (Организација за европску безбједност и сарадњу), ЕУ инфо центром, амбасадама Босне и Херцеговине у иностранству и иностраним амбасадама у БиХ, *EUA* (Европска асоцијација универзитета).

ФПН БЛ успоставио је директну сарадњу са свим факултетима политичких наука у окружењу (Београд, Сарајево, Загреб, Љубљана, Подгорица), као и Филозофским факултетом у Новом Саду и Филозофским факултетом у Источном Сарајеву, а од факултета из других европских високошколских центара то су:

1. Институт за политичке студије у Тулузу, Француска;
2. Белгородски државни национални истраживачки универзитет, Русија;
3. Универзитет Редбаунд, Нијемеган, Холандија (*Radbound University, Nijmegen, Netherlands*).

Студенти Студијског програма новинарства и комуникологије ФПН БЛ преко представничког тјела Студентске рганизације Факултета, у циљу промоције знања, размјене искустава и продуктивнијег рада су развијали сарадњу са студентским организацијама у региону.

1. Асоцијација студената Факултета политичких наука (Универзитет у Сарајеву) ;
2. Хрватски Студентски Политолошки Форум (Свеучилиште у Мостару);
3. Унија Студената Социјалног Рада (Универзитет у Београду);
4. Подгорица - нема званичну студентску организацију (Универзитет Црне Горе);
5. Загреб - нема званичну студентску организацију (Свеучилиште у Загребу);
6. Љубљана - нема званичну студентску организацију (Универзитет у Љубљани);
7. Асоцијација на студенти по социјална работа (Универзитет Св. Кирил и Методије).

Студенти и наставно особље на Универзитету у Бањој Луци имају право да у оквиру програма међународне размјене проведу одређено вријеме (семестар или студијску годину) на другом универзитету у земљи или у иностранству, посредством међународних програма за размјену студената, или на бази билатералних уговора између универзитета (Статут Универзитета, члан 120). Програм међународне размјене организован је путем координатора за међународну размјену на нивоу Универзитета, те координатора за међународну сарадњу и академских координатора за међународну размјену студената и особља на нивоу организационих јединица. Информације о понуђеним програмима размјене студенти и наставно особље могу пронаћи на званичној интернет страници Универзитета, у дијелу посвећеном међународној сарадњи и међународним образовним пројектима, претрагом Универзитетске веб странице, те на званичној интернет страници Факултета. Међународна размјена одвија се у координацији координатора универзитета и факултета. Чланом 120. Статута Универзитета у Бањој Луци, студентима се гарантује мобилност и признавање остварених бодова у току дотадашњег образовања на другом универзитету у складу са Законом о високом образовању

РС и правилима Европског система преноса и акумулације бодова (ECTS). Мобилност студената регулисана је и Статутом ФПН БЛ и Правилима студирања на првом и другом циклусу студија, члан 41-43. У складу са уговором који студент закључује са Универзитетом, признаје му се еквивалентни остварени број бодова, а према Правилима студирања на I и II циклусу студија, члан 41. Студенти који желе да бораве у програму размјене један или два семестра, треба да уз сагласност координатора за међународну размјену потпишу Уговор о учењу. Студенти Студијског програма новинарства и комуникологије нису до сада користили могућности међународне размјене студената правдајући то годином одсуства и немогућношћу вредновања тог одсуства.

Када је у питању међународна размјена наставног кадра Студијског програма новинарства и комуникологије, проф. др Александар Богданић био је на студијском боравку у САД у љетном семестру школске 2017/2018. године. Тамо је радио као [гостујући истраживач](#) и наставник на Одјеку за студије комуникологије и медија на [Универзитету Фордхам](#) (Department of Communication and Media Studies, Fordham University, New York City, NY). Поред рада на Фордхаму, проф. Богданић је одржао и [предавање на Универзитету у Висконсину](#) у Медисону (University of Wisconsin, Madison), а учествовао је и као [коментатор на постдипломском семинару](#) за студенте у Медијској лабораторији на Масачусетском институту за технологију у Кембриџу (The Media Lab, Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, Massachusetts), на којем су учествовали студенти магистарских и докторских студија са МИТ-а и Харварда.

Што се тиче **помоћног и административног особља Факултета политичких наука**, оно има прилику да развија своје компетенције континуирано и по потреби. Не постоји план усавршавања наставног нити административног особља. Доступни су понекад европски програми размјене административног особља који се користе несистематски. Административно особље студентске службе за први, други и трећи циклус студија прошло је обуку за рад у новом Факултетском информационом систему (ФИС) почетком

2018. године. Обука је спроведена у оквиру Универзитетског рачунарског центра. Такође, шеф библиотеке Факултета политичких наука Нина Кујача 13.06.2014. године положила је стручни испит за стицање звања библиотекара и похађала је обуке *Употреба програмске опреме COBISS 3/Преузимање записа и фонд* (од 08.06. до 10.06.2016. године, Народна библиотека Србије) и *Употреба програмске опреме COBISS 3/Каталогизација* (од 07.11. до 11.11.2016. године, Народна и универзитетска библиотека РС, Бања Лука). Ипак, потребно је додатно унаприједити могућности напредовања административног особља осмишљавањем конкретног плана напредовања и реализацијом различитих активности које уносе новине у рад.

7. SWOT анализа Студијског програма новинарства и комуникологије

Послије обимне, свеобухватне и одговорне анализе у самоевалуационом процесу било је могуће урадити и SWOT анализу у којој су идентификоване снаге и слабости Студијског програма и ФПНБЛ које су у директној вези са Студијским програмом, као и прилике и пријетње за Студијски програм новинарства и комуникологије и Факултет политичких наука у Бањој Луци.

Табела 7.1: SWOT анализа Студијског програма новинарства и комуникологије

Снаге	Слабости
1. Лиценцирана сва три циклуса студијског програма 2. Перманентан развој студијског програма и достигнути ниво квалитета 3. Развој властитог особља 4. Усмјереност ка пракси и повезаност са праксом 5. Број студената и могућност	1. Недостатак наставног кадра и оптерећеност особља 2. Недовољна пројектна активност 3. Недостатак финансијске подршке за научноистраживачки и пројектни рад 4. Неадекватан систем за награђивање и унапрјеђивање

селекције 6. Повезаност са студијским програмима у региону 7. Изузетно добри услови рада, опремљеност и приступачност 8. Могућност интернет комуникације наставника и студената и информациона приступачност свим најважнијим догађајима и резултатима 9. Добра комуникација између наставника, сарадника и студената 10. Студентска служба приступачна и отворена за студенте и запослене	наставног особља 5. Недовољно учешће студената у активностима Студијског програма 6. Неразвијене и недефинисане стратегије за праћење квалитета 7. Недостатак практичне наставе у оквиру постојећих предмета 8. Недостатак новинарске опреме и услова за практични рад на Факултету (студио, монтажа, камере, микрофони, диктафони и сл.) 9. Недовољна међународна размјена наставног кадра и студената
Могућности	Пријетње
1. Развој Студијског програма у правцу иновирања наставног плана на првом и другом циклусу 2. Перманентна потреба за новинарским кадром 3. Препознатост значаја стручњака за односе с јавношћу 4. Могућност самозапошљавања (покретање сопственог интернетског портала или неке друге платформе) 5. Могућности запошљавања уопште и у другим системима (образовање, јавне институције, цивилни сектор) 6. Изазовност и узбудљивост професије	1. Негативни демографски трендови (смањење броја дјеце и младих у школама) 2. Тренд пада интереса кандидата за студијски програм 3. Квалитет уписаних студената 4. Смањено јавно финансирање 5. Положај друштвених наука на Универзитету у Бањој Луци 6. Утицај политике на аутономност високог образовања и на уписну политику 7. Лош положај у друштву новинарске професије 8. Ниске плате дипломираних новинара и неадекватно вредновање њиховог рада

8. ЗАКЉУЧЦИ

Самоевалуација Студијског програма новинарства и комуникологије Факултета политичких наука у сталном је процесу, а формално је самоевалуација трајала од маја до октобра 2018. године и окончана је овим извјештајем који свеобухватно и реално оцјењује Студијски програм, али и неке елементе ФПН БЛ и Универзитета у Бањој Луци. Овај процес указао је на добре стране и постигнућа у развоју Студијског програма, али је установио и недостатке у дефинисању и спровођењу одређених процедура и обавеза. Тим за самоевалуацију се одлучио за објективну оцјену, без посебних истицања добрих страна, односно, без занемаривања и негирања страна које упућују на простор за развој. Тиме се и руководио у изради овог извјештаја. Сматрамо да ћемо на тај начин створити претпоставке за дефинисање мјера које ће омогућити даљи позитиван развој Студијског програма, његову одрживост у промјенљивом окружењу које је неповољно за развој знања и високо образовање, посебно у друштвеним наукама и да ћемо искористити прилике које нису велике, али постоје, како би смо наставили са развојем и постизањем добрих резултата у образовању новинара и комуниколога.

1. Универзитет, ФПН БЛ и Студијски програм новинарства и комуникологије имају развијене процедуре које регулишу процес доношења и усавршавања студијских програма које се у раду у потпуности примјењују. Универзитет је развио и процедуре система квалитета. Њихова примјена у раду на сва три нивоа није на задовољавајућем нивоу. У процесу самоевалуације, формирао се закључак да институционална структура за систем квалитета недовољно дјелује и да сам систем квалитета није промовисан на факултетима и студијским програмима. За даљу посвећеност овом систему и остваривање његове потврде кроз процес акредитације неопходно је дефинисати мјере, урадити већ установљена потребна побољшања кроз процес акредитације Универзитета и обезбиједити систем праћења са евалуацијом као

перманентним процесом. Факултет политичких наука требало би да изradi сопствени систем за праћење квалитета и да се студијски програми развијају у складу са мјерама које произађу као резултат система за праћење квалитета.

2. Стратешко планирање није системска пракса на Универзитету у Бањој Луци и његовим организационим јединицама, што ствара проблеме у праћењу и оцјени рада и онемогућава предвиђање будућности, што је веома значајно за опстанак и одрживост студијских програма и факултета на Универзитету у Бањој Луци.

3. ФПН БЛ је млад Факултет и у девет година свога постојања као самостална организациона јединица успио је да привуче пажњу великог броја младих људи за школовање на овом факултету. У овом времену, ФПН БЛ успио је да успостави сва три циклуса образовања на свим студијским програмима, да створи одличне просторне и материјалне услове за рад, да формира библиотеку коју перманентно развија, да оснује часопис, појави се као издавач вриједних издања својих наставника и сарадника, да организује више стручних и научних догађаја, да обезбиједи гостовање истакнутих научних радника, јавних личности из области политике, новинарства, социјалног рада и социологије, те познатих практичара из цијелог свијета и да се у друштвеној јавности Републике Српске препозна као агитатор за аутономност научне мисли и академског образовања, научне истине, квалитета и општег развоја. Као Факултет који је један од најмлађих на Универзитету у Бањој Луци и са недовољно искуства мора да учини додатне кораке како би побољшао образовни процес, квалитет знања и способности студената и наставног особља и научноистраживачки рад. Мора проширити своју дјелатност на ширем академском и међународном простору и стално пратити промјене у друштвеном контексту како би својим програмима одговарао на потребе друштвене стварности. Факултет треба побољшати стратешко планирање, праћење и оцјену квалитета студијских програма и редовно анализирати и оцјењивати постигнуте резултате. Факултет је већ од прошле године започео одржавање научне конференције коју планира одржавати сваке године у континуитету, чиме ће се повећати његова афирмисаност у научном раду.

Такође, сви студијски програми једном годишње обиљежавају значајне датуме за њихову професију или научну област па тако Студијски програм новинарства и комуникологије већ двије године 03. маја обиљежава Међународни дан слободе медија и на тај начин промовише новинарску професију, улогу и значај новинара у друштву и доприноси побољшању перцепције новинара у јавности, јер кандидује теме које су веома значајне за новинарске слободе.

4. Учешће студената у планирању, организацији и извођењу студијских програма дефинисано је у више процедура и документа које садрже више могућности за њихово учешће. Међутим, студенти нису задовољни и нису мотивисани за повећање свог учешћа, што у складу са стандардима система квалитета треба бити унапријеђено кроз повећање интегрисаности студената на факултету и студијским програмима. Студијски програм новинарства и комуникологије до сада је у све важне активности укључивао студенте: измјене наставног плана и програма, начин извођења праксе, организовање Међународног дана слободе медија, онлајн кампања за промовисање Факултета, изложбе и израда паноа, креирање садржаја студентског портала СтудентБЛ. Наравно, то не значи да нема још простора за укључивање студената, поготово када је у питању израда новог наставног плана и програма, што је планирано за наредни период.

5. Студијски програм новинарства и комуникологије успио је да се развије и афирмише на просторима Републике Српске и шире у складу са Унесковом документу [Model Curricula for Journalism Education](#) који је развијен 2007. године и служи као модел за образовање новинара у више од 60 држава и 70 институција за образовање новинара. Наставни планови и програми на сва три циклуса омогућавају квалитетно високо образовање за новинарску и комуниколошку професију и развој стручних и академских каријера и компетенција. Међутим, с обзиром на динамичност новинарске професије, неопходне су измјене у оквиру наставног плана и програма на првом и другом циклусу студија, у складу са развојем и промјенама у информационо-комуникационом систему, начину извјештавања, протока информација и

уопште промјенама у медијској сфери. То је један од императива за Студијски програм у наредном периоду, јер Студијски програм, поред општег образовања, мора да понуди студентима иновативне и креативне садржаје који кореспондирају са актуелним промјенама у сфери медија на глобалном нивоу.

6. Настанак и развој Студијског програма новинарства и комуникологије заснован је на потребама за квалитетним, образованим кадром новинара и комуниколога и све промјене у наставном плану и програму (било их је 5 (пет) за 20 година постојања) рађене су са циљем повећања знања и компетенција за остваривање основних циљева новинарске професије и образовања новинара и комуниколога. Измјене које су планиране у оквиру наставног плана и програма, укључују повећање студентске праксе на Факултету кроз одговарајуће стручне предмете. Уговори са медијским организацијама постоје и студенти одлазе на праксу. Постоји веома квалитетна и дугогодишња сарадња са различитим новинарским удружењима и организацијама у оквиру којих студенти, кроз различите радионице, семинаре и тренинге, стичу практична искуства. Такође, постоји сарадња са Академијом умјетности у Бањој Луци гдје студенти изводе вјежбе из предмета електронских медија, постоји студентски портал гдје студенти објављују своје текстове, студенти су и дио пројекта Универзитета Приче за примјер, гдје такође, креирају различите новинарске садржаје који се објављују на веб страници Универзитета. Међутим, током процеса самоевалуације и консултација са екстерним чланом, као и анкетирањем студената, формирао се закључак да би најбоље било студентима обезбиједити праксу на Факултету у оквиру вјежби стручних предмета, гдје би се симулирао рад у новинарским редакцијама, са повременим ангажовањем професионалних новинара. Уз то, требало би обезбиједити и додатну опрему како би студенти на Факултету могли да се упознају са основном новинарском опремом и како би могли стећи искуство снимања, монтирања аудио и видео прилога. Док се то не деси, тај недостатак компензује се праксом на Академији умјетности која посједује сву неопходну опрему за практичан рад у оквиру предмета електронских медија.

7. Образовање за научноистраживачки рад је такође један од циљева високог образовања новинара и комуниколога и у наставном плану укључени су инструменти за његово остварење. За новинаре је посебно важан истраживачки рад па смо једини студијски програм у региону у оквиру којег се истраживачко новинарство изучава два семестра. Сматрамо да је истраживачко новинарство веома важно и комплексно и да њему треба посветити посебну пажњу. Такође, за новинаре су веома важне комуникационе вјештине које настојимо да развијемо код студената. Важна је вјештина говора, јавни наступ, успостављање комуникације, брзина мишљења и дјеловања, креативно писање и изражавање, тако да нам је циљ да студенте научимо, прије свега, најважнијој вјештини 21. вијека, а то је вјештина комуницирања. Међутим, то захтијева додатне измјене наставног програма и начина рада у оквиру комуниколошких предмета, што ће бити један од циљева за наредни период.

8. Студијски програм новинарства и комуникологије перманентно ради на развоју властитог кадра. Када је основан, све наставно особље из области новинарства и комуникологије било је са других факултета. Данас Студијски програм из научног поља новинарства и комуникологије има 4 (четири) наставника и 2 (два) сарадника запослена на Универзитету у ФПН БЛ који се перманентно развијају и усавршавају. Међутим, то је недовољно због квалитета извођења наставе и потреба студената, тако да је, такође, један од циљева запошљавање младог кадра који ће допринијети квалитетнијем раду на Студијском програму.

9. Новинарска професија има лош положај у друштву и перцепција новинара у јавности није у складу са важности новинарске дјелатности, тако да нам је циљ да промовишемо важност новинарске професије, значај образовања новинара и да новинарима вратимо углед и статус у друштву какав заслужују. То је могуће само континуираним образовањем и квалитетним радом.

9. ПРИЛОЗИ

1. Наставни планови и програми првог циклуса Студијског програма новинарства и комуникологије (1998,2007, 2010, 2017);
2. Одлуке о дозволама за рад и лиценцирање програма;
3. Евалуацијски извјештаји;
4. Докази о сарадњи са заинтересованим странама;
5. Докази о научноистраживачкој дјелатности;
6. Примјер примјене процедуре о избору у звање;
7. Плански документи;
8. Документи праћења и унапрјеђивања.